

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Poslijediplomski specijalistički studij iz kaznenopravnih znanosti

David Jakovljević

Istražni zatvor u predmetima organiziranog kriminaliteta

ZAVRŠNI SPECIJALISTIČKI RAD

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Zoran Burić

Zagreb, 2026.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, David Jakovljević, izjavljujem da je moj završni specijalistički rad pod naslovom „Istražni zatvor u predmetima organiziranog kriminaliteta“ izvorni rezultat mojega rada te da se u njegovoj izradi nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Zagreb, 10. lipnja 2026.

SAŽETAK

Rad se s teorijskog i praktičnog aspekta bavi primjenom mjere istražnog zatvora u predmetima iz domene organiziranog kriminaliteta te ukazuje konkretne obrasce primjene u tim predmetima. Rad je strukturiran kroz međusobno povezane cjeline koje prate prijelaz od općih teorijskih i normativnih pitanja prema empirijskoj analizi konkretnih predmeta. U početnom dijelu razmatra se istražni zatvor kao procesna mjera, pri čemu se analiziraju njegove temeljne značajke, pravna priroda i svrha, uz poseban naglasak na načelo razmjernosti i njegovu iznimnu primjenu. Nadalje se obrađuju pretpostavke za primjenu istražnog zatvora, uključujući postojanje osnovane sumnje kao opće pretpostavke te pojedine istražnozatvorske osnove kao posebne pretpostavke. Posebna pažnja posvećena je i postupku odlučivanja o istražnom zatvoru, uključujući pitanja nadležnosti, procesnih jamstava te sadržaja i obrazloženja sudskih odluka.

U daljnjem dijelu rada analizira se fenomen organiziranog kriminaliteta, kroz prikaz njegovih temeljnih obilježja, etioloških i sigurnosnih aspekata te normativnog okvira i pojavnih oblika. Time se postavlja širi kontekst za razumijevanje razloga zbog kojih se istražni zatvor u takvim predmetima često pojavljuje kao dominantna procesna mjera.

Središnji dio rada usmjeren je na analizu sudske prakse u predmetima organiziranog kriminaliteta. Obrađuju se četiri predmeta, odabrana prema različitim oblicima organiziranog kriminaliteta na koja se odnose. Istražuju se specifičnosti primjene istražnog zatvora, način na koji sudovi utvrđuju i obrazlažu pojedine istražnozatvorske osnove te stupanj individualizacije u odnosu na pojedine okrivljenike. Posebno se analizira trajanje istražnog zatvora te se uočavaju razlike u određivanju i trajanju mjere s obzirom na ulogu okrivljenika unutar zločinačkog udruženja. Također se iznose razlozi za produljenje ili ukidanje mjere. Rad obuhvaća i analizu pitanja povezanih paralelnih postupaka te njihov utjecaj na zakonitost i trajanje istražnog zatvora.

Zaključno se sintetiziraju teorijska i empirijska saznanja s ciljem utvrđivanja ključnih problema i izazova u primjeni ove mjere u sudskoj praksi. Tako rad nastoji pružiti cjelovit i kritički uvid u odnosu na primjenu istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta, identificirati ključne nedostatke u pogledu dosljednosti, individualizacije i zaštite temeljnih prava okrivljenika te dati preporuke za dosljedniju i argumentiraniju sudsku praksu.

Ključne riječi: istražni zatvor, organizirani kriminalitet, kazneni postupak, sudska praksa, mjere osiguranja prisutnosti okrivljenika

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Istražni zatvor kao procesna mjera.....	3
2.1. Temeljne odrednice	3
2.2. Načelo razmjernosti i iznimnost primjene.....	4
2.3. Normativni okvir	6
3. Pretpostavke za primjenu istražnog zatvora.....	9
3.1. Osnovana sumnja.....	9
3.2. <i>Causae arresti</i>	11
3.2.1. Opasnost od bijega.....	11
3.2.2. Koluzijska opasnost.....	13
3.2.3. Iteracijska opasnost.....	14
3.2.4. “Uznemirenje javnosti”.....	18
3.2.5. Obligatori istražni zatvor.....	21
4. Postupak odlučivanja o istražnom zatvoru.....	21
4.1. Nadležnost suda.....	21
4.2. Ročište radi odluke o istražnom zatvoru.....	22
4.3. Rješenje o istražnom zatvoru.....	23
5. Organizirani kriminalitet.....	26
5.1. Temeljna obilježja	26
5.2. Etiologija, sigurnosti aspekt i strategije suzbijanja	29
5.3. Normativni okvir	32
5.4. Pojavni oblici.....	36
6. Primjena istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta.....	37
6.1. Specifičnosti primjene.....	37
6.2. Metodološki okvir.....	39
6.3. Analiza sudske prakse.....	41
6.3.1. Predmet I – Krađa.....	41
6.3.2. Predmet II – Koruptivna kaznena djela.....	43
6.3.3. Predmet III – Teško ubojstvo.....	48
6.3.4. Predmet IV – Neovlaštena proizvodnja i promet drogama.....	55
6.3.5. Povezani paralelni postupci i istražni zatvor.....	60
6.4. Rezultati istraživanja.....	64
7. Zaključak.....	66
8. Literatura.....	68

1. Uvod

Pravo na slobodu jedno je od najznačajnijih i temeljnih ljudskih prava. Značaj prava na slobodu i sigurnost prisutan je već stoljećima, a izražen je u brojnim dokumentima koji su prethodili međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima, poput Magna Carte iz 1215., *habeas corpusa* – engleskog srednjovjekovnog sudbenog naloga za ocjenu zakonitosti uhićenja, te američkog i francuskog ustava iz 18. stoljeća¹.

Zakon o kaznenom postupku² propisuje osam mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika. Najteže su one mjere kojima se pojedincu oduzima sloboda, a to su uhićenje, pritvor i istražni zatvor. Te mjere podložne su stalnoj kontroli svih tijela u postupku, ali i javnosti i medija koji su nerijetko više zainteresirani za uhićenja i istražni zatvor, nego za podignute optužnice ili donesene presude.³

Kod primjene istražnog zatvora u sukob dolaze nepovredivost prava na slobodu i zahtjevi javnog interesa i očuvanja sigurnosti.⁴ Dakle, istražni zatvor je institut u kojem se pravo okrivljenika na osobnu slobodu sukobljava s potrebom ograničenja tog prava radi postizanja odgovarajuće svrhe – osiguranja prisutnosti okrivljenika, suzbijanja njegovoga ponašanja kojim može osujetiti pokretanje i vođenje kaznenog postupka ili naštetiti društvu. Istražni zatvor predstavlja najtežu mjeru koja se okrivljeniku može odrediti u kaznenom postupku te kao takva predstavlja *ultima ratio*.⁵ Istražni zatvor preventivnog je karaktera te s aspekta zaštite ljudskih prava predstavlja posebno osjetljivu mjeru oduzimanja osobne slobode osobi prije nego što joj je pravomoćnom presudom dokazana krivnja, odnosno prije nego što je nedvojbeno utvrđeno da je počinila kazneno djelo.⁶

Nadalje, organizirani kriminalitet jedna je od najvećih prijetnji za sigurnost društva u kojem živimo. Kriminalne organizacije danas su sofisticiranije no ikad prije, a tome je prvenstveno tako zbog razvoja i uporabe novih tehnologija, pomoću kojih je moguće lakše ugroziti sigurnost ljudi, prodrijeti u različite slojeve društva te uzrokovati nasilje i izazvati strah. Također, organizirani kriminalitet predstavlja ozbiljnu prijetnju razvoju demokracije, vladavine prava i

¹ Horvat, L.; Drenški Lasan, V., Istražni zatvor, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 16, br. 2, 2009., str. 583.

² Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“, broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. – pročišćeni tekst, 91/12. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 80/22., 36/24., 72/25. i 13/26.; dalje: ZKP).

³ Filipović, H.; Šuperina, M., Razvoj pravnog uređenja najtežih mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika u kaznenom postupku i statistička analiza provođenja mjere uhićenja u Republici Hrvatskoj, *Policija i sigurnost*, vol. 21, br. 3, 2012., str. 530.

⁴ Bitanga, M.; Bilušić, I., Opasnost od ponavljanja djela i određivanje istražnog zatvora – *iudex, quo vadis?*, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 28, br. 2, 2021., str. 241.

⁵ Vlahović, S.; Galović, R., Izvršavanje istražnog zatvora: normativni okvir i praksa u svjetlu zaštite temeljnih ljudskih prava, *Pravnik*, vol. 47, br. 1 (94), 2013., str. 37 – 38.

⁶ Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 242.

prava građana, ali i prijetnju gospodarskom razvoju i nacionalnoj sigurnosti. Proliferaciji organiziranog kriminaliteta svakako pridonosi i složena priroda političkog, ekonomskog i tehnološkog svijeta u kojem živimo.⁷

Povijesno gledano, Republika Hrvatska i države u njezinom okruženju su, zbog svog geografskog položaja i socioekonomskih faktora, odavno podložne organiziranom kriminalitetu, osobito nakon devedesetih godina prošloga stoljeća. Politička i ekonomska previranja stvorila su plodno tlo da kriminalne mreže napreduju u svojim nezakonitim aktivnostima.⁸

Posebno zabrinjava činjenica da suvremene kriminalne organizacije sve češće djeluju u hibridnim oblicima, kombinirajući zakonite i nezakonite aktivnosti te infiltrirajući se time u legitimne gospodarske i društvene tokove. Na taj način ne samo da ostvaruju znatnu financijsku korist, nego i stječu društveni utjecaj koji im omogućuje dugoročnu stabilnost i otpornost na represivne mjere državnih tijela. Takva infiltracija dovodi do slabljenja povjerenja u institucije i erozije temeljnih načela pravne države. Dodatnu dimenziju složenosti organiziranog kriminaliteta predstavlja ubrzani razvoj tehnologije, koji kriminalnim skupinama omogućuje veću razinu anonimnosti, bržu koordinaciju i učinkovitije prikrivanje tragova nezakonitih aktivnosti.

Unatoč vrlo često primjeni istražnog zatvora u praksi, osobito u složenijim i težim kaznenim predmetima, poput onima iz domene organiziranog kriminaliteta, te važnosti i osjetljivosti pitanja koja otvara, njegova je teorijska obrada u domaćoj kaznenopravnoj literaturi razmjerno skromna. Dodatno, znatan dio relevantnih doprinosa potječe iz ranijeg razdoblja te ne odražava u potpunosti aktualne normativne izmjene ni suvremene tendencije u sudskoj praksi. Takvo stanje upućuje na potrebu novije i sveobuhvatnije analize ovoga instituta, uvažavajući njegovu učestalost primjenu i neposrednu povezanost s ustavnim i konvencijskim jamstvima osobne slobode. Posebna važnost analize istražnog zatvora upravo u predmetima organiziranog kriminaliteta proizlazi iz složenosti tih predmeta, često velikog broja okrivljenika i izražene opasnosti od međusobnog utjecaja unutar strukturiranih kriminalnih skupina. U takvim predmetima istražni zatvor često predstavlja ključni instrument osiguranja učinkovitog vođenja kaznenog postupka, no istodobno nosi povećani rizik od prekomjernog i automatiziranog zadiranja u pravo na osobnu slobodu. Upravo zbog potrebe uspostavljanja ravnoteže između zahtjeva kaznenog progona i zaštite temeljnih prava okrivljenika, ova tema zahtijeva dodatnu i produbljenu znanstvenu obradu.

Rad je strukturiran u nekoliko međusobno povezanih cjelina koje prate logičan prijelaz od općih teorijskih i normativnih postavki prema analizi konkretne sudske prakse. Tako se najprije razmatra istražni zatvor kao procesna mjera, pri čemu se izlažu njegove temeljne odrednice, načelo razmjernosti i iznimnost njegove primjene te normativni okvir kojim je uređen. Potom se

⁷ Brnas, D., Politička i ekonomska okruženja kao kriminogeni potencijal za razvijanje organiziranog kriminaliteta, *Jahr*, vol. 6, br. 2, 2015., str. 354 – 356.

⁸ Bučaj, E.; Qehaja, D.; Hoti, A.; Gara, A., Impact of Socioeconomic Factors on the Proliferation of Organized Crime in Western Balkans Countries, *Ekonomski pregled*, vol. 76, br. 5, 2025., str. 372.

analiziraju pretpostavke za njegovu primjenu, s posebnim naglaskom na postojanje osnovane sumnje kao opće pretpostavke i pojedinih istražnozatvorskih osnova kao posebne pretpostavke. U nastavku se obrađuje postupak odlučivanja o istražnom zatvoru, obuhvaćajući pitanja nadležnosti suda te ročišta i rješenja o istražnom zatvoru.

U daljnjem dijelu rada obrađuje se fenomen organiziranog kriminaliteta, pri čemu se analiziraju njegova temeljna obilježja, etiološki i sigurnosni aspekti te strategije suzbijanja, normativni okvir i glavni pojavni oblici. Time se postavlja teorijska i normativna osnova za razumijevanje konteksta u kojem se istražni zatvor primjenjuje u takvim predmetima.

Središnji dio rada posvećen je analizi primjene istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta. U tom dijelu najprije se razmatraju specifičnosti njegove primjene, zatim se izlaže metodološki okvir istraživanja, a potom slijedi analiza sudske prakse kroz odabrane predmete koji obuhvaćaju različite pojavne oblike organiziranog kriminaliteta. Tako se ispituje na koji način sudovi utvrđuju i obrazlažu pojedine istražnozatvorske osnove te u kojoj mjeri uvažavaju individualne okolnosti na strani svakog okrivljenika. Nadalje, analizira se dinamika trajanja istražnog zatvora, uključujući razlike između ključnih i sporednih okrivljenika, kao i razlozi za njegovo produljenje ili ukidanje. Time se nastoji pružiti cjelovit uvid u praktičnu primjenu ove mjere te identificirati određene obrasce i potencijalne nedosljednosti u sudskoj praksi. Konačno, u završnom dijelu rada daju se zaključna razmatranja u kojima se sintetiziraju utvrđenja iz teorijskog i empirijskog dijela rada.

2. Istražni zatvor kao procesna mjera

2.1. Temeljne odrednice

Istražni zatvor može se definirati kao mjera procesne prisile kojom se odlukom suda, prije ili u tijeku kaznenog postupka, okrivljeniku⁹ oduzima osobna sloboda, odnosno, okrivljenika se privremeno zatvara radi osiguranja određene svrhe.¹⁰ Ustavni sud Republike Hrvatske¹¹ (dalje: Ustavni sud) ističe da je cilj primjene istražnog zatvora “osiguranje pokretanja i provođenja kaznenog postupka”.¹² Trajanje istražnog zatvora ograničeno je i ovisi o kazni propisanoj za kazneno djelo koje se okrivljeniku stavlja na teret.

Institut istražnog zatvora uveden je u hrvatski pravni poredak Zakonom o kaznenom postupku iz 2008., čime je zamijenio dotadašnji institut pritvora iz Zakona o kaznenom postupku iz 1997. Institut istražnog zatvora zaživio je prvo u predmetima iz nadležnosti Ureda za suzbijanje

⁹ Pojam „okrivljenik“ u ovom radu se navodi kao opći naziv za osumnjičenika, okrivljenika i optuženika.

¹⁰ Krapac, D., *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*, Zagreb, Narodne novine, 2020., str. 377.

¹¹ Odluka U-III-5276/2014 od 1. kolovoza 2014.

¹² Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 252.

korupcije i organiziranog kriminaliteta (dalje: USKOK) s obzirom na to da se Zakon o kaznenom postupku iz 2008. od 1. siječnja 2009. do 1. rujna 2011. primjenjivao samo za kaznena djela iz nadležnosti USKOK-a. Time je USKOK-ova nadležnost poslužila kao svojevrsna pilot-faza za uvođenje novog modela primjene istražnog zatvora u hrvatskom kaznenom postupku.

Prema Izvješću o radu zatvorskog sustava za 2024. godinu¹³, na izvršavanje mjere istražnog zatvora u 2024. godini zaprimljeno je 6.380 zatvorenika, od čega 448 žena (7,02%). Istražni zatvorenici u odnosu na ukupan broj zaprimljenih osoba lišenih slobode 2024. godine čine 51,53% populacije. U odnosu na 2023. godinu došlo je do povećanja broja novoprimljenih istražnih zatvorenika od 15,1%, dok je u odnosu na 2020. godinu povećanje značajno, čak 39,53%. Ukupno tijekom godine mjeru istražnog zatvora izvršavalo je 8.219 istražnih zatvorenika.

U odnosu na vrstu kaznenog djela, 2024. godine najveći dio istražnih zatvorenika nalazio se u istražnom zatvoru zbog osnovane sumnje u počinjenje kaznenih djela protiv javnog reda, protiv osobne slobode, protiv imovine, protiv braka, obitelji i djece, zatim protiv života i tijela, protiv spolne slobode i spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta.

Kaznena djela s najviše počinitelja su djela protiv javnog reda, njih 1.850 ili 29%. U navedena kaznena djela spadaju kaznena djela organiziranog kriminaliteta, odnosno kaznena djela počinjena u sastavu zločinačkog udruženja). U odnosu na duljinu trajanja istražnog zatvora, najviše istražnih zatvorenika koji su se 31. prosinca 2024. godine nalazili u istražnom zatvoru, njih 610 boravilo je u istražnom zatvoru od jednog do tri mjeseca, dok je preko 30 mjeseci ovu mjeru izvršavalo 17 istražnih zatvorenika. U odnosu na dob u strukturi istražnih zatvorenika prevladavaju istražni zatvorenici (oba spola) u dobi između 30 i 40 godina.

Općenito govoreći, u većini država članica Vijeća Europe prisutan je porast broja istražnih zatvorenika, a Republika Hrvatska nije iznimka. Dapače, s udjelom istražnih zatvorenika u zatvorskoj populaciji, Republika Hrvatska iznad je prosjeka država članica Vijeća Europe. U Republici Hrvatskoj za izvršavanje istražnog zatvora ustrojeni su zatvori, kojih u ovome trenutku ima 14, što, s obzirom na broj okrivljenika koji se nalaze u istražnom zatvoru, nije dovoljno.¹⁴

2.2. Načelo razmjernosti i iznimnost primjene

Temeljno načelo koje se odnosi na istražni zatvor jest načelo razmjernosti, koje je zakonodavac iscrpno propisao u članku 4., članku 95., članku 122. stavku 2. i članku 125. stavku 1. točki 2. i 3. ZKP. Načelo razmjernosti u kontekstu istražnog zatvora nalaže da svaka odluka o primjeni istražnog zatvora mora biti razmjerna svrsi i naravi potrebe koja se želi postići.¹⁵

¹³ Izvješće o radu zatvorskog sustava za 2024. godinu (pristupljeno 14. veljače 2026.): https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2025-11-06/160302/IZVJ_ZATVORSKI_SUSTAV_2024.pdf

¹⁴ Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 243 – 245.

¹⁵ *Ibid.*, str. 251.

Načelo razmjernosti je načelo ustavnog ranga pa je tako člankom 16. stavkom 2. Ustava Republike Hrvatske¹⁶ propisano da svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.

U odnosu na načelo razmjernosti, Ustavni sud je u svojoj odluci U-III-372/2015 od 29. siječnja 2015. naveo: „Ustavni sud podsjeća da pri odlučivanju o istražnom zatvoru (pa i u slučaju kada nedvojbeno postoji neka od zakonskih osnova za istražni zatvor iz članka 123. stavka 1. ZKP-a), dužnost je nadležnog suda poštivati načelo razmjernosti i umjesto mjere istražnog zatvora, koju je ovlašten odrediti, naložiti provođenje blaže mjere ako se njome može postići ista svrha. Nadalje, prema članku 122. stavku 2. ZKP-a pri odlučivanju o istražnom zatvoru, posebno o njegovom trajanju, vodit će se računa o razmjeru između težine počinjenog kaznenog djela, kazne koja se prema podacima kojima raspolaže sud može očekivati u postupku i potrebe određivanja i trajanja istražnog zatvora.“¹⁷

Ocjena zahtjeva razmjernosti mora se provoditi *in concreto*, dakle u odnosu na svakog okrivljenika pojedinačno i u odnosu na konkretne okolnosti svog kojih je istražni zatvor prvotno bio određen. Produljenje istražnog zatvora opravdano je samo ako je razmjerno postizanju opravdanog cilja, odnosno, ako zahtjevi javnog interesa i očuvanja sigurnosti u konkretnom slučaju pretežu nad pravom okrivljenika na slobodu. Svrha testa razmjernosti je puštanje okrivljenika na slobodu čim se daljnja primjena istražnog zatvora ukaže nerazumno. Stoga sudovi moraju ispitati sve okolnosti koje govore u prilog ili protiv produljenja istražnog zatvora i u svojim rješenjima ih konkretno navesti.¹⁸

Okolnosti koje će sud uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja razmjernosti ovisi, između ostalog, i o stadiju u kojem se u tom trenutku nalazi kazneni postupak. Tako će se, ako je donesena nepravomoćna osuđujuća presuda (a nema mjesta primjeni tzv. obligatornog istražnog zatvora iz članka 123. stavka 2. ZKP), kao važna uzeti u obzir visina kazne na koju je okrivljenik osuđen. Ovdje i dalje vrijedi pretpostavka nedužnosti, no ipak sa znatno većim uvjerenjem o počinjenju kaznenog djela.¹⁹

Istražni zatvor predstavlja krajnju mjeru osiguranja prisutnosti okrivljenika, čijom se primjenom osobi protiv koje se vodi kazneni postupak, dakle osobi protiv koje vrijedi pretpostavka nedužnosti, oduzima sloboda. Ustavni sud je u svojoj odluci broj U-III-5231/2011 od 24. studenog 2011. istaknuo da se istražni zatvor ne smije pretvoriti u kaznu, odnosno odmazdu društva prema okrivljeniku. Poveže li se pretpostavka nedužnosti s temeljnim pravom na slobodu te mogućnošću da se sloboda ograniči tek pod zakonom propisanim pretpostavkama, jasno je da primjena istražnog zatvora mora biti iznimka, nikada pravilo. Iznimnost mjere istražnog zatvora ogleda se i

¹⁶ Ustav Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 56/90., 135/97., 8/98. - službeni pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. - službeni pročišćeni tekst, 28/01., 41/01. - službeni pročišćeni tekst, 76/10., 55/01. - službeni pročišćeni tekst, 5/14., 85/10. - službeni pročišćeni tekst; dalje: Ustav).

¹⁷ Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 262.

¹⁸ *Ibid.*, str. 263.

¹⁹ *Ibid.*, str. 263.

u činjenici njegovog ograničenog vremenskog trajanja te obvezne redovite sudske kontrole tijekom postupka.²⁰

Člankom 95. stavkom 1. ZKP-a propisano je da sud i druga državna tijela pri odlučivanju o mjerama osiguranja prisutnosti okrivljenika i drugim mjerama opreza po službenoj dužnosti paze da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom. Iz ove odredbe proizlazi da primjena istražnog zatvora mora biti iznimna i nužna, krajnja i uvijek supsidijarna te razmjerna mjera. Stoga se prilikom odlučivanja o istražnom zatvoru moraju detaljno analizirati sve okolnosti kako bi ta mjera bila ne samo legalna, nego i legitimna, u skladu s načelom razmjernosti.²¹

Uz načelo razmjernosti, potrebno je istaknuti načelo žurnosti pa tako članak 11. i članak 122. stavak 3. ZKP nalažu osobito žurno postupanje u predmetima u kojima se okrivljenik nalazi u istražnom zatvoru, a brzo dovođenje okrivljenika sucu istrage, odnosno optužnom vijeću nakon podizanja optužnice, što je propisano člankom 127. i člankom 131. ZKP.²²

2.3. Normativni okvir

Ustav postavlja temeljna jamstva zaštite osobne slobode te izričito propisuje uvjete pod kojima je dopušteno njezino ograničenje, uključujući i odredbe koje se odnose na istražni zatvor, čime ustavnopravno uređuje njegovu primjenu u kaznenom postupku. Važnost prava na slobodu ustavotvorac je istaknuo time što ono zauzima prvo mjesto na listi najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske (članak 3.).

Člankom 25. stavkom 2. Ustava propisano je da tko je god pritvoren i optužen zbog kaznenog djela, ima pravo u najkraćem roku, određenom zakonom, biti izveden pred sud i u zakonskom roku oslobođen ili osuđen, dok se, prema članku 25. stavku 3. Ustava, pritvorenik može, uz zakonsko jamstvo, pustiti da se brani sa slobode. Nadalje, članak 24. stavak 3. Ustava propisuje da se svaka osoba koja je uhićena ili pritvorena ima pravo žaliti sudu, koji će bez odgode odlučiti o zakonitosti lišenja slobode. Svako tko je bio nezakonito lišen slobode ili osuđen ima, u skladu sa zakonom, pravo na odštetu i javnu ispriku (članak 25. stavak 4. Ustava).

Iz citiranih odredaba Ustava proizlazi da je Ustav prepustio zakonodavcu da odredi slučajeve u kojima će nekome biti određen istražni zatvor.²³ Jednako tako, svrha odredaba Ustava je sprječavanje proizvoljnog ili neopravdanog lišenja slobode pojedinca.²⁴

²⁰ Kos, D., Istražni zatvor – krajnja mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika, a ne kazna, https://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/DKos_24Istrazni-zatvor-KRAJNJA-MJERA-OSIGURANJA.pdf (pristupljeno 19. veljače 2026.).

²¹ Horvat, L.; Drenški Lasan, V., *op. cit.* u bilj 1, str. 587.

²² *Ibid.*, str. 251.

²³ Krapac, D., *op. cit.* u bilj. 10, str. 378.

²⁴ Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 242.

I niz drugih odredaba Ustava relevantan je za istražni zatvor, poput načela razmjernosti (članak 16. stavak 2.), nepovredivosti čovjekove slobode i osobnosti (članak 22.), zabrane zlostavljanja (članak 23.), zabrane uhićenja i pritvaranja bez odgovarajućeg naloga (članak 24.), pretpostavke okrivljenikove nedužnosti (članak 28.) i jamstva pravičnog suđenja u razumnom roku (članak 29.).²⁵

Zaštita prava istražnih zatvorenika osigurana je brojnim međunarodni ugovorima koji odražavaju tendenciju sprečavanja zlouporaba i uspostavljanje sustava jedinstvene zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda. To su primjerice Opća deklaracija o ljudskim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Konvencija protiv mučenja i drugog okrutnog, nehumanog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja te brojne preporuke i rezolucije Vijeća Europe.²⁶

Tako članak 9. stavak 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima²⁷ propisuje da svatko ima pravo na slobodu i osobnu sigurnost, da nitko ne smije biti samovoljno uhićen ili pritvoren te da nitko ne smije biti lišen slobode osim na temelju i u skladu s postupkom koji je propisan zakonom. Stavak 3. propisuje da opće pravilo ne smije biti da se osobe koje čekaju na suđenje moraju držati u pritvoru, no puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će osoba pristupiti suđenju, biti dostupna tijekom sudskog postupka i da će se po potrebi prijaviti radi izvršenja presude.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda²⁸ dopušta ograničenje prava na osobnu slobodu u šest taksativno navedenih slučajeva iz članka 5. stavka 1., među kojima je istražni zatvor za potrebe kaznenog postupka predviđen samo „...radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi sprječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja“ (članak 5. stavak 1. točka c) Konvencije). Ograničenje slobode izvan slučajeva propisanih člankom 5. stavkom 1. Konvencije predstavljalo bi povredu Konvencije.²⁹

U Konvenciji su, uz pravo na slobodu i osobnu sigurnost (članak 5.) propisana i druga jamstva važna za osobe lišene slobode, poput zabrane mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kazne (članak 3.) te pravo na djelotvorno pravno sredstvo pred domaćim tijelima (članak 13.). U kontekstu Konvencije važno je istaknuti i praksu Europskog suda za ljudska prava (dalje: ESLJP) koji stvara pravne standarde i svojim tumačenjima dopunjuje Konvenciju.³⁰

²⁵ Vlahović, S.; Galović, R., *op. cit.* u bilj. 5, str. 39.

²⁶ *Ibid.*, str. 38.

²⁷ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima („Službeni list SFRJ“, međunarodni ugovori, broj 7/71., „Narodne novine“, međunarodni ugovori, broj 12/93.).

²⁸ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Narodne novine“, međunarodni ugovori, broj 18/97., 6/99., 14/02., 13/03., 9/05., 1/06., 2/10. i 13/17.; dalje: Konvencija).

²⁹ Krapac, D., *op. cit.* u bilj. 10, str. 378.

³⁰ Vlahović, S.; Galović, R., *op. cit.* u bilj. 5, str. 39.

Iako Europska zatvorska pravila, usvojena od strane Odbora Ministara Vijeća Europe 11. siječnja 2006., uspostavljaju temeljna načela za izvršavanje kazne zatvora, u svoj djelokrug i primjenu uvrštavaju i osobe kojima je određen istražni zatvor. Tako određuju da život u zatvoru mora što više nalikovati pozitivnim oblicima života u društvu te ističu da nedostatak sredstava ne opravdava uvjete u zatvorima koji predstavljaju kršenje ljudskih prava. Europska zatvorska pravila sadrže i odredbe koje se odnose posebno na tzv. „neosuđene zatvorenike“, kojima se određuje primjena pravila koja se odnose na osobe na izvršenju kazne zatvora i na neosuđene zatvorenike, a utvrđuju se i dodatni mehanizmi njihove zaštite. Na pravila koja se primjenjuju na neosuđene zatvorenike ne smije utjecati mogućnost da u budućnosti budu osuđeni za kazneno djelo.³¹

Pravo Europske unije ne uređuje institut istražnog zatvora kao samostalnu procesnu mjeru, nego kroz sustav zaštite temeljnih prava i minimalnih procesnih jamstava postavlja standarde koje države članice moraju poštovati prilikom njegova određivanja i trajanja. U tom kontekstu osobito je važna Povelja Europske unije o temeljnim pravima, koja u članku 6. jamči pravo na slobodu i sigurnost, dok članci 47. i 48. osiguravaju pravo na djelotvorni pravni lijek, pošteno suđenje i pretpostavku nedužnosti. Nadalje, niz direktiva o procesnim pravima u kaznenom postupku – poput Direktive 2012/13/EU o pravu na informiranje u kaznenom postupku i Direktive 2013/48/EU o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhićenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima – osigurava pravo okrivljenika na informiranje o razlozima lišenja slobode te pravo na branitelja već u ranoj fazi postupka, uključujući odlučivanje o pritvaranju. Time pravo Europske unije, iako ne propisuje izravno razloge za određivanje istražnog zatvora, uspostavlja normativni okvir koji osigurava zakonitost, razmjernost i učinkovitu sudsku kontrolu njegove primjene.

Institut istražnog zatvora u Republici Hrvatskoj reguliran je prvenstveno Zakonom o kaznenom postupku, što je i logično s obzirom na to da je riječ o kaznenoprocесnom institutu koji služi svrhama kaznenog postupka. Od podzakonskih akata važan je Pravilnik o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje istražnog zatvora^{32, 33} ZKP detaljno propisuje pretpostavke, razloge, postupak određivanja, trajanje i kontrolu zakonitosti istražnog zatvora. Potrebno je istaknuti da normativno uređenje ZKP-a o pravima osoba kojima je određen istražni zatvor prati odredbe Konvencije.³⁴

³¹ *Ibid.*

³² Pravilnik o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje istražnog zatvora („Narodne novine“, broj 8/10.).

³³ Vlahović, S.; Galović, R., *op. cit.* u bilj. 5, str. 39.

³⁴ Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 267.

Institut istražnog zatvora uređen je još i Zakonom o izvršavanju kazne zatvora³⁵, Zakonom o sudovima za mladež³⁶ i Zakonom o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije³⁷.

3. Pretpostavke za primjenu istražnog zatvora

Materijalnopravne pretpostavke za primjenu istražnog zatvora uključuju postojanje osnovane sumnje, odnosno vjerojatnosti da je okrivljenik počinio kazneno djelo, i određene vrste opasnosti koja se želi spriječiti istražnim zatvorom. Obje pretpostavke moraju biti ispunjene kumulativno.³⁸

3.1. Osnovana sumnja

Osnovana sumnja može se definirati kao viši stupanj vjerojatnosti da je neka osoba počinila kazneno djelo. Osnovana sumnja stoga je stepenica iznad osnova sumnje, koja je niži standard. S obzirom na to da istražni zatvor može trajati dulje vrijeme, osnovanu sumnju potrebno je razmatrati kao dinamičku kategoriju. Naime, za vrijeme primjene istražnog zatvora vode se razni stadiji kaznenog postupka, od istrage do rasprave. Tijekom tih stadija stranke pribavljaju i predlažu sudu izvođenje pojedinih dokaza, ispituju zakonitost prikupljenih dokaza te na druge načine utječu na brojnost i kvalitetu dokaza na kojima se temelji optužba. Stoga je potrebno razlikovati način na koji se obrazlaže osnovana sumnja prije i nakon podizanja optužnice. To je i logično s obzirom na to da je glavna zadaća optužnog vijeća ispitati zakonitost dokaza na kojima se temelji optužnica te sadržaj zakonito pribavljenih dokaza u smislu njihove dostatnosti glede postojanja osnovane sumnje kao pretpostavke za postojanje optužnice.³⁹

Ako se okrivljenik u trenutku donošenja prvostupanjske presude nalazi u istražnom zatvoru, tada je osnovana sumnja jača u odnosu na prethodne stadije postupka. U svim stadijima kaznenog postupka – sudac istrage, optužno vijeće, raspravni sud, izvanraspravno vijeće, žalbeno vijeće – sud mora u obrazloženju rješenja o istražnom zatvoru jasno i potpuno izložiti činjenice i dokaze iz kojih proizlazi postojanje osnovane sumnje da je okrivljenik počinio inkriminirano kazneno djelo. No, uzimajući u obzir dinamičnost postupka, metodologija obrazlaganja osnovane sumnje je drugačija.⁴⁰

³⁵ Zakon o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine“, broj 14/21., 155/23.)

³⁶ Zakon o sudovima za mladež („Narodne novine“, broj 84/11., 143/12., 148/13., 56/15., 126/19.)

³⁷ Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije („Narodne novine“, broj 91/10., 81/13., 124/13., 26/15., 102/17., 68/18., 70/19., 141/20., 18/24.)

³⁸ Krapac, D., *op. cit.* u bilj. 10, str. 379.

³⁹ Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 252 – 253.

⁴⁰ *Ibid.*, str. 252 – 253.

Tako se sudac istrage mora referirati na postojanje dokaza čiji sadržaj upućuje na zaključak o postojanju osnovane sumnje, pri čemu je navođenje činjenica i dokaza izvan dosega ocjene sadržaja pojedinog dokaza. Dakle, sudac istrage mora iznijeti i sadržaj pojedinog dokaza, a puko nabranje dokaza ne udovoljava standardu „potpunog i određenog“ navođenja činjenica i dokaza o osnovanoj sumnji. Kad optužno vijeće primi optužnicu, a okrivljenik se nalazi u istražnom zatvoru, ono mora primijeniti istu metodologiju kao sudac istrage.⁴¹

Stoga je stadij potvrđivanja optužnice relevantan glede promjene u načinu obrazlaganja osnovane sumnje prilikom odlučivanja o istražnom zatvoru jer je to trenutak u kojem sud počinje s ocjenjivanjem dokaza. U fazama raspravnog, izvanraspravnog i žalbenog vijeća, sud je dužan osnovanu sumnju analizirati iz perspektive nužnosti njezinog jačanja prema kraju postupka, stavljajući ju u odnos sa svim drugim procesnim relevantnim okolnostima.⁴²

Osnovana sumnja kao razina sumnje i kriterij razrađen kroz konvencijsko pravo i praksu ESLJP-a predstavlja onaj stupanj sumnje gdje bi objektivni promatrač mogao zaključiti da je određena osoba počinila kazneno djelo.⁴³

Tako je ESLJP u predmetu *Fox, Campbell i Hartley protiv Ujedinjene Kraljevine* (zahtjev broj 12244/86, 12245/86 i 12383/86 od 30. kolovoza 1990.) naveo da se za osnovanu sumnju „pretpostavlja postojanje činjenica i informacija na temelju kojih bi objektivni promatrač mogao reći da je određena osoba mogla počiniti određeno kazneno djelo te da u logičnom smislu on označava stanoviti stupanj izvjesnosti spoznaje o postojanju činjenica, dok je u pravnom smislu standard koji građanima jamči da će psihološka ocjena kojom se do te spoznaje dolazi biti utemeljena na objektivnim i provjerljivim kriterijima“.⁴⁴

U predmetu *Murray protiv Ujedinjene Kraljevine* (zahtjev broj 14310/88 od 28. listopada 1994.), ESLJP je naveo da činjenice na kojima se temelji osnovana sumnja ne moraju biti utvrđene s istim stupnjem vjerojatnosti kao one na kojima se temelji optužba ili osuda okrivljenika.⁴⁵

Obrana vrlo često osporava postojanje osnovane sumnje kao osnovne pretpostavke za primjenu istražnog zatvora i to nerijetko čini kroz analiziranje dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja. U tom je pogledu Visoki kazneni sud Republike Hrvatske (dalje: VKSRH) izrazio stav u rješenju poslovni broj II Kž-Us-23/2024 od 2. travnja 2024. da „niti prvostupanjski niti drugostupanjski sud, prilikom ispitivanja postojanja zakonskih uvjeta za daljnju primjenu istražnog zatvora, nisu ovlašteni ispitivati zakonitost i vjerodostojnost dokaza koji prileže spisu“.⁴⁶

⁴¹ *Ibid.*, str. 254.

⁴² *Ibid.*, str. 254.

⁴³ Saračević Moslavac, A., Krajnosti oduzimanja slobode mjerom istražnog zatvora, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2019B1256> (pristupljeno 16. veljače 2026.), str. 4.

⁴⁴ Filipović, H.; Šuperina, M., *op. cit.* u bilj. 3, str. 532.

⁴⁵ Krapac, D., *op. cit.* u bilj. 10, str. 380.

⁴⁶ Kapikul, M., Nadležnost suda za određivanje i produljenje istražnog zatvora i neke praktične dileme, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/nadleznost-suda-za-odredivanje-i-produljenje-istraznog-zatvora-i-neke-prakticne-dileme> (pristupljeno 16. veljače 2026.), str. 5.

Tako je u rješenjima optužnog i izvanraspravnog vijeća česta formulacija koja se navodi nakon obrazlaganja osnovane sumnje, a to je da se osnovanost sumnje prilikom odlučivanja o potrebi primjene istražnog zatvora utvrđuje na osnovi sadržaja postojećih dokaza, bez ulaženja u vrijednosnu ocjenu i njihovu vjerodostojnost, dok će odluku o tome je li okrivljenik počinio kazneno djelo koje mu se stavlja na teret donijeti raspravno vijeće po završetku dokaznog postupka kroz ocjenu svih izvedenih dokaza u stadiju kontradiktornog raspravljanja te da optužno, odnosno izvanraspravno vijeće prilikom utvrđivanja osnova za primjenu istražnog zatvora nije ovlašteno utvrđivati činjenice, ocjenjivati dokaze, niti odlučivati o kaznenoj odgovornosti okrivljenika.⁴⁷

3.2. *Causae arresti*

Osim postojanja osnovane sumnje da je okrivljenik počinio kazneno djelo, kao osnovne pretpostavke za primjenu istražnog zatvora, zakonodavac je propisao i posebnu pretpostavku, a to je postojanje jednog od alternativno pobrojanih istražnozatvorskih razloga. Postojanje jednog od tih razloga mora biti prisutno cijelo vrijeme trajanja istražnog zatvora, a sud njihovo postojanje ispituje *ex officio* pri svakom odlučivanju o daljnjoj primjeni istražnog zatvora.⁴⁸

3.2.1. Opasnost od bijega

Opasnost od bijega, propisana člankom 123. stavkom 1. točkom 1. ZKP-a, postoji kada je okrivljenik u bijegu ili osobite okolnosti upućuju na opasnost da će pobjeći (krije se, ne može se utvrditi njegova istovjetnost i slično).

Ustavni sud je u svojoj odluci broj U-III-4557/2011 od 13. listopada 2011. naveo da pojam „opasnost od bijega“ ne znači samo opasnost od bijega u inozemstvo, nego i sve oblike skrivanja osobe na području Republike Hrvatske radi izbjegavanja pojavljivanja na sudu.⁴⁹

ESLJP je u predmetu *Khodorkoskly protiv Rusije* (zahtjev broj 5829/04 od 31. svibnja 2011.) naveo da se opasnost od bijega ne smije prosuđivati isključivo na temelju visine zapriječene kazne, nego na temelju drugih relevantnih činjenica poput karaktera okrivljenika, njegovog morala, imovinskog stanja, veze s državom kaznenog progona i međunarodnih kontakata.⁵⁰

Primjer dobro obrazložene opasnosti od bijega nalazimo u rješenju suca istrage Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Kir-Us-286/2021 od 24. prosinca 2021. U ovom rješenju sud je naveo:

⁴⁷ Županijski sud u Zagrebu poslovni broj Kov-iz-49/2025 od 3. studenog 2025.

⁴⁸ Kos, D., *op. cit.* u bilj. 20.

⁴⁹ Filipović, H.; Šuperina, M., *op. cit.* u bilj. 3, str. 542.

⁵⁰ Krapac, D., *op. cit.* u bilj. 10, str. 383.

„13. Što se tiče posebnih zakonskih uvjeta u odnosu na I okrivljenog V.M., II okrivljenog D.J. i VIII okrivljenog I.K. sudac istrage prihvaća prijedlog USKOK-a da bi isti puštanjem na slobodu mogli pobjeći i postati nedostupni tijelima kaznenog progona Republike Hrvatske, odnosno, da postoje razlozi za određivanje istražnog zatvora po zakonskoj osnovi iz članka 123. stavak 1. točka 1. ZKP/08.

13.1 Tako iz prikupljenih podataka proizlazi da I okrivljeni V.M. i II okrivljeni D.J. imaju razgranatu mrežu poznanika i bliskih suradnika na području Republike Srbije, a koje osobe im mogu osigurati skrivanje i izbjegavanje uhićenja. Ujedno u odnosu na oba okrivljenika nesporno je utvrđeno kako, upravo zahvaljujući prednje navedenom, običavaju dulje vremensko razdoblje boraviti izvan Republike Hrvatske.

13.2 U odnosu na I okrivljenog V.M. valja reći da je imenovani obiteljskim vezama povezan s Kolumbijom, budući je njegova izvanbračna supruga s kojom imenovani ima i malodobno dijete po nacionalnosti Kolumbijka i koja se kao stranac nalazi na privremenom boravku u Republici Hrvatskoj, a u koju državu okrivljenik odlazi i dulje boravi. Naime, sukladno podacima navedenim u informacijama o putnicima u zračnom prometu zabilježen je njegov odlazak 10. srpnja 2021. u Kolumbiju i povratka iz Kolumbije 2. rujna 2021. u Republiku Hrvatsku. Nadalje, okolnost koja upućuju na činjenicu da I okrivljenik V.M. boravi na području više drugih država na točno nepoznatim lokacijama slijedi i iz daljnje činjenica zabilježene kroz Nacionalni informacijski sustav za upravljanje državnom granicom kada je samo nekoliko sati prije eksplozije naprave u Zagrebu, Lanište broj 26 dana 30. svibnja 2021. u 19:19 sati evidentiran prilikom izlaska iz Republike Hrvatske na GP Goričan. Također, iz poruka koje je I okrivljenik V.M. razmjenjivao s drugim korisnicima putem platforme ANOM od 27. svibnja 2021. proizlazi sljedeći sadržaj: „Uf neću biti tu u ponedjeljak, moram nazad za Srbiju. Nema me drug. Moram se maknuti odavde“. Nadalje primjenom posebne dokazne radnje iz članka 332. stavka 1. točke 4. ZKP/08 u odnosu na I okrivljenog V.M. je zabilježen njegov razgovor s II okrivljenim D.J. od 11. prosinca 2021. u caffe baru L., u kojem razgovoru I okrivljeni V.M. navodi "Al ak neš zapne, jednom u dva mjeseca...samo ja i ti, nitko drugi neće doć, ovim svim drugima ću reć da sam otišao...da sam u drugoj državi, tamo gdje će svi očekivati da sam otišao...Reći ću svima da sam u Srbiji. Ja neću ići u Srbiju. Moram samo vidjeti gdje ću, svi će misliti da sam u Srbiji. Otići ću u Srbiju i onda ću... u Bosnu da odem...gore...Ako budem išao u Bosnu, ići ću svakako u Srbiju, 2. 3 dana prije nego što me zovu, ići ću u Srbiju, a ako...iz Srbije onda lagano....a sad ako mi...u Bosnu, onda ću na divljaka...i uđem u Bosnu na divljaka.."

13.3 U odnosu na II okrivljenog D.J., opasnost da bi isti mogao pobjeći slijedi iz činjenice da imenovani osim državljanstva Republike Hrvatske, ima i državljanstvo Republike Srbije, gdje učestalo i odlazi, a kako je to vidljivo kroz Nacionalni informacijski sustav za upravljanje državnom granicom. Također, valja istaknuti kako je II okrivljeni D.J. u razdoblju od 07. svibnja 1993. do 27. kolovoza 1997. imao prijavljeno prebivalište u Petrovaradinu, Republika Srbije. Ujedno valja imati u vidu kako je II okrivljeni D.J. evidentiran da je u posljednjem razdoblju u više navrata zabilježen prilikom prelaska državne granice Republike Hrvatske u smjeru Republike

Srbije što sve upućuje na opravdanu bojazan da bi isti, boravkom na slobodi, mogao pobjeći u cilju izbjegavanja ovog kaznenog postupka.

13.4 U odnosu na VIII okrivljenog I.K. valja reći da je imenovani nedostupan tijelima kaznenog progona Republike Hrvatske te je protiv njega raspisana potraga sa mjerom uhititi, koja do sada nije uspješno realizirana. Naime, prilikom dolaska policijskih službenika na prijavljenu adresu VIII okrivljenog I.K. isti nije zatečen, a u kontaktu sa članovima obitelji nije se moglo doći do podatka o tome gdje se trenutno nalazi, time da je njegova majka navela da se vjerojatno negdje skriva, kao i njegova bivša supruga, koja je dodala i da je isključio telefon što inače ne radi. U kontaktu sa drugim osobama koje su mu bliske utvrđeno je kako je VIII okrivljeni I.K. isključio svoj mobitel i da je nedostupan, pa se osnovano zaključuje da je u bijegu.“

3.2.2. Koluzijska opasnost

Opasnost od ometanja kaznenog postupka ili koluzijska opasnost (lat. *coludere* – tajno se dogovarati, biti u dosluhu), propisana je člankom 123. stavkom 1. točkom 2. ZKP te se odnosi na osobite okolnosti koje upućuju na opasnost da će okrivljenik uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, vještake, sudionike ili prikrivače.

Opasnost od ometanja kaznenog postupka može se utvrditi na temelju različitih okolnosti, poput činjenice da je jedan od suokrivljenika u bijegu, činjenice da je kazneno djelo planirano na način da predviđa uništenje dokaza ili utjecaj na svjedoka, da okrivljenikovo ponašanje pokazuje povećani stupanj opasnosti i slično.⁵¹

Rješenjem suca istrage Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Kir-Us-235/2023 od 22. rujna 2023., okrivljenicima je određen istražni zatvor zbog postojanja koluzijske opasnosti i to, između ostalog, zbog opasnosti od uništavanja ili skrivanja dokaza ili tragova važnih za kazneni postupak. U obrazloženju rješenja je navedeno da je „uvidom u spis, sudac istrage utvrdio da je prilikom pretrage doma i drugih prostorija u J., G.K. 8, a radi se o kući koju koriste okrivljenici, pronađeno auto dijelova koji pripadaju osobnom automobilu koji je otuđen 11. rujna 2023. a što se stavlja na teret okrivljenicima alinejom m). Osim toga, utvrđeno je da je prilikom te pretrage pronađeno i puno drugih auto dijelova od vozila za čija se otuđenja okrivljenici terete a što logično predstavlja važne dokaze u ovom kaznenom postupku. Potpuno je životno, logično, očekivano da bi okrivljenici u ovom trenutku uklonili te dijelove, odnosno dokaze i tragove kaznenih djela a sve to kako bi naravno umanjili ili otklonili svoju kaznenu odgovornost u ovom postupku. Dakle, upravo ova okolnost da je kod okrivljenih pronađen velik broj auto dijelova koji se povezuju sa kaznenim djelima koja im se stave na teret, čine one okolnosti koje upućuju na opasnost da će boravkom na slobodi uništiti ili sakriti dokaze ili tragove koji su važni za kazneni postupak.“

⁵¹ Filipović, H.; Šuperina, M., *op. cit.* u bilj. 3, str. 542.

Ipak, najčešći razlog određivanja istražnog zatvora po ovoj osnovi je potreba ispitivanja svjedoka u odnosu na koje postoji opasnost okrivljenikovog nedopuštenog utjecaja. Primjerice, sutkinja istrage Županijskog suda u Zagrebu je u rješenju poslovni broj Kir-3459/2025 od 23. prosinca 2025. postojanje koluzijske opasnosti obrazložila na sljedeći način: „Sutkinja istrage je prihvatila prijedlog OKDO Zagreb za produljenje istražnog zatvora po zakonskoj osnovi iz članka 123. stavka 1. točke 2. ZKP-a jer će u nastavku postupka biti potrebno ispitati žrtvu I.R., jedinog neposrednog svjedoka ovog događaja, te uzimajući u obzir da se radi o majci okrivljenika, koju je, kao i oca, okrivljenik znao i ranije zlostavljati, kako je to navela njegova sestra Ž.F., i koji to nisu nikada prijavljivali, tada po stavu suca istrage, postoji realna i predvidiva opasnost da će on boravkom na slobodi ometati kazneni postupak utjecajem na majku, a kako ona ne bi svjedočila ili kako bi barem ublažila njegovu poziciju zbog odnosa u kojem se oni nalaze. Na navedenu opasnost upućuje i činjenica da je sudac istrage u telefonskom kontaktu sa žrtvom I.R., a koju je kontaktirao u vezi zakazivanja dokaznog ročišta navela da još uvijek ne zna da li će svjedočiti ili koristiti blagodat te da traži kraće vrijeme kako bi donijela odluku, o čemu u spisu prilježi i službena zabilješka suca od 1. prosinca 2025.“

U praksi, nakon podizanja optužnice, državni odvjetnik vrlo rijetko predlaže produljenje istražnog zatvora po ovoj osnovi, što je i razumljivo s obzirom na to da su svi dokazi u trenutku podizanja optužnice prikupljeni i „fiksirani“. Tako je i Ustavni sud u odluci broj U-III-4063/2008 od 1. listopada 2008. naveo da istražni zatvor određen zbog koluzijske opasnosti „smije trajati samo do časa kada budu prikupljeni odnosno izvedeni dokazi zbog čijeg je osiguranja pritvor određen“.⁵²

3.2.3. Iteracijska opasnost

Opasnost od ponavljanja kaznenog djela ili iteracijska opasnost (lat. *iter, itineris* – put, to jest opasnost od nastavljanja „kriminalnog puta“ kojim se okrivljenik kreće) iz članka 123. stavka 1. točke 4. ZKP-a postoji ako osobite okolnosti upućuju na opasnost da će okrivljenik ponoviti kazneno djelo ili da će dovršiti pokušano kazneno djelo, ili da će počinuti teže kazneno djelo za koje je prema zakonu moguće izreći kaznu zatvora od pet godina ili težu kaznu, kojim prijeti. Ovom osnovom zakonodavac je želio osujetiti buduća počinjenja kaznenog djela od strane osobe protiv koje je u tijeku kazneni postupak⁵³. Dakle, za razliku od prethodne dvije osnove, koje se primjenjuju radi uspješnog vođenja kaznenog postupka, ova osnova ima za cilj očuvanje javne sigurnosti.⁵⁴

Iteracijska opasnost najčešće je primjenjivana istražnozatvorska osnova u praksi hrvatskih sudova, slijedom čega zahtjeva da joj se posveti povećana pozornost. Ustavni sud je u svojoj odluci U-III-3429/2018 od 30. listopada 2018. naveo da određivanje istražnog zatvora zbog postojanja

⁵² Kos, D., *op. cit.* u bilj. 20.

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ Krapac, D., *op. cit.* u bilj. 10, str. 382.

iteracijske opasnosti ima preventivni karakter očuvanja javne sigurnosti te da sud najprije utvrđuje postojanje činjenica zbog kojih postoji bojazan od ponavljanja kaznenog djela, a potom da se radi o opasnosti od ponavljanja istog ili istovrsnog kaznenog djela. Dakle, iteracijska opasnost predstavlja kriminološku prognozu budućeg ponašanja okrivljenika.⁵⁵

Jedan od najčešćih argumenata kojima se obrazlaže postojanje iteracijske opasnosti je ranija osuđivanost okrivljenika. Početni pristup da je prijašnja osuđivanost odlučna činjenica samo ako se odnosi na istovrsna kaznena djela s vremenom se proširio te su sudovi počeli izlaziti iz okvira iste glave posebnog dijela Kaznenog zakona na način da su počeli uspoređivati zakonske opise kaznenih djela *in concreto*.⁵⁶ Primjerice, ako je okrivljenik optužen za počinjenje kaznenog djela prijetnje, dakle za kazneno djelo protiv osobne slobode, činjenica da je prethodno osuđen zbog kaznenog djela teške tjelesne ozljede, dakle zbog kaznenog djela protiv života i tijela, relevantna je za ocjenu postojanja iteracijske opasnosti jer je okrivljenik, iako je riječ o heterogenom kaznenom djelu, ranije osuđivan za kazneno djelo s elementima nasilja, koje je zajedničko obilježje i kaznenog djela prijetnje i kaznenog djela teške tjelesne ozljede. Jednako tako, iteracijska opasnost može proizlaziti ne samo iz kaznene osuđivanosti, nego i iz prekršajne kažnjavanosti okrivljenika. Tome je tako kad je riječ o prekršajima koji imaju isti zaštitni objekt kao kazneno djelo koje se okrivljeniku stavlja na teret. Tako iteracijska opasnost kod okrivljenika kojem se stavlja na teret kazneno djelo prijetnje na štetu člana obitelji može proizlaziti iz činjenice da je ranije prekršajno kažnjavan zbog počinjenja prekršaja iz domene nasilja u obitelji (na štetu iste ili druge osobe). Slično tome, ako se okrivljeniku stavlja na teret kazneno djelo protiv sigurnosti prometa, ranija prekršajna kažnjavanost zbog prekršaja iz domene prometa od utjecaja je na zaključak o postojanju iteracijske opasnosti.

Ustavni sud je u svojoj odluci broj U-III-1374/2022 od 12. travnja 2022. naveo da „rizik od ponavljanja kaznenog djela mora biti stvaran, s time da sud kod njegove ocjene mora imati u vidu sve okolnosti predmeta, uključujući osobnost okrivljenika i njegovu prošlost, kao i može li se bilo koja prethodna presuda protiv okrivljenika usporediti bilo po svojoj naravi, bilo po stupnju ozbiljnosti s optužbama podignutim protiv njega“. Ranija osuđivanost okrivljenika ne bi smjela biti jedini i isključiti razlog na temelju kojeg sud temelji zaključak o postojanju opasnosti od ponavljanja kaznenog djela.⁵⁷

Ipak, s ovakvim se zaključkom teško složiti u slučaju, primjerice, višestruko osuđivanog specijalnog povratnika kod kojeg iteracijska opasnost proizlazi samo iz njegove ranije osuđivanosti. Tako je Županijski sud u Zagrebu u rješenju poslovni broj Kv I-126/2025 od 12. kolovoza 2025. naveo da je „vijeće utvrdilo da iteracijska opasnost, odnosno opasnost od ponavljanja kaznenog djela, a koja predstavlja kriminološku prognozu budućeg ponašanja

⁵⁵ Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 255 – 257.

⁵⁶ *Ibid.*, str. 257.

⁵⁷ Moslavac, B., Prosuđivanje kriterija opasnosti od ponavljanja djela na temelju neosuđivanosti počinitelja kod odluke o istražnom zatvoru, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2023B1849> (pristupljeno 17. veljače 2026.), str. 1.

optuženika, i dalje postoji. Čitanjem izvotka iz kaznene evidencije utvrđeno je da je optuženi N.M., iako u dobi od svega 24 godine, čak pet puta osuđivan, primarno zbog počinjenja kaznenih djela protiv imovine. Tako je osuđen zbog počinjenja tri kaznena djela teške krađe, dva kaznena djela krivotvorenja isprave, jednog kaznenog djela neovlaštene uporabe tuđe pokretne stvari, jednog kaznenog djela protuzakonitog ulaženja, kretanja i boravka u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma te jednog kaznenog djela prijetnje. Dakle, jasno je da je optuženik osoba sklona činjenju kaznenih djela kojima pribavlja protupravnu imovinsku korist te da dosadašnje osude nisu ostvarile potreban specijalno preventivni učinak da svoje ponašanje uskladi sa zakonom i općeprihvaćenim društvenim normama, dapače, optuženik se u ovome predmetu pojavljuje osnovano sumnjiv za počinjenje čak pet kaznenih djela protiv imovine.“

Drugi kazneni postupci koji se vode protiv okrivljenika nisu irelevantni. U odnosu na to Ustavni sud je u odluci broj U-III-1353/2018 od 23. travnja 2018. istaknuo da „s obzirom na Ustavom zajamčenu pretpostavku nedužnosti (članak 28. Ustava), pozivanje samo na činjenicu da je kazneni postupak u tijeku, bez ikakve daljnje konkretizacije u smislu njegovog doprinosa ocjeni o iteracijskoj opasnosti u konkretnom predmetu, nije dopušteno s obzirom na to da bez pravomoćne presude vrijedi načelo nedužnosti“. Stoga sud koji odlučuje o istražnom zatvoru mora oprezno analizirati informacije iz paralelnih kaznenih postupaka. Tako je potrebno uzeti u obzir pravnu prirodu kaznenog djela iz tog drugog kaznenog postupka pa tako primjerice podatak da se protiv okrivljenika vodi drugi kazneni postupak zbog kaznenog djela protiv sigurnosti prometa nije relevantan ako se predlaže određivanje istražnog zatvora okrivljeniku osnovano sumnjivom za počinjenje kaznenog djela protiv krivotvorenja. Drugi aspekt koji je potrebno uzeti u obzir je stadij u kojem se taj drugi kazneni postupak nalazi. Naime, nije isto ako je u paralelnom postupku u tijeku istraga ili ako je potvrđena optužnica ili ako je donesena nepravomoćna presuda.⁵⁸

S tim u vezi zanimljiv je primjer rješenja optužnog vijeća Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Kov-Us-iz-16/2026 od 24. ožujka 2026., kojim je okrivljeniku nakon podignute optužnice produljen istražni zatvor zbog postojanja iteracijske opasnosti. U konkretnom predmetu okrivljenik je osnovano sumnjiv za počinjenje, između ostalog, kaznenog djela zločinačkog udruženja iz članka 228. stavka 1. Kaznenog zakona⁵⁹ i produljenog kaznenog djela nedozvoljene proizvodnje i prometa drogama u sastavu zločinačkog udruženja iz članka 190. stavka 1. i 2. u vezi s člankom 329. stavkom 1. točkom 4. i člankom 52. KZ/11.

U navedenom rješenju sud je naveo da je „potrebno istaknuti da je protiv I. okrivljenog T.Š. u Kraljevini Belgiji u tijeku je kazneni postupak zbog osnovane sumnje da je 2023. godine sudjelovao u krijumčarenju pošiljke droge kokain od više tona. Uz puno poštivanje pretpostavke nedužnosti, vođenje drugog kaznenog postupka ukazuje na opravdanost prognoze o postojanju opasnosti od ponavljanja kaznenog djela, a takva okolnost može se uzeti u obzir, ne kao dokaz o

⁵⁸ Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 260 – 261.

⁵⁹ Kazneni zakon („Narodne novine“, broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., 36/24. i 136/25.; dalje: KZ/11.).

osuđivanosti, nego kao dokaz da je i u drugim postupcima utvrđeno postojanje osnovane sumnje da je ta osoba počinila kaznena djela, a koja okolnost pojačava opravdanost sumnje o postojanju iteracijske opasnosti u ovom postupku (*tako i Ustavni sud Republike Hrvatske u odluci broj U-III-4298/2020 od 20. listopada 2020.*).“

Zaključak o postojanju iteracijske opasnosti temelji se i na okolnostima kaznenog djela za koje je okrivljenik osnovano sumnjiv, a to je posebno tako kad nema drugih okolnosti iz kojih bi proizlazila iteracijska opasnost, poput ranije osuđivanosti. Tako Visoki kazneni sud Republike Hrvatske u rješenju poslovni broj II KŽ-309/2021 od 19. srpnja 2021. navodi da se „opravdanost daljnje primjene istražnog zatvora ogleda u naravi i načinu počinjenja kaznenih djela za koja se optuženik tereti (...) koja nadilaze granice uobičajenog načina počinjenja ovih kaznenih djela te značajne kriminalne količine i duljine inkriminiranog razdoblja (...), a koje opravdano ukazuju na izrazitu kriminalnu volju, upornost, bezobzirnost i okrutnost u inkriminiranom postupanju...“.⁶⁰

S tim u vezi potrebno je istaknuti rješenje Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Kov-iz-49/2025 od 3. studenog 2025., kojim je neosuđivanom okrivljeniku produljen istražni zatvor zbog iteracijske opasnosti, koja je proizlazila isključivo iz okolnosti počinjenja inkriminiranih kaznenih djela. Sud je rekao da iteracijska opasnost „proizlazi iz samih okolnosti počinjenja inkriminiranih kaznenih djela. Naime, okrivljeni I.B. osnovano je sumnjiv da je od 30. svibnja 2015. do kraja 2020. psihički i fizički zlostavljao oštećenicu, svoju izvanbračnu suprugu, na način da ju je vrijeđao riječima „droljetino, kurvo, niškoristi, glupačo, propalitetu, besposličarko“, šamarao ju, udarao šakama i nogama po glavi i cijelom tijelu te joj u više navrata prijetio smrću govoreći joj da će ju ubiti, zapaliti, da ju nitko neće naći. Osnovano je sumnjiv da joj je stezao vrat dok nije izgubila svijest i srušila se na tlo, a da ju je drugom prilikom, dok je bila u visokom stupnju trudnoće sa zajedničkim djetetom, ošamario i šakom udario u trbuh. Nadalje, na teret mu se stavlja da je, nakon što je oštećenicu pretukao šakama i nogama po glavi i tijelu, nad njom uporabom sile i bez njezina pristanka izvršio spolni odnošaj, nakon čega je okrivljenom G.H. ponudio da i on nad oštećenicom izvrši spolni odnošaj, na što je ovaj pristao. Iz inkriminiranog postupanja okrivljenika (...) proizlazi visoki stupanj bezobzirnosti, upornosti i kriminalne volje da oštećenicu okrutno zlostavlja i iskorištava. Iako je oštećenica majka njegovoga djeteta, okrivljenik ju se nije libio zajedno s djetetom starim nekoliko mjeseci tjerati iz stana, zahtijevati da se prostituira, niti verbalno i fizički zlostavljati i u stadiju visoke trudnoće. Stoga, povezujući navedene okolnosti, vijeće smatra da i dalje postoje one osobite okolnosti koje ukazuju na postojanje konkretne, izgledne i predvidive opasnosti da bi puštanjem na slobodu okrivljenik mogao ponoviti isto ili istovrsno, pa i teže kazneno djelo, koja opasnost se ne može prevenirati drugim mjerama.“

Postojanje iteracijske opasnosti trebalo bi ocjenjivati od slučaja do slučaja i to prvenstveno na temelju ocjene ličnosti okrivljenika, uz razmatranje osobitih okolnosti i detalja iz njegove

⁶⁰ Bitanga, M.; Bilušić, I., *op. cit.* u bilj. 4, str. 258.

prošlosti iz kojih ta opasnost proizlazi, uz stvaranje poveznice s konkretnom opasnošću od ponavljanja kaznenog djela.⁶¹

3.2.4. “Uznemirenje javnosti”

Opasnost od uznemirenja javnosti iz članka 123. stavka 1. točke 4. ZKP-a postoji ako je istražni zatvor nužan radi neometanog odvijanja postupka za kazneno djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora i kod kojeg su okolnosti počinjenja kaznenog djela posebno teške. Dakle, kod ove istražnozatvorske osnove potrebno je kumulativno ispunjenje triju pretpostavki – da je istražni zatvor nužan radi neometanog odvijanja postupka, da je za kazneno djelo propisana kazna dugotrajnog zatvora i da su okolnosti počinjenja kaznenog djela posebno teške.

Zakonodavac nije precizirao što znače prva i treća pretpostavka te ih je sud dužan utvrđivati i ocjenjivati u svakom pojedinom slučaju, dok je samo zapriječeno kaznom dugotrajnog zatvora objektivno propisana.⁶²

Ova istražnozatvorska osnova ne odnosi se na postojanje opasnosti po cilj kaznenog postupka, nego na specifičnu vrstu i težinu kaznenog djela za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, koje je u konkretnom slučaju počinjeno na način koji izaziva pojačanu moralnu osudu zbog posebno teških okolnosti počinjenja kaznenog djela. Dakle, zakonodavac je ovu osnovu propisao iz preventivnih razloga kako ostanak na slobodi okrivljenika koji djeluje osobito opasno ne bi uznemirio javnost i smanjio ugled i povjerenje u kazneno pravosuđe.⁶³

Rješenjem Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Kov-Us-iz-23/2025 od 6. ožujka 2025. okrivljenicima je produljen istražni zatvor upravo iz ove osnove. Sud je postojanje opasnosti od „uznemirenja javnosti“ obrazložio na sljedeći način:

“10. Razmatrajući daljnju potrebu za primjenom mjere istražnog zatvora protiv II. okrivljenog D.J. i IV. okrivljenog J.A. iz zakonske osnove članka 123. stavka 1. točke 4. ZKP/08., ovo vijeće je utvrdilo da je istražni zatvor još uvijek nužan radi neometanog odvijanja postupka za kazneno djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora, a okolnosti počinjenja djela posebno su teške, čime je ispunjena i posebna pretpostavka za primjenu mjere istražnog zatvora iz članka 123. stavka 1. točke 4. ZKP/08.

10.1. Prije svega, prva zakonska pretpostavka koja mora biti ispunjena za primjenu mjere istražnog zatvora iz zakonske osnove u članku 123. stavku 1. točki 4. ZKP/08. jest ta da se radi o kaznenom djelu za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora. U ovome predmetu II. okrivljenom D.J. se podignutom optužnicom na teret, između ostalog, stavlja počinjenje kaznenog djela poticanja na teško ubojstvo u sastavu zločinačkog udruženja iz članka 111. točke 4. u vezi s člankom 37.

⁶¹ Moslavac, B., *op. cit.* u bilj. 57, str. 8.

⁶² Kos, D., *op. cit.* u bilj. 20.

⁶³ Krapac, D., *op. cit.* u bilj. 10, str. 385.

stavkom 2. i člankom 329. stavkom 1. točkom 6. KZ/11., a IV. okrivljenom J.A. počinjenje tri kaznena djela pokušaja teškog ubojstva u sastavu zločinačkog udruženja iz članka 111. točaka 2. i 4. u vezi s člankom 34. stavkom 1. i člankom 329. stavkom 1. točkom 6. KZ/11., za koja se može izreći kazna zatvora od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora, slijedom čega je jasno da je ispunjena prva zakonska pretpostavka za primjenu istražnog zatvora iz zakonske osnove propisane člankom 123. stavkom 1. točkom 4. ZKP/08.

10.2. Nadalje, u odnosu na sljedeću pretpostavku koja se odnosi na okolnosti počinjenja kaznenog djela koje moraju biti osobito teške, ističe se da je, prema navodima iz optužnice, IV. okrivljeni J.A. osnovano sumnjiv da je bio član zločinačkog udruženja koje su organizirali I. okrivljeni V.M. i III. okrivljeni L.Z., koje je imalo za cilj lišiti života veći broj osoba iz bezobzirne osvete, među kojima i djecu, odnosno, izvršiti ubojstvo članova obitelji T.Sa. i T.Su., s kojima se III. okrivljeni L.Z. prethodno sukobio u istražnom zatvoru. Ubojstvo članova obitelji imenovanih osoba trebalo se izvršiti u njihovim domovima. Iz dokaza na kojima se temelji optužnica proizlazi osnovana sumnja da je IV. okrivljeni J.A. poduzeo sve radnje u cilju izvršenja naručenog ubojstva članova obitelji T.Su. pa je tako eksplozivnu napravu s najmanje 500 grama TNT-a, koji eksploziv je u tu svrhu pribavio I. okrivljeni V.M. od V. okrivljenog D.M., u kasnim noćnim satima postavio i aktivirao ispred ulaznih vrata stana u kojem se nalazila nevjenčana supruga i dvoje maloljetne djece T.Su., kojom prilikom imenovani nisu ubijeni samo zahvaljujući činjenici što se I.J. udaljila od ulaznih vrata stana i sklonila u kuhinju nakon što je čula zvuk sagorijevanja štapina ispred ulaznih vrata stana, dok su se djeca nalazila u sobi koja je bila udaljena od ulaznih vrata stana. O jačini navedene eksplozije i njenoj razornoj snazi govori činjenica da je došlo do teških oštećenja stambene zgrade i svih stanova koji su se nalazili na katu, čime je nastupila šteta u iznosu najmanje 147.901,08 eura, dok je stan u kojem su se nalazili članovi obitelji T.Su. u cijelosti uništen pa je između ostalog došlo do trganja i savijanja dovratnika ulaznih vrata, djelomičnog izbijanja dovratnika navedenih vrata prema unutra te potpunog izbijanja krila vrata u unutrašnjost hodnika stana, trganja drveta te loma stakala na krilima vrata u hodniku stana, trganja lijevog i desnog dovratnika kupaonice, dok je krilo navedenih vrata potpuno izbijeno sa nosača. Također je došlo i do izbijanja prozora spavaće sobe koji je pao na tlo s južne strane zgrade, ispod navedene sobe. Nadalje, staklo na vratima kuhinje i blagovaonice potpuno je razbijeno te su sama vrata izbačena s donjeg i srednjeg zaokretnog nosača. Iz navedenog opisa najznačajnijih oštećenja do kojih je došlo postavljanjem eksplozivne naprave, vidljivo je da se radilo o eksploziji iznimne snage, a kada se navedenom doda činjenica da se radilo o stambenoj zgradi s više stanova te da se radilo o noćnim satima (oko 2 sata ujutro), kad je nesporno da stanari zgrade borave u svojim stanovima, jasnim se ukazuje zaključak da su teže posljedice izostale samo pukom srećom. Dakle, aktiviranje eksplozivne naprave s najmanje 500 grama TNT-a u hodniku stambene zgrade s većim brojem stanova u vrijeme kada se u njima nesporno nalaze stanari, uz sve ranije opisane okolnosti, ukazuje da se u konkretnom slučaju radi o okolnostima koje nadilaze uobičajene teške okolnosti svojstvene ovakvim kaznenim djelima.

10.3. U pogledu kaznenog djela poticanja na teško ubojstvo A.B., za koje se tereti II. okrivljenog D.J., ističe se da iz citirane optužnice i dokaza na kojim se ona temelji proizlazi osnovana sumnja da je II. okrivljeni D.J. naručio ubojstvo A.B., koje je trebao izvršiti G.Š., pri čemu je I. okrivljeni V.M. pribavio revolver za izvršenje kaznenog djela te ga je, kako bi ga G.Š. preuzeo, ostavio na dječjem igralištu, gdje se svakodnevno igra mnoštvo djece koja su navedeno oružje mogla pronaći. Potrebno je dodati i da se navedeno igralište nalazi u neposrednoj blizini trgovačkog centra koji svakodnevno posjećuje velik broj kupaca, koji su također mogli pronaći navedeno oružje. Ujedno, iz zabilježene komunikacije I. okrivljenog V.M. i II. okrivljenog D.J. proizlazi da su namjeravali izvršiti napad na A.B. postavljanjem eksplozivne naprave ispod njegovog automobila, što bi sigurno izazvalo opasnost i za druge osobe koje bi se tom prilikom zatekle u blizini, odnosno usmrćenje osoba koje bi eventualno bile u osobnom automobilu zajedno s A.B. u trenutku aktiviranja eksplozivne naprave. Nadalje, tijekom planiranja napada na A.B., I. okrivljeni ViV.M. i II. okrivljeni D.J. razmatrali su kao osvetu i mogućnost napada na obitelj A.B..

10.4. Također, ocjena je ovoga vijeća da je primjena mjere istražnog zatvora nužna za neometano odvijanje kaznenog postupka, čime je ispunjena posljednja pretpostavka za produljenje istražnog zatvora iz zakonske osnove članka 123. stavka 1. točke 4. ZKP/08. Ovo stoga što bi boravak na slobodi osoba koje su osnovano sumnjive kao počinitelji ovakvih kaznenih djela proizveo veliku uznemirenost cjelokupne javnosti jer se radi o takvom postupanju okrivljenika koje izaziva posebnu moralnu osudu, čime bi se u konačnici umanjili ugled i povjerenje u kazneno pravosuđe. Ujedno, boravak na slobodi II. okrivljenog D.J. i IV. okrivljenog J.A. doveo bi i do uznemirenosti članova obitelji sada pokojnog T.Sa., T.Su. i A.B., koji su nakon pokretanja ovog postupka postali svjesni činjenice da je bio planiran i napad na njih u cilju da ih se usmrti.

10.5. Dakle, s obzirom na to da je za kaznena djela za koja se II. okrivljeni D.J. i IV. okrivljeni J.A. terete propisana kazna dugotrajnog zatvora, ocjena je ovoga vijeća da je protiv ovih okrivljenika nužno produljiti istražni zatvor i iz zakonske osnove u članku 123. stavku 1. točki 4. ZKP/08. jer postoje osobito teške okolnosti počinjenja kaznenih djela koje nadilaze uobičajene te je istražni zatvor nužan i radi neometanog odvijanja kaznenog postupka zbog uznemirenosti javnosti izazvane inkriminiranim događajima. U odnosu na navode obrane o tome kako se natpisi u medijima ne odnose na kazneno djelo koje se na teret stavlja II. okrivljenom D.J., ističe se da medijski natpisi nisu jedini, niti odlučujući čimbenik prilikom utvrđivanja postojanja uznemirenja javnosti u kontekstu istražno-zatvorske osnove iz članka 123. stavka 1. točke 4. ZKP/08.”

Mogućnost primjene ove osnove ograničena je člankom 123. stavkom 3. ZKP-a koji propisuje da se istražni zatvor ne može odrediti ili produljiti ako je prvostupanjskom presudom izrečena kazna zatvora do pet godina.

3.2.5. Obligatorni istražni zatvor

Svi gore navedeni razlozi za određivanje istražnog zatvora spadaju u kategoriju tzv. fakultativnih razloga, što znači da sud slobodno procjenjuje hoće li odrediti istražni zatvor. Za razliku od toga, članak 123. stavka 2. ZKP-a propisuje istražni zatvor kao oblikovnu kategoriju, propisujući da će sud pri izricanju presude uvijek odrediti ili produljiti istražni zatvor protiv okrivljenika kojem je izrečena kazna zatvora od pet godina ili teža kazna. Ova osnova svedena je na do kraja objektiviziran kriterij te se u svakom slučaju okrivljeniku koji je, makar nepravomoćno, proglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju najmanje pet godina, mora odrediti istražni zatvor. Ova osnova zapravo predstavlja anticipiranje bojazni zakonodavca da bi okrivljenik koji je osuđen na takvu kaznu zatvora morao biti odmah lišen slobode kako bi se spriječilo da bijegom ili na drugi način postane nedostupan sudbenoj vlasti i sustavu izvršenja tako duge kazne zatvora.⁶⁴

4. Postupak odlučivanja o istražnom zatvoru

4.1. Nadležnost suda

Za razliku od primjerice mjera opreza, odlučivanje o istražnom zatvoru spada u isključivu sudsku nadležnost. Državni odvjetnik može samo predložiti određivanje, produljenje ili ukidanje istražnog zatvora, no nedostaju mu zahtjevi neovisnosti i nepristranosti za odlučivanje o preliminarnom oduzimanju slobode okrivljeniku. ESLJP je u predmetu *Brincat protiv Italije* (zahtjev broj 13867/88 od 26. studenog 1992.) naveo da se državni odvjetnik ne može smatrati nepristranim u preliminarnoj fazi postupka s obzirom na to da je zainteresiran da postane jedna od stranaka u postupku.⁶⁵

Sudbena vlast za odlučivanje o istražnom zatvoru definirana je člankom 127. ZKP-a. Istražni zatvor može se odrediti i trajati tijekom cijelog kaznenog postupka, pri čemu se razlikuju različite etape: prethodni postupak ili istraga (članak 127. stavak 1. ZKP-a), optuživanje, rasprava i nepravomoćna presuda (članak 127. stavak 4. ZKP-a), odlučivanje o žalbi (članak 127. stavak 5. ZKP-a), ponovljena rasprava nakon ukidanja presude te odlučivanje o izvanrednim pravnim lijekovima (članak 127. stavak 6. ZKP-a).⁶⁶

U prethodnom postupku, odnosno istrazi, istražni zatvor do podnošenja optužnice određuje sudac istrage na prijedlog državnog odvjetnika, a ukida ga na prijedlog okrivljenika, državnog odvjetnika ili po službenoj dužnosti. Nakon podnošenja optužnice pa sve do njezina potvrđivanja, istražni zatvor određuje, produljuje i ukida optužno vijeće, dok nakon potvrđivanja optužnice do pravomoćnosti presude, o istražnom zatvoru odlučuje raspravni sud u zasjedanju, a izvan zasjedanja izvanraspravno vijeće. Kada odlučuje o žalbi protiv presude, o istražnom zatvoru odlučuje vijeće koje odlučuje o žalbi. Kad sud, prilikom odlučivanja o izvanrednim pravnim

⁶⁴ Kos, D., *op. cit.* u bilj. 20.

⁶⁵ Horvat, L.; Drenški Lasan, V., *op. cit.* u bilj 1, str. 585.

⁶⁶ Kapikul, M., *op. cit.* u bilj. 46, str. 1.

lijekovima, ukine pobijanu presudu i predmet vrati na ponovni postupak, odredit će istražni zatvor ako postoje razlozi za njegovo određivanje, a nisu protekli rokovi trajanja istražnog zatvora.⁶⁷

Ako optužno vijeće, u smislu članka 356. ZKP-a, vrati optužnicu državnom odvjetniku, postupak se vraća u stadij istrage pa nadležno tijelo za kontrolu istražnog zatvora, u smislu članka 133. stavka 3. ZKP-a, više nije optužno vijeće, jer u trenutku kad je optužnica vraćena, ona više ne egzistira, a postupak se vraća u stadij istrage u kojem je sudac istrage nadležan za odlučivanje o istražnom zatvoru (tako i VKSRH poslovni broj II KŽ-321/2023 od 7. rujna 2023.).⁶⁸

4.2. Ročište radi odluke o istražnom zatvoru

U skladu sa stajalištem ESLJP-a u predmetima *Sanchez-Reisse protiv Švicarske* (zahtjev broj 9862/82 od 21. listopada 1986.), *Wloch protiv Poljske* (zahtjev broj 27785/95 od 19. listopada 2000.) i *Grauzinis protiv Litve* (zahtjev broj 37975/97 od 10. listopada 2000.), načelo jednakosti oružja primjenjuje se i na *habeas corpus* postupak jer on mora biti kontradiktoran, okrivljenik mora imati pravo uvida u spis, mora biti obaviješten o podnescima tužiteljstva i mora biti saslušan.⁶⁹

Nadalje, radi osiguranja temeljnih ljudskih prava okrivljenika, on od donošenja odluke kojom je protiv njega određen istražni zatvor mora imati branitelja (članak 66. stavak 1. točka 3. ZKP-a). Dakle, svako lišenje slobode mora biti praćeno pravnim nadzorom u osobi branitelja.⁷⁰

O istražnom zatvoru odlučuje se na posebnom ročištu, odnosno na ročištu za odlučivanje o istražnom zatvoru. Riječ je o usmenom, nejavnom i kontradiktornom ročištu na koje se pozivaju stranke, dakle okrivljenik (naravno, uz branitelja) i državni odvjetnik. Ovim ročištem strankama se omogućava da kroz raspravljanje, predlaganje i sudjelovanje u izvođenju dokaza utječu na odluku suda o istražnom zatvoru. Stranke o ročištu moraju biti obaviještene u primjerenom roku, s time da se ročište može održati i ako uredno pozvani državni odvjetnik, okrivljenik i branitelj ne dođu ili ako okrivljenik ili branitelj nije uredno primio poziv zbog toga jer je promijenio boravište ne obavijestivši o tome sud, ili zbog toga jer mu dostava nije bila moguća zbog njegove nedostupnosti. Okrivljenik koji je lišen slobode bit će doveden na ročište, no sud može odlučiti da okrivljenik, koji na to pristane, sudjeluje na ročištu putem zatvorenog tehničkog uređaja za vezu na daljinu (audio-video uređaj). Ovakav način sudjelovanja okrivljenika na daljinu najčešći je u praksi.⁷¹

Strankama se na ročištu daje mogućnost da iznesu svoja stajališta o istražnom zatvoru, a po potrebi i o visini jamstva. Prvo govori državni odvjetnik, zatim okrivljenik i branitelj, a obje

⁶⁷ *Ibid.*

⁶⁸ *Ibid.*, str. 2.

⁶⁹ Horvat, L.; Drenški Lasan, V., *op. cit.* u bilj 1, str. 591.

⁷⁰ *Ibid.*, str. 598.

⁷¹ Krapac, D., *op. cit.* u bilj. 10, str. 388.

stranke imaju pravo na odgovor na navode protivne stranke. ZKP predviđa i mogućnost izvođenja dokaza na ovom ročištu, o čemu odlučuje sud na prijedlog stranaka ili po službenoj dužnosti. Odluka o istražnom zatvoru usmeno se objavljuje na završetku ročišta. Ovdje je potrebno istaknuti da državni odvjetnik u pravilu vrlo rijetko dolazi na ročišta za odlučivanje o istražnom zatvoru, izuzev osobito kompleksnih i medijski eksponiranih predmeta.

U odnosu na pravodobnu obavijest o održavanju ročišta, potrebno je istaknuti odluku Ustavnog suda broj U-III-4072/2018 od 13. prosinca 2018., u kojoj je punomoćnik podnositelja u ustavnoj tužbi isticao kratkoću vremena za pripremu obrane za ročište na kojem se odlučivalo o istražnom zatvoru jer je poziv na ročište primio prethodnog dana pa nije imao primjereno vrijeme za pripremu obrane. Ustavni sud je naveo da je riječ o nejavnom usmenom ročištu na kojem je sud odlučivao o istražnom zatvoru koji je već bio određen po istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi te da se na tom ročištu ne odlučuje o krivnji i ne iznosi obrana. Branitelji često ističu nedostatak vremena za pripremu obrane, no propuštaju imati u vidu da su bili prisutni prilikom prvog odlučivanja o istražnom zatvoru pa znaju otkad se njihov branjenik nalazi u istražnom zatvoru i kad je posljednje rješenje o određivanju ili produljenju istražnog zatvora postalo pravomoćno pa bi trebali znati kad mogu očekivati poziv na ročište radi odluke o istražnom zatvoru. Naime, u skladu s pravilima tzv. „dobre obrane“, kao skupa procesnih i profesionalnih načela kojima se osigurava učinkovito ostvarivanje prava na obranu u kaznenom postupku, i Kodeksom odvjetničke etike, branitelji moraju poduzimati sve radnje u najboljem interesu okrivljenika, što uključuje i skrb o datumu ročišta na kojem se odlučuje o istražnom zatvoru. Sudovi se beziznimno drže zakonskih rokova i poštuju načelo zakonitosti pa branitelji znaju kada mogu očekivati ročište.⁷²

Nakon podizanja optužnice, ročište radi odluke o istražnom zatvoru mora biti održano u roku 48 sati, dok sud po službenoj dužnosti svaka dva mjeseca od pravomoćnosti prethodnog rješenja o istražnom zatvoru ispituje postoje li zakonske pretpostavke za daljnju primjenu istražnog zatvora. Dakle, sud kontinuirano po službenoj dužnosti preispituje postojanje razloga zbog kojih je istražni zatvor bio određen. Neovisno o tome, okrivljenik i branitelj u svakom trenutku mogu predložiti ukidanje istražnog zatvora.

U odnosu na rok od 48 sati za donošenje odluke o istražnom zatvoru nakon podizanja optužnice, potrebno je istaknuti rješenje VKSRH poslovni broj II Kž-133/2026-5 od 5. ožujka 2026., u kojem je navedeno da „održavanje sjednice izvan tog roka ne bi bilo od utjecaja na pravilnost i zakonitost prvostupanjskog rješenja jer se radi o instruktivnom roku koji je propisan zbog potrebe žurnosti postupanja u predmetima u kojima je određen istražni zatvor.“

4.3. Rješenje o istražnom zatvoru

Istražni zatvor se određuje i produljuje pisanim rješenjem. Članak 124. stavak 2. ZKP-a propisuje elemente izreke rješenja o istražnom zatvoru, a to su: osobni podaci okrivljenika iz

⁷² Saračević Moslavac, A., *op. cit.* u bilj. 43, str. 2 – 3.

članka 272. stavka 1. ZKP-a, naznaka rješenja o provođenju istrage (ako se provodi istraga), zakonska osnova za istražni zatvor, rok na koji je određen istražni zatvor (do podizanja optužnice – članak 131. stavak 3. ZKP-a), uračunavanje vremena lišenja slobode okrivljenika s naznakom trenutka uhićenja te visina jamstva i oblik polaganja jamčevine koji mogu zamijeniti istražni zatvor. U stavku 3. istoga članka propisano je da će se u obrazloženju rješenja o određivanju i produljenju istražnog zatvora određeno i potpuno izložiti činjenice i dokazi iz kojih proizlazi postojanje osnovane sumnje da je okrivljenik počinio kazneno djelo i razlog iz članka 123. stavka 1. ZKP-a, razlozi zbog kojih sud smatra da se svrha istražnog zatvora ne može ostvariti drugom blažom mjerom, kao i razloga visine jamstva, a prilikom produljenja trajanja istražnog zatvora i okolnosti koje opravdavaju njegovu daljnju primjenu.

ESLJP je u više odluka utvrdio povredu Konvencije zbog toga što su sudovi u obrazloženjima svojih odluka koristili stereotipne formulacije bez osvrtnja na specifične okolnosti predmeta. Naglašeno je da je istražni zatvor opravdan samo ako za svo vrijeme njegovoga trajanja postoji realni javni interes koji nadjačava pravo okrivljenika na slobodu, a obrazloženje razloga za istražni zatvor mora biti *in concreto*, s obzirom na stadij postupka i konkretne okolnosti predmeta.⁷³

Prilikom odlučivanja o istražnom zatvoru mora se na umu imati načelo razmjernosti te je u rješenju potrebno izložiti zašto je primjena istražnog zatvora nužna. S tim u vezi Ustavni sud u odluci broj U-III-3797/2008 od 17. rujna 2008. navodi da „tijelo kaznenog postupka mora u primjeni takve mjere izvršiti „test“ prema načelu razmjernosti s posebnom osjetljivošću: utvrditi ne samo prikladnost mjere (okolnost da se inkriminirano ponašanje može podvesti pod opis nekog od kataloških kaznenih djela), nego i ustanoviti da je preliminarno oduzimanje slobode nužno (jer ne može biti zamijenjeno lakšom mjerom) te da je u razmjeru s kaznom koja bi mogla biti izrečena počinitelju u konkretnom slučaju (uravnoteženost). Kod posljednjeg, to znači uvažiti sve poznate okolnosti koje bi se, u slučaju utvrđene krivnje, po Kaznenom zakonu morale počinitelju uzeti u obzir pri izboru i odmjeri kazne, bez da se kod toga imputira krivnja počinitelju koja je inače, ustavno i procesnopravno, isključivi predmet glavne rasprave i presude. (...) Produljenje pritvora ne može se koristiti kao anticipacija zatvorske kazne“.⁷⁴

Sudovi, kada odlučuju o primjeni istražnog zatvora, kao najteže mjere osiguranja prisutnosti okrivljenika, dužni su prvo utvrditi postojanje osnovane sumnje, a zatim pri svakom odlučivanju, s obzirom na iznimnost mjere i načelo razmjernosti, voditi računa o mogućnosti da se ista svrha postigne blažom mjerom (istražni zatvor u domu, mjere opreza, jamstvo). Svaka sudska odluka o određivanju ili produljenju istražnog zatvora mora imati jasno i temeljito obrazloženje razloga zbog kojih sud primjenjuje ovu najtežu mjeru, s time da kod istražnog zatvora

⁷³ Kos, D., *op. cit.* u bilj. 20.

⁷⁴ *Ibid.*

koji traje dulje vrijeme treba voditi računa o dinamičkom pristupu, odnosno da stupanj nužnosti daljnje primjene istražnog zatvora u kasnijim fazama postupka, mora biti posebno obrazložen.⁷⁵

S tim u vezi kao dobar primjer ukazuje se rješenje Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Kov-Us-iz-39/2025 od 8. srpnja 2025., u kojem je okrivljeniku, koji se, u trenutku donošenja rješenja, u istražnom zatvoru nalazio dvije godine i devet mjeseci, produljen istražni zatvor po osnovama propisanim člankom 123. stavkom 1. točkom 3. i 4. ZKP. Sud je naveo: „Razmatrajući mogućnost primjene neke druge, blaže mjere, vijeće je stava da se blaže mjere ne ukazuju prikladnima za otklanjanje iteracijske opasnosti niti bi se blažim mjerama omogućilo neometano odvijanje ovog kaznenog postupka. Naime, kad se uzme u obzir način počinjenja inkriminiranih kaznenih djela, njihova brojnost i težina, međusobna povezanost okrivljenika okupljenih u zločinačkom udruženju, detaljno planiranje počinjenja kaznenih djela, visok stupanj iskazane upornosti, brutalnosti i kriminalne volje te posebno teške okolnosti počinjenja kaznenih djela, za neka od kojih se mogu izreći i kazne dugotrajnog zatvora, ovo vijeće ocjenjuje da se blažim mjerama ne bi mogla s uspjehom ostvariti svrha istražnog zatvora. Na temelju članka 122. stavka 2. ZKP, vođeno je računa o razmjeru između težine kaznenih djela za koja se okrivljeni L.Z. tereti, visine kazne koja se prema podacima u spisu može očekivati te o potrebi primjene mjere istražnog zatvora. Tako je utvrđeno da je mjera istražnog zatvora trenutno jedina prikladna mjera, da je preliminarno oduzimanje slobode okrivljeniku nužno jer ne može biti zamijenjeno blažom mjerom te je u razmjeru s kaznom koja bi okrivljeniku mogla biti izrečena u ovome predmetu. Naime, okrivljeni L.Z. se u istražnom zatvoru nalazi nešto dulje od dvije godine i devet mjeseci, dok je za kazneno djelo teškog ubojstva u sastavu zločinačkog udruženja, kao najteže kazneno djelo koje mu se stavlja na teret, propisana kazna zatvora u trajanju najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora. Dulje trajanje istražnog zatvora može biti opravdano ako postoje indikacije stvarnog zahtjeva javnog interesa koji, bez obzira na pretpostavku nedužnosti, prevladava nad pravilom poštivanja individualne slobode utvrđenim u članku 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (*Sulaoja protiv Estonije* (55939/00)), što u ovome predmetu jest slučaj. Jednako tako, s obzirom na dulje trajanje istražnog zatvora, u obzir su uzete složenost i posebne karakteristike istrage, kao i složenost predmeta u njegovoj ukupnosti (*Scott protiv Španjolske* (21335/93) i *I. A. protiv Francuske* (1/1998/904/1116)). Stoga vijeće smatra da i dalje postoji javni interes koji u ovome trenutku nadjačava okrivljenikovo pravo na slobodu, odnosno da je daljnje produljenje istražnog zatvora okrivljeniku razmjerno postizanju opravdanog cilja s obzirom na to da zahtjevi javnog interesa i očuvanja sigurnosti pretežu nad pravom okrivljenika na slobodu (*Trifković protiv Hrvatske* (36653/09), *W. protiv Švicarske* (14379/88) i *Kudła protiv Poljske* (30210/96)). Prilikom donošenja ovoga rješenja primijenjen je dinamički pristup kod ocjene dostatnosti i relevantnosti okolnosti prilikom donošenja ovoga rješenja o produljenju istražnog zatvora te su uzete u obzir eventualno nove subjektivne i objektivne okolnosti koje su se dogodile od lišenja slobode okrivljenika, no njih u ovome predmetu nije bilo, dok, imajući na umu ozbiljnost i težinu okolnosti na kojima se temelji istražni zatvor, gore opisane okolnosti u svojoj

⁷⁵ *Ibid.*

ukupnosti nisu izgubile na svome značaju i relevantnosti zbog protoka vremena od određivanja istražnog zatvora.“

5. Organizirani kriminalitet

5.1. Temeljna obilježja

Organizirani kriminalitet može se definirati kao društveni fenomen koji obuhvaća sustavno pripremanje, podjelu posla te planski i profesionalno počinjenje jednog ili više kaznenih djela od strane najmanje tri međusobno povezane osobe, koje su udružene u zločinačko udruženje, s ciljem stjecanja i povećanja financijske dobiti i društvene moći tajnim, trajnim i zajedničkim djelovanjem članova, često preko međunarodnih granica, korištenjem nasilja, korupcije ili zastrašivanja radi osiguranja razvoja i opstanka kriminalne djelatnosti.⁷⁶

Dakle, organizirani kriminalitet obilježava trajnije udruživanje većeg broja osoba između kojih postoji visok stupanj povezanosti, hijerarhijska organizacijska struktura, stega, plansko obavljanje djelatnosti uz podjelu rada, ilegalna djelatnost, fleksibilnost i raznolikost kriminalnih metoda, internacionalnost, mobilnost, etički kodeks te interna kontrola koja počiva na strogoj disciplini. Zajednička obilježja svih pojava oblika organiziranog kriminaliteta su plansko izvršenje kaznenih djela, korištenje posebnih vještina ili strukture ličnosti pojedinih članova, primjena nasilnih metoda te veze s politikom, medijima, javnom upravom, pravosuđem i/ili gospodarstvom.⁷⁷

Kao organizacijska obilježja potrebno je istaknuti strukturu, ograničenost članstva, trajnost i kontinuitet djelovanja, uključenost u niz legalnih i ilegalnih aktivnosti, uporabu nasilja i drugih nezakonitih metoda, poput korupcije.⁷⁸

Međunarodno udruženje za kazneno pravo kao osebjnost organiziranog kriminaliteta navodi „postupanje s težnjom stjecanja moći i/ili dobiti s posebnim značajkama: podjela rada i slabljenje pojedinačne odgovornosti unutar organizacije, zamjenjivost pojedinaca, tajnost, kombiniranje zakonitih i nezakonitih aktivnosti, sposobnost neutraliziranja, provođenje zakona (engl. law enforcement) (korupcijom ili zastrašivanjem) te sposobnost transfera dobiti (pranje novca).“⁷⁹

Bitno je istaknuti i uporabu nasilja sa svrhom zastrašivanja radi stjecanja monopola na određenom ilegalnom tržištu ili sprječavanja otkrivanja protupravnih radnji. Nadalje, transnacionalnost je sve dominantnija kod suvremenih kriminalnih organizacija. Naime, globalni

⁷⁶ Derenčinović, D.; Getoš A., *Uvod u kriminologiju s osnovama kaznenog prava*, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2008., str. 127.

⁷⁷ *Ibid.*, str. 127 – 128.

⁷⁸ *Ibid.*, str. 128.

⁷⁹ Valentić, R., Zločinačko udruženje u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu (uz osvrt na sudsku praksu), *Novine u kaznenom zakonodavstvu – 2022.*, 2022., str. 95.

procesi zbog kojih se neprestano proširuju veze među državama daju i organiziranom kriminalitetu sve transnacionalniji karakter.⁸⁰ Jedno od obilježja modernog organiziranog kriminaliteta jest brza prilagodba i infiltracija u društvo, što se često postiže nasiljem kako bi se zadobila veća društvena moć i utjecaj na šire društvene odnose te kako bi se infiltrirali u društvenu strukturu, čime predstavljaju sigurnosni rizik i prijetnju nacionalnoj sigurnosti.⁸¹

U odnosu na element strukture, potrebno je istaknuti da se u pojmu zločinačkog udruženja iz članka 328. stavka 4. KZ/11. apostrofira „zajednički cilj“ počinjenja jednog ili više kaznenih djela. Upravo iz tog kriterija proizlazi razlikovanje između tzv. slučajne i strukturirane grupe, dok je subjektivni supstrat sudioništva prethodni dogovor, odnosno sporazum te podjela rada i uloga. Iz inzistiranja na zajedničkom cilju, odnosno svijesti o njemu, kao temeljne sastavnice pojma zločinačkog udruženja, može se zaključiti namjera zakonodavca da se ovaj institut subjektivizira.⁸²

Pojam zločinačkog udruženja ima tri temeljna elementa – stvaranje zločinačkog udruženja, njegov cilj te barem jedno počinjeno ili pokušano kazneno djelo. Organiziranje zločinačkog udruženja podrazumijeva minimalno dvosmjernu komunikaciju i to između organizatora i (novog) člana zločinačkog udruženja, odnosno između postojećeg i novog člana zločinačkog udruženja. Naravno, komunikacija može biti višesmjerna. Organizator zločinačkog udruženja može se pojaviti u brojnim ulogama, koje mogu biti simultane. Tako se može pojaviti kao supočinitelj, poticatelj, pomagač ili posredni počinitelj. Bitno je naglasiti da je organizator odgovoran za sva kaznena djela koja su počinjena unutar plana. Jednako tako, organizatorova svijest o djelu nadilazi granice te svijesti sudionika zločinačkog udruženja. On, naime, može znati za one ciljeve koji ostalim sudionicima nisu poznati, makar ne u cijelosti.⁸³ Kao cilj zločinačkih udruženja i njihovih protupravnih aktivnosti najčešće se izdvaja stjecanje dobiti i/ili moći.⁸⁴

Radnja organiziranja profilirana je prvenstveno kao radnja dogovora za počinjenje kaznenog djela, a svaki dogovor, sporazum, podjela uloga i podjela rada implicira zajednički cilj. Formalna i neformalna podjela i koordinacija aktivnosti i odgovornosti unutar zločinačkog udruženja, uključujući podjelu članova udruženja u grupe, jedinice ili timove te raspodjelu zadataka, odgovornosti i moći, kao i način na koji se odvija koordinacija aktivnosti u cijeloj organizaciji, uobičajen su način organiziranja i vođenja.⁸⁵

Iz činjeničnog opisa mora biti jasno u čemu se sastoje radnje organiziranja i vođenja zločinačkog udruženja. Samo dogovori s drugim suokrivljenicima i radnje kojima se ostvaruju obilježja bića kaznenog djela nisu dovoljni za izvođenje zaključka o organiziranju i vođenju zločinačkog udruženja. Nadalje, organizator mora imati koordinativnu ulogu i biti uključen u

⁸⁰ Skorupan, V., Općenito o organiziranom kriminalu, s posebnim osvrtom na kaznenopravni i penološki aspekt, *Društvena istraživanja*, vol. 9, br. 4-5 (48-49), 2000., str. 691 – 694.

⁸¹ Ljubić, D., Organizirani kriminal kao faktor ugroze nacionalne sigurnosti u Republici Hrvatskoj, *Policija i sigurnost*, vol. 33, br. 2, 2024., str. 223 – 224.

⁸² Valentić, R., *op. cit.* u bilj. 79, str. 92 – 93.

⁸³ *Ibid.*, str. 96 – 97.

⁸⁴ Skorupan, V., *op. cit.* u bilj. 80, str. 690.

⁸⁵ Valentić, R., *op. cit.* u bilj. 79, str. 96.

različite stadije realizacije zajedničkog cilja. Ono što organiziranu zločinačku grupu razlikuje od običnog supočiniteljstva jest da ona postoji tijekom određenog razdoblja, odnosno da ima stanoviti kriminalni kontinuitet.⁸⁶ Ipak, važno je da se taj kontinuitet iscrpljuje u samom zločinačkom udruživanju koje se nužno ne mora odražavati u počinjenju većeg broja kaznenih djela.⁸⁷

Sudjelovanje u zločinačkom udruženju uobičajeno podrazumijeva suradnju, no prije svega podrazumijeva djelovanje. Doprinos sudionika može biti tzv. nematerijalne naravi (npr. dogovor), odnosno, može se svesti samo na „intelektualne“ ili misaone elemente pojma sudjelovanja. Doprinos sudionika može biti ostvaren u potpuno zakonitim okvirima. Dakle, sudjelovanje u zločinačkom udruženju ne traži supočiniteljstvo, niti vlast nad djelom, niti bilo koji oblik sudioništva u užem smislu – poticanje ili pomaganje. Drugi, važniji uvjet sudjelovanja, odnosno svijest o zajedničkom djelovanju, subjektivne je naravi, a ujedno je i temeljni sastojak i bit pojma zločinačkog udruženja.⁸⁸ Za zločinačko udruženje karakteristično je djelovanje u kriminalnim ćelijama, koje se teško otkrivaju, a također se teško ustanovljuje struktura hijerarhije njihovih veza i odnosa, što posljedično otežava kazneni progon visoko rangiranih aktera.⁸⁹

Sudjelovanje svih sudionika u svim aktivnostima potrebnima za počinjenje kaznenog djela nije nužna, niti svi sudionici moraju nužno biti upućeni u sve aspekte njegova počinjenja. Kriteriji razlikovanja standardnog sudioništva od zločinačkog udruženja ukazuju da je institut klasičnog sudioništva temeljen na pretpostavkama teorije vlasti nad djelom, dok je institut zločinačkog udruženja bliži teoriji podjele uloga, koja primat daje subjektivnoj dimenziji, pri čemu se u prvi plan, kao glavni konstitutivni element i kriterij postojanja zločinačkog udruženja stavlja klasično subjektivno obilježje – znanje, odnosno svijest o cilju i kriminalnoj aktivnosti udruženja na strani svakog člana.⁹⁰

Temeljno pravilo je da nema sudioništva ako ne postoji svijest o zajedničkom djelovanju u ostvarenje kaznenog djela. Kad je riječ o zločinačkom udruženju, to je posebno znanje, odnosno svijest konstituirana kao subjektivni element zakonskog bića djela, čije postojanje treba dokazati. Cilj ili kriminalna aktivnost zločinačkog udruženja svakom bi članu trebali biti poznati. Ako toga nema, član zapravo ne sudjeluje. Takve su situacije moguće osobito kad je riječ o strukturiranim organizacijama koje djeluju na više razina, gdje cilj ne samo da ne mora biti poznat svim članovima, nego često nije poznat većini njih. Pojedini članovi mogu pretežito ili isključivo djelovati u okviru legalnih ovlasti, ne znajući za cilj, niti kriminalne aktivnosti udruženja. Zakonski izričaj „znajući za...kriminalnu aktivnost“ naglašava mogućnost svakog sudionika da procijeni vlastito postupanje, odnosno doprinos u kontekstu uobičajenog značenja pojma namjere kroz njezinu intelektualnu sastavnicu. Drugim riječima, u obzir se uzima u obzir i buduću kriminalnu aktivnost, koja bi trebala biti prepoznatljiva svakom članu zločinačkog udruženja. Ovdje se kao

⁸⁶ *Ibid.*, str. 103 – 104.

⁸⁷ Derenčinović, D., Kratak pregled pravnog okvira za suzbijanje organiziranog kriminala u prostoru sigurnosti, slobode i pravde Europske unije, *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, vol. V, br. 1, 2014., str. 45.

⁸⁸ Valentić, R., *op. cit.* u bilj. 79, str. 97.

⁸⁹ Ljubić, D., *op. cit.* u bilj. 81, str. 217.

⁹⁰ Valentić, R., *op. cit.* u bilj. 79, str. 97.

zanimljiv primjer iz prakse pojavljuje presuda Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj K-Us-27/2014 od 24. lipnja 2015., kojom je dijelu optuženika, članova zločinačkog udruženja koje se bavilo neovlaštenom proizvodnjom i prometom droga, prilikom odmjeravanja kazne kao olakotna uzeta u obzir okolnost da „nisu znali za razmjere djelatnosti zločinačkog udruženja, niti su o tome mogli zaključiti“, nisu sudjelovali u nabavi i transportu, nego su „samo nastojali sudjelovati u prodaji“, motivirani stjecanjem protupravne imovinske koristi.⁹¹

Ovdje je kao bitno obilježje organiziranog kriminaliteta potrebno istaknuti korupciju, koja je imanentna svim kriminalnim organizacijama. Korupcija i organizirani kriminalitet često su povezani. Naime, korupcijom se utječe na centre moći i odlučivanja u državama da djeluju u skladu s ciljevima i interesima organiziranih kriminalnih skupina. Modeli odnosa između organiziranih kriminalnih skupina i korupcije mogu se označiti povezanošću „podzemlja“ i „nadzemlja“. U parazitskom modelu odnosa, organizirane kriminalne skupine koriste kao sredstvo „kupovanja nadzemlja“. U ovom modelu odnos je isključivo jednosmjernan te se s „nadzemljem“ kontaktira samo kad je to potrebno radi osiguranja odvijanja kriminalnih aktivnosti. Nadalje, ovim modelom „nadzemlje“ ni na koji način ne profitira. Simbiotski model složeniji je i on traje dokle god objema stranama donosi korist te mu se vrlo teško suprotstaviti i dokazati ga, a tome je tako jer „nadzemlje“ koristi svoj utjecaj i na tijela kaznenog progona. Najsloženiji model je implantacija te u njemu kriminalna organizacija postaje dijelom „nadzemlja“, čime se postiže konačni cilj, a to je uspostava moći u gospodarstvu i politici. U ovom modelu korupcija je vrlo izražena, no ne u vidu jednostavnog obrasca davanja i primanja mita, nego kao vrlo složena i teško dokaziva operacija u kojoj je prisutan niz različitih, zakonitih i nezakonitih interesa.⁹²

Pranje novca također je jedno od čistih obilježja organiziranog kriminaliteta. Riječ je o pretvaranju novca ili druge imovinske koristi stečene kaznenim djelom u novac koji se može upotrijebiti i koristiti kao zakonit prihod u pravnom prometu. Krajnji cilj pranja novca je onemogućiti povezivanje zakonito stečenih sredstava s njihovim nezakonitim izvorom.⁹³

5.2. Etiologija, sigurnosni aspekt i strategije suzbijanja

Brojni su faktori povezani s razvojem organiziranog kriminaliteta, poput (ne)zaposlenosti, obrazovanja, dohotka po glavi stanovnika, nejednakosti, udjela ruralne populacije, korupcije u javnom sektoru, vladavine prava i učinkovitosti državne uprave.⁹⁴

Jednako tako, brz razvoj tehnologije donio je nove prilike za kriminalne mreže. Dohodovna nejednakost igra ključnu ulogu u razvoju organiziranog kriminaliteta. Jaz između bogatih i siromašnih stvara ogorčenost te društvenu nestabilnost i potiče pojedince da se okreću nezakonitim

⁹¹ *Ibid.*, str. 98 – 100.

⁹² Derenčinović, D.; Getoš A., *op. cit.* u bilj. 76, str., str. 133.

⁹³ *Ibid.*, str. 135.

⁹⁴ Bučaj, E., *et al.*, *op. cit.* u bilj. 8, str. 372.

načinima stjecanja materijalne koristi. Naime, ekonomska nestabilnost, visoka nezaposlenost i rašireno siromaštvo dovode do rasta kriminalnih mreža. Povezanost između organiziranog kriminaliteta i korupcije vidljiv je pokazatelj lošeg upravljanja i institucionalnog neuspjeha koji dodatno pogoršava socioekonomske uvjete pogodne za razvoj organiziranog kriminaliteta.⁹⁵

Nezaposlenost, osobito među mladima, jedna je od glavnih uzročnika organiziranog kriminaliteta. Veća nezaposlenost znatno korelira s povećanom kriminalnom aktivnosti, osobito u gospodarski nerazvijenim područjima. Faktor koji dovodi do povećanja nezaposlenosti je ograničen pristup obrazovanju. Tako područja s niskom razinom obrazovanja i visokom stopom nezaposlenosti imaju veću stopu kaznenih djela protiv imovine i kaznenih djela s elementima nasilja, što dovodi do zaključka o potrebi poboljšanja obrazovne infrastrukture radi suzbijanja organiziranog kriminaliteta⁹⁶

Podložnost organiziranom kriminalitetu ovisi i o geografskom položaju države pa se tako Republika Hrvatska nalazi na području kroz koje prolaze važni krijumčarski pravci iz Azije, Afrike i jugoistočne Europe prema zapadnoj Europi, čime do izražaja dolazi prekogranično obilježje organiziranog kriminaliteta.⁹⁷ Iz Strategije nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske⁹⁸ (dalje: Strategija) proizlazi da se Republika Hrvatska nalazi na jednoj od ruta kojima se organizirane kriminalne skupine koriste za krijumčarenje oružja, ljudi i droge. Organizirani kriminalitet u Strategiji je označen kao prijetnja nacionalnoj sigurnosti jer ugrožava institucije, gospodarsku i financijsku stabilnost te javnu sigurnost. Prijetnji od prekograničnog organiziranog kriminaliteta pogoduje hrvatski prometni, gospodarski i geografski položaj pa je potrebno jačati sposobnosti za prepoznavanje, otkrivanje, istraživanje i suzbijanje svih oblika organiziranog kriminaliteta.⁹⁹

Organizirani kriminalitet danas se smatra jednim od najopasnijih oblika kriminaliteta i predstavlja veliki sigurnosni izazov, a tome je tako zbog sljedećih razloga: teškoća detekcije, velika tamna brojka, često veća od „klasičnih“ oblika kriminaliteta, intenzivno širenje, transnacionalnost, raširenost kako u razvijenom svijetu, tako i u zemljama u razvoju te tranzicijskim zemljama, uporaba opasnih načina i sredstava izvršenja kaznenih djela, nerijetko primjenom nasilja. Također, zbog visoke protupravne imovinske koristi postoji opasnost od mogućnosti utjecaja na državnu upravu te ukupne društvene procese i gospodarske tokove. Jednako tako, organizirani kriminalitet dovodi do smanjenja opće sigurnosti i kvalitete života, zanemarivanja socijalne funkcije države i ugrožavanja pravde i temeljnih ljudskih prava.¹⁰⁰

„Klasična“ kaznena djela relativno se lako otkrivaju, žrtve često prijavljuju kazneno djelo, odnosno, tamna brojka je manja i posljedice su uočljivije, dok kod organiziranog kriminaliteta napad nije odmah uočljiv, povrijeđen je opći interes, nema klasične žrtve, što usporava i otežava

⁹⁵ *Ibid.*, str. 374 – 375.

⁹⁶ *Ibid.*, str. 375 – 376.

⁹⁷ Brnas, D., *op. cit.* u bilj. 7, str. 358.

⁹⁸ Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 73/07.).

⁹⁹ Ljubić, D., *op. cit.* u bilj. 81, str. 214.

¹⁰⁰ Skorupan, V., *op. cit.* u bilj. 80, str. 692 – 694.

suzbijanje organiziranog kriminaliteta, čiji porast potiču napredak tehnologije, širenje gospodarske djelatnosti, trgovine, turizma i prometa, politička integracija i ostali procesi internacionalizacije.¹⁰¹ Jednako tako, kod „klasičnog“ kriminaliteta svrha poduzimanja radnji državnih tijela jest otkrivanje i kažnjavanje počinitelja, dok je kod organiziranog kriminaliteta, uz navedeno, cilj i otkrivanje i razbijanje organizacije kojoj počinitelj pripada.¹⁰²

Suzbijanje organiziranog kriminaliteta uvelike ovisi o zajedničkoj strategiji i uspješnoj koordinaciji između policije, PNUSKOK-a, USKOK-a, DORH-a i obavještajnih službi. Za to je potrebna detekcija slabosti u organizacijskoj strukturi navedenih institucija, uklanjanje zakonodavnih nedostataka te jačanje odgovarajućeg zakonodavnog okvira.¹⁰³

Osim koordinacije, od velike važnosti je i suradnja s drugim državama, prije svega u okviru organizacija kojih je Republika Hrvatska država članica, a to su NATO, Interpol i Europol. Naime, iako u svojim počecima nacionalna sigurnost nije uzimala u obzir organizirani kriminalitet s obzirom na to da je on bio smatran unutarnjom sigurnosnom prijetnjom, jačanjem transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, danas je prihvaćeno da organizirani kriminalitet, uz međunarodni terorizam, predstavlja jedan od ključnih sigurnosnih izazova.¹⁰⁴

Iako mu primarna svrha nije ugrožavanje nacionalne sigurnosti, organizirani kriminalitet ipak predstavlja sigurnosnu prijetnju, s obzirom na svoje razgranate ilegalne aktivnosti i primjenu nasilja. Naime, subjektivni element očituje se u namjeri za stjecanjem imovinske koristi i društvene moći, dok se objektivni element sastoji u ugrožavajućim efektima na vladavinu prava, slobodno tržište, parlamentarnu demokraciju i ljudska prava.¹⁰⁵

Rastuća kompleksnost organiziranog kriminaliteta zahtjeva nove pristupe u njegovom suzbijanju. Naime, tradicionalne metode borbe protiv kriminaliteta nisu dovoljne, niti primjerene za borbu protiv tehnološki naprednih kriminalnih organizacija. Stoga se zagovara primjena digitalne forenzike, kibernetičke obavještajne analize i međunarodna suradnja, koja je ključna za suzbijanje raznih vidova organiziranog kriminaliteta, osobito onog kibernetičkog.¹⁰⁶

Za uspješno suzbijanje organiziranog kriminaliteta od velike je važnosti učinkovita i ujednačena kaznena politika sudova i državnih odvjetništava, osobito u pogledu vrste i visine kazne. Stoga je važno praćenje sudske prakse, koja popunjava pravne praznine te uočava probleme i životne situacije koje nisu normativno pokrivena te nalazi rješenja za nejasnoće koje su izmakle zakonodavcu.¹⁰⁷

¹⁰¹ *Ibid.*, str. 693.

¹⁰² *Ibid.*, str. 709.

¹⁰³ Brnas, D., *op. cit.* u bilj. 7, str. 354.

¹⁰⁴ Ljubić, D., *op. cit.* u bilj. 81, str. 213 – 215.

¹⁰⁵ *Ibid.*, str. 218.

¹⁰⁶ Bučaj, E., *et al.*, *op. cit.* u bilj. 8, str. 377.

¹⁰⁷ Skorupan, V., *op. cit.* u bilj. 80, str. 716.

Nastavno na aktivnost sudova, među učinkovite metode suzbijanja organiziranog kriminaliteta potrebno je ubrojiti one koje otklanjaju ili umanjuju imovinski učinak aktivnosti kriminalnih organizacije, poput privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi, koje su se u praksi pokazale kao koristan alat.¹⁰⁸ Jednako tako, u odnosu na metode otkrivanja kriminalnih grupa od osobite je važnosti primjena instituta posebnih dokaznih radnji, koje u praksi dovode do otkrivanja i posljedičnog kažnjavanja brojnih počinitelja kaznenih djela počinjenih u sastavu zločinačkog udruženja.

5.3. Normativni okvir

Prva konvencija koja je usvojena s ciljem suzbijanja organiziranog kriminaliteta je Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, tzv. Palermo konvencija, koja je usvojena 2000., dok ju je Republika Hrvatska ratificirala 22. studenog 2002. Navedenom konvencijom države ugovornice obvezuju se u svojim nacionalnim kaznenim zakonodavstvima kriminalizirati stvaranje i/ili udruživanje u „organiziranu zločinačku grupu“. Takva grupa znači grupu od tri ili više osoba, koja postoji tijekom određenog razdoblja i djeluje složno s ciljem počinjenja kaznenih djela u svrhu stjecanja financijske ili druge koristi. Grupa mora biti „strukturirana“, dakle da nije slučajno nastala radi počinjenja kaznenog djela. Ipak, zbog utvrđenih teškoća u dokazivanju elemenata zločinačkog udruživanja tradicionalnog tipa, strukturiranom će se grupom smatrati udruženje koje nema formalno utvrđene uloge svojih članova, strukturu, niti trajnost članstva. Palermo konvencija ne primjenjuje se na situacije u kojima je kazneno djelo počinjeno i prouzročilo posljedice na području iste države. Uvjet transnacionalnosti bit će ispunjen ako je kazneno djelo počinjeno na području više od jedne države; ako je počinjeno na području jedne države, ali se značajan dio njegove pripreme ili planiranja odvijao u drugoj državi; ako je počinjeno u jednoj državi, ali uključuje organiziranu zločinačku grupu koja se bavi organiziranim djelovanjem u više država te ako je počinjeno u jednoj državi, ali ima posljedice u drugoj državi.¹⁰⁹

Palermo konvencija razlikuje pojam „organizirane zločinačke grupe“ i „strukturirane grupe“. Organizirana zločinačka grupa označava „strukturiranu grupu od tri ili više osoba, koja postoji tijekom određenog razdoblja i djeluje složno s ciljem počinjenja jednog ili više teških kaznenih djela ili kaznenih djela utvrđenih na temelju ove Konvencije, a u svrhu izravnog ili neizravnog stjecanja financijske ili druge materijalne koristi“. S druge strane, strukturirana grupa definira se kao „grupa koja nije slučajno okupljena radi neposrednog počinjenja kaznenog djela i koja ne treba imati formalno utvrđene uloge svojih članova, trajnost članstva ili razrađenu strukturu“.¹¹⁰

¹⁰⁸ *Ibid.*, str. 716.

¹⁰⁹ Derenčinović, D., *op. cit.* u bilj. 87, str. 44 – 45.

¹¹⁰ Valentić, R., *op. cit.* u bilj. 79, str. 94.

Inkriminiranje sudjelovanja u organiziranoj zločinačkoj grupi, odnosno zločinačkom udruženju, označava se jednom od dvije radnje – „dogovorom s jednom ili više drugih osoba da se počini teško kazneno djelo...“, uključivo i „radnju koju je poduzeo jedan od sudionika radi izvršavanja dogovora“, te „radnju osobe koja, znajući za ciljeve ili općenitu zločinačku aktivnost organizirane zločinačke grupe ili njezinu namjeru da počini predmetna kaznena djela, aktivno sudjeluje u zločinačkim aktivnostima organizirane zločinačke grupe...ili drugim aktivnostima organizirane zločinačke grupe, znajući da će njezino sudjelovanje doprinijeti ostvarivanju opisanog zločinačkog cilja“. Ključna je odredba da se „znanje, namjera, cilj, svrha ili dogovor (...) može izvesti iz objektivnih činjeničnih okolnosti“.¹¹¹

Kada je riječ o organiziranom kriminalitetu, kao „krunsko“ kazneno djelo hrvatski zakonodavac je 2011. propisao kazneno djelo zločinačkog udruženja iz članka 328. KZ/11., odnosno počinjenja kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja iz članka 329. KZ/11.¹¹² Dakle, Kazneni zakon ne poznaje kazneno djelo organiziranog kriminaliteta kao takvo, ali propisuje mogućnost organiziranja i vođenja zločinačkog udruženja te počinjenja kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja, za koje je propisana teža kazna nego da je to kazneno djelo počinjeno na „klasičan“ način. Navedeno normativno uređenje rezultat je shvaćanja o posebnoj težini kaznenih djela počinjenih u sastavu zločinačkog udruženja.¹¹³

Članak 328. KZ/11., koji propisuje kazneno djelo zločinačkog udruženja, navodi da tko organizira ili vodi zločinačko udruženje, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina (stavak 1.), a tko sudjeluje u udruženju, a da nije još počinio ni jedno kazneno djelo za to udruženje, ili poduzme neku radnju koja nije kazneno djelo, ali za koju zna da doprinosi ostvarenju cilja zločinačkog udruženja, ili financijski ili na drugi način podupire zločinačko udruženje, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine (stavak 2.). Nadalje, počinitelj koji pravodobnim otkrivanjem zločinačkog udruženja spriječi počinjenje kaznenih djela iz stavka 4. ili pripadnik zločinačkog udruženja koji ga otkrije prije nego što u njegovom sastavu ili za njega počini kazneno djelo iz stavka 4., može se osloboditi kazne (stavak 3.). Zločinačko udruženje čine najmanje tri osobe koje su se udružile sa zajedničkim ciljem počinjenja jednog ili više kaznenih djela, za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža, a koje ne uključuje udruženje koje čine osobe slučajno povezane za neposredno počinjenje jednog kaznenog djela (stavak 4.).

Zločinačko udruženje predstavlja poseban oblik sudioništva. Obilježja pojma zločinačkog udruženja proizlaze iz obilježja radnje ovog kaznenog djela: organiziranje, vođenje i sudjelovanje. Drugim riječima, ispravnim tumačenjem članka 328. KZ/11. dolazi se do ovog oblika sudioništva *sui generis* i njegova razlikovanja u odnosu na klasično sudioništvo (supočiniteljstvo, poticanje i pomaganje).¹¹⁴

¹¹¹ *Ibid.*, str. 95.

¹¹² Ljubić, D., *op. cit.* u bilj. 81, str. 220.

¹¹³ Derenčinović, D.; Getoš A., *op. cit.* u bilj. 76, str., str. 261.

¹¹⁴ Valentić, R., *op. cit.* u bilj. 79, str. 96.

Članak 329. KZ/11. stavak 1., koji propisuje kazneno djelo počinjenja kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja, navodi da tko znajući za cilj zločinačkog udruženja ili njegove kriminalne aktivnosti počini kazneno djelo u sastavu takvog udruženja ili potakne drugoga na počinjenje kaznenog djela u sastavu takvog udruženja kaznit će se:

1. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne tri godine kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina,
2. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne pet godina kaznom zatvora od jedne do deset godina,
3. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne osam godina kaznom zatvora od tri do dvanaest godina,
4. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne deset ili dvanaest godina kaznom zatvora od tri do petnaest godina,
5. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne petnaest godina kaznom zatvora od pet do dvadeset godina,
6. za kazneno djelo za koje je propisana gornja granica kazne dvadeset godina kaznom zatvora od najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

Tko znajući za cilj zločinačkog udruženja ili njegove kriminalne aktivnosti pomogne drugome u počinjenju kaznenog djela u sastavu takvog udruženja kaznit će se kaznom propisanom u stavku 1. ovoga članka, a može se i blaže kazniti (stavka 2.). Ako počinitelj iz stavka 1. ili 2. bitno pridonese otkrivanju zločinačkog udruženja može se blaže kazniti.

Inkriminacija počinjenja kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja iz članka 329. KZ/11. inspirirana je člankom 5. stavkom 1. točkom ii. (a) Palermo konvencije. Navedeno kazneno djelo obrazloženo je na način da „u slučaju da je djelo počinjeno na taj način radit će se o ovom kaznenom djelu u vezi s kaznenim djelom koje je počinjeno. Drugim riječima, ovo kazneno djelo kvalificirani je oblik svakog kaznenog djela koje je počinjeno u sastavu zločinačkog udruženja“. Dakle, kod počinjenja kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja, svojevrsna kvalifikatorna okolnost uzdignuta je na rang samostalnog kaznenog djela.¹¹⁵

Konstitutivno subjektivno obilježje ovog kaznenog djela je znanje, odnosno poznavanje cilja ili kriminalne aktivnosti zločinačkog udruženja. Upravo iz toga se izvodi *differentia specifica* grupe u smislu zločinačkog udruženja iz članka 328. KZ/11. i tzv. slučajne grupe.¹¹⁶ Ovdje je potrebno istaknuti da čak i „jednokratna radnja optuženika počinjena u sastavu zločinačkog

¹¹⁵ *Ibid.*, str. 91 – 94.

¹¹⁶ *Ibid.*, str. 96.

udruženja odgovara zakonskom izričaju iz članka 329. stavka 1. KZ/11.“ (presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske poslovni broj I Kž-Uš 18/2021 od 27. travnja 2021.).¹¹⁷

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (dalje: USKOK) je posebno državno odvjetništvo, specijalizirano za progon korupcije i organiziranog kriminaliteta. USKOK je osnovan 2001. Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta¹¹⁸. Navedeni Zakon stupio je na snagu 19. listopada 2001., a Ured je počeo s radom 3. prosinca 2001. Vlada Republike Hrvatske je, predlažući ZUSKOK, htjela osnivanjem jednog specijaliziranog tijela napraviti radikalno rez u suzbijanju korupcije. Istovremeno je htjela stvoriti učinkovito tijelo za djelovanje na području cijele države u suzbijanju organiziranog kriminaliteta, za praćenje pojavnosti organiziranog kriminaliteta te suzbijanje transnacionalnog organiziranog kriminaliteta u suradnji sa sličnim tijelima iz drugih država. USKOK je osnovan jer postojeća mreža državnih odvjetništava i njihova nadležnost za postupanje u slučajevima koruptivnih kaznenih djela i kaznenih djela iz sfere organiziranog kriminaliteta nije bila prikladna. Velika opasnost i izuzetno štetna djelovanja takvih oblika kriminaliteta za društvo u cjelini zahtijevala su djelotvornije rješenje u vidu osnivanja specijaliziranog tijela koje bi uz represivnu funkciju osiguralo i preventivno djelovanje. Hrvatska je osnivanjem USKOK-a ujedno ispunila i obveze preuzete ratificiranjem Kaznenopravne konvencije o korupciji i Palermo konvencije.¹¹⁹

Člankom 25. stavkom 1. ZUSKOK-a propisano je da će USKOK i policija poduzeti sve što je potrebno da bi se prodrlo u središte zločinačkog udruženja, razotkrilo članove i organizatora te prikupiti sve podatke i dokaze, dok članak 26. ZUSKOK-a propisuje da će USKOK, ako izvidi policije ili državnog odvjetništva pokažu da postoje naznake organiziranog kriminaliteta, od nadležnih upravnih organizacija (npr. Porezne uprave, Carinske uprave ili Državnog inspektorata) zatražiti kontrolu poslovanja pravne i fizičke osobe i povremeno oduzeti novac, vrijednosne papire, predmete i dokumentaciju koji mogu poslužiti kao dokaz te zatražiti obavijesti o prikupljenim, obrađenim i pohranjenim podacima u vezi s neobičnim i sumnjivim financijskim transakcijama.¹²⁰

Procesne odredbe o provođenju mjera i radnji u kaznenom postupku propisane su Zakonom o kaznenom postupku. Tako su člankom 332. stavkom 1. ZKP-a propisane posebne dokazne radnje koje su se, kako je to ranije navedeno, pokazale vrlo korisnim alatom za suzbijanje organiziranog kriminaliteta. Posebne dokazne radnje pisanim obrazloženim nalogom određuje sudac istrage na pisani i obrazloženi zahtjev državnog odvjetnika u slučaju osnova sumnje da je počinjeno neko od kaznenih djela propisanih člankom 334. ZKP-a. Od posebnih dokaznih radnji važno je istaknuti ulogu prikrivenog istražitelja, koji je policijski službenik koji se pod izmijenjenim identitetom dubinski infiltrira u zločinačko udruženje, neposredno detektirajući aktere i njihove kriminalne

¹¹⁷ *Ibid.*, str. 103.

¹¹⁸ Zakon o suzbijanju korupcije i organiziranog kriminaliteta („Narodne novine“, broj 76/09., 116/10., 145/10., 57/11., 136/12., 148/13., 70/17., 136/25.; dalje: ZUSKOK).

¹¹⁹ <https://uskok.hr/hr/o-uskok-u> (pristupljeno 21. ožujka 2026.)

¹²⁰ Ljubić, D., *op. cit.* u bilj. 81, str. 222 – 223.

aktivnosti. Naime, u prevenciji i sankcioniranju aktivnosti organiziranog kriminaliteta, koje su obilježene tajnovitošću, glavnu ulogu ipak ima ljudski izvor informacija, na koji se potom mogu nadovezati druge mjere i radnje.¹²¹

5.4. Pojavni oblici

Dvije su osnovne vrste djelovanja organiziranog kriminaliteta – ilegalna trgovina robom i gospodarska kaznena djela. Prvi oblik predstavlja tradicionalne aktivnosti organiziranog kriminaliteta poput trgovine drogom, oružjem, ukradenim vozilima, umjetninama i krivotvorenim novcem, organizirana prostitucija, iznude, trgovina ljudima te nezakonite migracije. Organizirana gospodarska kaznena djela uključuju prijevare i zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju, prijevare u zastupanju, kibernetički kriminalitet, krivotvorenje poslovnih isprava, carinski delikti poput izbjegavanja carinskog nadzora, porezni delikti i slično.¹²²

Ističe se da je većina pojava oblika organiziranog kriminaliteta po definiciji transnacionalna, poput trgovanja ljudima, oružjem i drogom, pranja novca itd.¹²³ Tako je u posljednje vrijeme na području Republike Hrvatske uočena pojačana aktivnost kriminalnih skupina s područja jugoistočne Europe, koje nastoje svoje ilegalne aktivnosti prenijeti na područje Republike Hrvatske i preko nje na područje država zapadne Europe. Ovdje je primarno riječ o skupinama iz srpsko-crnogorske kriminalne supkulture, koje održavaju spregu sa sličnim grupama u Republici Hrvatskoj, koje im pružaju logističku podršku prilikom bijega i prikrivanju nakon počinjenja kaznenih djela. Prisutan je trend regrutiranja osoba iz hrvatske kriminalne supkulture. Također je zabilježena pojačana aktivnost takvih skupina u transkontinentalnoj suradnji prilikom krijumčarenja opojnih droga iz Latinske Amerike u Europu, gdje se ponekad kao alternativni pravci i ulazne luke na europsko ilegalno narkotržište koriste i hrvatski lučki gradovi.¹²⁴

U Republici Hrvatskoj u praksi se u sastavu zločinačkog udruženja najčešće čine sljedeća kaznena djela: neovlaštena proizvodnja i promet drogama (članak 190. KZ/11.), utaja poreza ili carine (članak 256. KZ/11.), nedozvoljena trgovina (članak 264. KZ/11.), pranje novca (članak 265. KZ/11.), protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma (članak 326. KZ/11.) i nedozvoljeno posjedovanje, izrada i nabavljanje oružja i eksplozivnih tvari (članak 331. KZ/11.).

Razvoj tehnologije znatno je preoblikovao način rada kriminalnih skupina, dozvolivši im da prošire i diversificiraju svoje aktivnosti. Tako su te skupine integrirale digitalne alate kako bi pojačale svoju učinkovitost i anonimnost te olakšale prekogranične aktivnosti poput trgovine drogom, krijumčarenja ljudi i pranja novca. Kao odličan primjer ukazuje se uporaba platformi za

¹²¹ *Ibid.*, str. 221 – 222.

¹²² Skorupan, V., *op. cit.* u bilj. 80, str. 689.

¹²³ Derenčinović, D., *op. cit.* u bilj. 87, str. 41.

¹²⁴ Ljubić, D., *op. cit.* u bilj. 81, str. 219 – 220.

šifriranu komunikaciju SkyECC i ANOM. Uporaba kripto valuta također je otežala praćenje nezakonitih financijskih aktivnosti te je kriminalnim skupinama omogućila anonimnost prilikom obavljanja financijskih transakcija.¹²⁵

6. Primjena istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta

6.1. Specifičnosti primjene

Primjena istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta obilježena je nizom specifičnosti koje proizlaze iz njegove same prirode. Za razliku od „klasičnih” kaznenih djela, u kojima se radi o pojedinačnim i vremenski ograničenim protupravnim ponašanjima, organizirani kriminalitet karakteriziraju trajnost, strukturiranost i međusobna povezanost većeg broja počinitelja. Upravo te okolnosti imaju izravan utjecaj na učestalost, opseg i dinamiku primjene istražnog zatvora, kao i na način na koji sudovi obrazlažu postojanje zakonskih pretpostavki za njegovo određivanje i produljenje.

Primjena istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta dodatno je obilježena specifičnim načinom na koji sudovi pristupaju utvrđivanju i obrazlaganju postojanja osnovane sumnje. U takvim predmetima osnovana sumnja često se temelji na složenom skupu dokaza, uključujući rezultate posebnih dokaznih radnji te složenih financijskih analiza. Takav dokazni materijal, iako često opsežan i tehnički zahtjevan, zahtijeva od suda da jasno i konkretno obrazloži njegovu povezanost sa svakim pojedinim okrivljenikom. Upravo zbog kolektivne prirode kriminalnog djelovanja postoji opasnost da se osnovana sumnja „razvodni” i implicitno prenosi na sve članove zločinačkog udruženja, bez dovoljne individualizacije, što može dovesti u pitanje zakonitost odluke o lišenju slobode.

Nadalje, u ovim predmetima dolazi do izražaja i pitanje individualizacije istražnozatvorskih razloga u odnosu na svakog okrivljenika ponaosob. Iako organizirani kriminalitet po svojoj naravi uključuje djelovanje više međusobno povezanih osoba, procesna prava zahtijevaju da se za svakog okrivljenika zasebno utvrdi postojanje konkretnih okolnosti koje opravdavaju primjenu istražnog zatvora. U praksi se, međutim, može uočiti tendencija korištenja općenitih formulacija koje proizlaze iz same naravi zločinačkog udruženja, bez dovoljno preciznog razgraničenja uloga, utjecaja i individualnih karakteristika pojedinih okrivljenika. Takav pristup može dovesti do nedostatne diferencijacije između ključnih organizatora i perifernih sudionika, što je osobito problematično s aspekta načela razmjernosti i prava na slobodu.

U tom kontekstu posebnu važnost imaju pojedini istražnozatvorski razlozi. Primjernice, iteracijska opasnost često je naglašena zbog profesionalnog i kontinuiranog karaktera kriminalne aktivnosti, budući da organizirani kriminalitet nerijetko predstavlja trajni izvor prihoda za njegove

¹²⁵ Bučaj, E., *et al.*, *op. cit.* u bilj. 8, str. 376 – 377.

sudionike. Ipak, i u tom segmentu nužno je inzistirati na individualiziranoj procjeni, budući da se svaki član zločinačkog udruženja ne može automatski smatrati jednako opasnim u pogledu ponavljanja kaznenog djela samo zbog puke činjenice članstva u takvoj skupini.

Dodatno, specifičnost ovih predmeta ogleda se i u percepciji težine i društvene opasnosti kaznenih djela, koja može utjecati na sudsku odluku o određivanju istražnog zatvora. Organizirani kriminalitet se u pravilu doživljava kao osobito opasan oblik kriminaliteta koji ugrožava šire društvene interese, uključujući gospodarsku stabilnost i sigurnost građana. Iako takva percepcija ima realno uporište, postoji rizik da težina kaznenog djela postane dominantan ili čak jedini kriterij za određivanje istražnog zatvora, neovisno o postojanju konkretnih i individualiziranih istražnozatvorskih razloga.

Jedna od temeljnih praktičnih specifičnosti odnosi se na velik broj okrivljenika koji se pojavljuju u ovakvim predmetima. Zločinačka udruženja često obuhvaćaju i po više od deset osoba s različitim ulogama, od organizatora i koordinatora do izvršitelja i pomagača. Takva brojnost nužno produljuje i otežava vođenje kaznenog postupka. Istodobno, u praksi nije rijetkost da nisu svi okrivljenici dostupni tijelima kaznenog progona, bilo zbog bijega, boravka u inozemstvu ili drugih okolnosti. Navedeno dodatno pojačava značaj istražnozatvorskog razloga opasnosti od bijega, ali i otežava procesnu situaciju u odnosu na one okrivljenike koji su dostupni na način da postupak ponekad "miruje" dok svi okrivljenici ne postanu dostupni.

U kontekstu primjene blažih mjera, u predmetima organiziranog kriminaliteta često se postavlja pitanje njihove stvarne učinkovitosti kao alternative istražnom zatvoru. Mjere opreza poput obveze redovitog javljanja policiji, zabrane napuštanja boravišta ili oduzimanja putnih isprava u pravilu imaju ograničen doseg kada se radi o dobro organiziranim i logistički opremljenim kriminalnim skupinama. Ipak, to ne znači da se njihova primjena može unaprijed isključiti, već naprotiv, sud je dužan u svakom slučaju ispitati postoji li kombinacija blažih mjera koja može ostvariti svrhu istražnog zatvora.

Poseban problem u primjeni istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta predstavlja trajanje mjere u kontekstu dugotrajnosti kaznenog postupka. Složenost činjeničnih i pravnih pitanja, opsežnost dokaznog materijala te velik broj okrivljenika i svjedoka često dovode do produljenja istrage, a posljedično i do produljenja rokova trajanja istražnog zatvora. U tom smislu, istražni zatvor u ovakvim predmetima nerijetko traje i više godina, što dodatno pojačava potrebu za strogom kontrolom njegove razmjernosti.

Dodatni izazov predstavlja faza optužnog vijeća, koja je do nedavnih izmjena Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“, broj 13/26.) često trajala izuzetno dugo te su već u toj fazi postupka, unatoč svom dugom trajanju, nerijetko isticali rokovi trajanja istražnog zatvora. Razlozi tome ležali su u mogućnosti instancijskog preispitivanja odluka optužnog vijeća, sukcesivnog podnošenja zahtjeva za izdvajanje nezakonitih dokaza, kao i sukcesivnog

sporazumijevanja za pojedine okrivljenike. Takva procesna dinamika dovela je do znatnog odugovlačenja postupka i neizravnog produljenja trajanja istražnog zatvora. Iako se najnovijim izmjenama nastoji ubrzati ova faza postupka, stvarni učinci tih promjena tek će se moći ocijeniti kroz praksu

U tom kontekstu valja spomenuti i moguće zlouporabe procesnih ovlaštenja obrane, koje se u složenim predmetima organiziranog kriminaliteta ponekad pojavljuju kao strategija odugovlačenja postupka. Iako je pravo na obranu temeljno procesno jamstvo, njegova instrumentalizacija u svrhu prolongiranja postupka može imati izravan utjecaj na trajanje istražnog zatvora, što dodatno naglašava potrebu za aktivnom ulogom suda u upravljanju postupkom.

Konačno, u predmetima organiziranog kriminaliteta posebno dolazi do izražaja potreba za visokim standardom obrazloženja sudskih odluka o istražnom zatvoru. S obzirom na složenost činjeničnog supstrata i ozbiljnost kaznenih djela, sudske odluke moraju biti ne samo formalno ispravne, nego i sadržajno uvjerljive, jasno pokazujući na koji način konkretne okolnosti opravdavaju ograničenje slobode pojedinog okrivljenika. Kvalitetno obrazloženje pritom ima ključnu ulogu u osiguravanju transparentnosti, kontroli zakonitosti i očuvanju povjerenja u pravosuđe.

Sve navedene okolnosti upućuju na zaključak da je primjena istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta obilježena povećanom složenošću i osjetljivošću. S jedne strane, priroda takvih kaznenih djela često opravdava njegovu primjenu kao nužnog sredstva osiguranja kaznenog postupka, dok s druge strane postoji povećani rizik od njegove prekomjerne i nedovoljno individualizirane primjene. Upravo zbog toga u ovim predmetima dolazi do punog izražaja potreba za dosljednom primjenom načela razmjernosti, visokim standardom obrazloženja sudskih odluka te kontinuiranom kontrolom opravdanosti daljnjeg trajanja istražnog zatvora. Samo takav pristup može osigurati da istražni zatvor zadrži svoju legitimnu procesnu funkciju i u kontekstu borbe protiv organiziranog kriminaliteta, bez narušavanja temeljnih prava okrivljenika.

6.2. Metodološki okvir

U ovome radu primijenjena je kvalitativno-kvantitativna analiza sudske prakse s ciljem sagledavanja načina primjene istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta. Analiza je obuhvatila odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske, Visokog kaznenog suda Republike Hrvatske te Županijskog suda u Zagrebu, koje se odnose na određivanje, produljenje i ukidanje istražnog zatvora.

Empirijski dio istraživanja temelji se na analizi četiri kaznena predmeta iz domene organiziranog kriminaliteta, koji obuhvaćaju različite pojavne oblike ovog fenomena. Odabrani

predmeti razlikuju se s obzirom na vrstu kaznenih djela, strukturu i broj okrivljenika te modalitete djelovanja zločinačkih udruženja. U jednom predmetu riječ je o manjoj skupini od tri okrivljenika koji su u sastavu zločinačkog udruženja počinili kaznena djela protiv imovine, konkretno krađe. Drugi predmet odnosi se na zločinačko udruženje koje se bavilo koruptivnim kaznenim djelima u postupcima nabave zdravstvene opreme, pri čemu je njihovo djelovanje obuhvaćalo i najviše razine državnih struktura. Treći predmet predstavlja primjer izrazito nasilnog oblika organiziranog kriminaliteta, u kojem su okrivljenici planirali počinjenje kaznenih djela teškog ubojstva iz bezobzirne osvete. Konačno, četvrti predmet odnosi se na isto zločinačko udruženje, ali u kontekstu kaznenih djela povezanih s neovlaštenom proizvodnjom i prometom drogama. Ukupno su analizom obuhvaćena 33 okrivljenika.

U okviru navedenih predmeta analizirano je ukupno 78 prvostupanjskih i drugostupanjskih rješenja koja se odnose na određivanje, produljenje i ukidanje istražnog zatvora, uz jednu odluku Ustavnog suda Republike Hrvatske. Podaci iz analiziranih sudskih odluka sistematizirani su kroz unaprijed definirane analitičke kategorije, koje obuhvaćaju ulogu pojedinih okrivljenika, primijenjene istražnozatvorske osnove, razloge određivanja i ukidanja istražnog zatvora te njegovo ukupno trajanje. Posebno je analizirana i eventualna promjena istražnozatvorskih razloga tijekom trajanja mjere, kako bi se sagledala dinamika sudske procjene i kontinuirano preispitivanje njezine opravdanosti.

Odabir analiziranih predmeta temelji se na kriteriju njihove aktualnosti i reprezentativnosti. S obzirom na dinamičnu prirodu organiziranog kriminaliteta i stalne promjene u njegovim pojavnim oblicima, smatralo se oportunistički usmjeriti se na recentne predmete koji odražavaju suvremene trendove i modalitete organiziranog kriminalnog djelovanja. Istodobno, odabrani predmeti obuhvaćaju različite vrste kaznenih djela te različite veličine i strukture zločinačkih udruženja, čime se omogućuje sveobuhvatniji uvid u primjenu istražnog zatvora u ovakvim predmetima.

Potrebno je obrazložiti i izbor suda čija je praksa analizirana. Rješenja Županijskog suda u Zagrebu odabrana su zbog činjenice da je riječ o jednom od sudova nadležnih za postupanje u predmetima iz nadležnosti USKOK-a, pri čemu upravo taj sud ima najveći broj takvih predmeta u praksi. Time se osigurava relevantnost i reprezentativnost uzorka. Dodatno, neposredna profesionalna uključenost autora u rad toga suda omogućila je bolji uvid u procesne specifičnosti i praktične aspekte odlučivanja o istražnom zatvoru u analiziranim predmetima.

Primijenjena metodologija pruža čvrstu osnovu za izvođenje zaključaka o obrascima primjene istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta te za kritičko vrednovanje postojeće sudske prakse u kontekstu borbe protiv organiziranog kriminaliteta, bez narušavanja temeljnih prava okrivljenika.

6.3. Analiza sudske prakse

6.3.1. Predmet I – Krađa

U prvom analiziranom predmetu riječ je o produljenom kaznenom djelu krađe u sastavu zločinačkog udruženja iz članka 228. stavka 1. i 3. u vezi s člankom 329. stavkom 1. točkom 2. i člankom 52. KZ/11., koje su činila tri okrivljenika – otac i dva sina – pri čemu je njihovo djelovanje bilo jasno strukturirano, organizirano i usmjereno na dugotrajno pribavljanje nepripadne materijalne koristi. Prema činjeničnom opisu iz optužnice, u razdoblju od sedam godina okrivljenici su se povezali u zajedničko djelovanje s ciljem otuđenja osobnih vozila veće vrijednosti, koja su potom rastavljali te njihove dijelove koristili za popravak drugih vozila ili ih prodavali na tržištu. Način izvršenja kaznenih djela ukazuje na unaprijed osmišljen plan, podjelu uloga i visoku razinu koordinacije: dok su dvojica okrivljenika osiguravala prijevoz i nadzor nad okolinom, treći je neposredno izvršavao provale i stavljanje vozila u pogon, nakon čega su sva trojica sudjelovala u daljnjoj obradi otuđenih vozila. Ukupno su otuđili najmanje dvadeset vozila znatne vrijednosti, čime je ostvarena protupravna imovinska korist od preko 270.000,00 eura. Takav obrazac ponašanja, obilježen kontinuitetom, ustrajnošću i funkcionalnom podjelom uloga, jasno upućuje na postojanje organiziranog oblika kriminalnog djelovanja, iako se radi o minimalnom broju okrivljenika potrebnom za kvalifikaciju zločinačkog udruženja.

Istražni zatvor je po uhićenju određen svojoj trojici okrivljenika i to zbog postojanja koluzijske i iteracijske opasnosti. Koluzijska opasnost obrazložena je rezultatima pretrage prostora kojim su se koristili okrivljenici, tijekom koje je pronađen veći broj auto-dijelova koji potječu iz vozila za koja se okrivljenici terete da su ih otuđili. Sud je iz tih okolnosti izveo zaključak da postoji opasnost da bi okrivljenici boravkom na slobodi mogli ukloniti, sakriti ili uništiti dokaze i tragove kaznenih djela, čime bi otežali ili onemogućili dokazivanje u kaznenom postupku. Uz navedeno, koluzijska opasnost obrazložena je i kroz mogućnost utjecaja na svjedoke jer oni imaju bitna i neposredna saznanja o inkriminiranim radnjama okrivljenika. Radi se o osobama do kojih okrivljenici mogu vrlo lako doći te ih mogu kontaktirati. Stoga je sud zaključio da postoji opasnost da bi okrivljenici mogli utjecati na sadržaj iskaza svjedoka ili ih obeshrabriti u davanju iskaza, čime bi dodatno ugrozili pravilno i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja. Ovakvo obrazloženje koluzijske opasnosti pokazuje oslanjanje suda na konkretne materijalne dokaze i neposredne okolnosti predmeta, a ne samo na apstraktne pretpostavke.

Iteracijska opasnost detaljno je obrazložena kroz niz međusobno povezanih okolnosti. Iako okrivljenici prethodno nisu bili kazneno osuđivani, sud je naglasio da sama činjenica neosuđivanosti ne isključuje postojanje opasnosti od ponavljanja kaznenih djela. U tom smislu ključni su bili duljina inkriminiranog razdoblja, brojnost inkriminiranih radnji te način njihova izvršenja. Sud je istaknuo da se radi o dugotrajnom, sustavnom i dobro organiziranom kriminalnom djelovanju koje nije rezultat jednokratne odluke, nego promišljenog i uhodanog obrasca ponašanja. Posebno je naglašena podjela uloga među okrivljenicima, njihova tehnička

opremljenost i sposobnost planiranja i realizacije kaznenih djela, što sve upućuje na visok stupanj kriminalne volje i ustrajnosti. Dodatno, sud je u obrazloženju iteracijske opasnosti uzeo u obzir i ekonomski aspekt djelovanja okrivljenika, odnosno nerazmjer između njihovih zakonitih prihoda i vrijednosti imovine kojom raspolažu. Utvrđenje da okrivljenici i članovi njihovih obitelji raspolažu većim brojem vozila veće vrijednosti, uz istodobno ograničene ili nedostatne zakonite prihode, dodatno je učvrstilo zaključak da se radi o osobama koje sredstva za život pribavljaju upravo činjenjem kaznenih djela. Sud je takav obrazac ponašanja kvalificirao kao svojevrsni „stil života“, čime je iteracijsku opasnost povezao ne samo s pojedinačnim radnjama, nego s ukupnim načinom funkcioniranja okrivljenika.

Analiza dinamike primjene istražnog zatvora pokazuje da su se razlozi njegove primjene u bitnom ponavljali tijekom cijelog njegovog trajanja, bez značajnijih promjena u njihovoj strukturi, sve do faze nakon podizanja optužnice, kada je istržani zatvor okrivljenicima produljen samo zbog postojanja iteracijske opasnosti, dok je, s obzirom na fazu postupka, koluzijska opasnost prestala postojati. Time se potvrđuje uobičajeni obrazac prema kojem koluzijska opasnost gubi na značaju kako postupak odmiče i kako se ključni dokazi osiguravaju, što kulminira podizanjem optužnice, dok iteracijska opasnost, osobito u predmetima organiziranog kriminaliteta, zadržava svoju relevantnost i u kasnijim fazama postupka.

Istražni zatvor je svoj trojici okrivljenika trajao nešto manje od devet mjeseci. Prilikom ukidanja istražnog zatvora sud je kao ključne razloge naveo upravo protek vremena koje su okrivljenici proveli u istražnom zatvoru te njihovu raniju neosuđivanost. Sud je pritom ocijenio da je boravak u istražnom zatvoru imao određeni preventivni učinak te da je intenzitet iteracijske opasnosti smanjen do te mjere da se svrha istražnog zatvora može ostvariti i primjenom blažih mjera. U tom smislu okrivljenicima su određene mjere opreza i to zabrana napuštanja boravišta te obveza redovitog javljanja nadležnoj policijskoj postaji. Iako je mjera opreza zabrane napuštanja boravišta karakteristična za otklanjanje opasnosti od bijega, a ne opasnosti od ponavljanja kaznenog djela, sud je izričito naglasio da takva kombinacija mjera opreza u konkretnom predmetu može osigurati istu svrhu kao i istražni zatvor određen po osnovi iteracijske opasnosti, s obzirom na to da su okrivljenici kaznena djela činili na širem geografskom području, uključujući i inozemstvo.

Izneseni predmet jasno ilustrira nekoliko važnih obilježja primjene istražnog zatvora u predmetima organiziranog kriminaliteta. S jedne strane, vidljiva je sklonost sudova da u početnoj fazi postupka primjenjuju istražni zatvor prema svim okrivljenicima kao povezanoj cjelini. S druge strane, u kasnijoj fazi postupka dolazi do postupnog slabljenja pojedinih istražnozatvorskih razloga, osobito koluzijske opasnosti, te do izražaja dolazi potreba za preispitivanjem razmjernosti daljnje primjene ove mjere. Konačno, predmet pokazuje da i u slučajevima dugotrajnog i organiziranog kriminalnog djelovanja sud može zaključiti da se svrha istražnog zatvora, nakon određenog vremena, može ostvariti i blažim mjerama, čime se potvrđuje važnost dinamičkog, individualiziranog i razmjernog pristupa u primjeni ovoga instituta.

6.3.2. Predmet II – Koruptivna kaznena djela

U drugome predmetu okrivljenicima se stavljaju na teret kaznena djela zločinačkog udruženja, davanja i primanja mita, zlouporabe položaja i ovlasti, nezakonitog pogodovanja, trgovanja utjecajem i pranja novca, sve u sastavu zločinačkog udruženja, te primanja mita i nezakonitog pogodovanja. Okrivljeno je osam fizičkih i tri pravne osobe.

Tako se I. okrivljenika tereti da je kroz razdoblje duljem od dvije godine povezao u zajedničko djelovanje II. okrivljenika – ministra zdravstva, III. okrivljenika – direktora okrivljenog trgovačkog društva, IV. okrivljenika – voditelja jednog područnog ureda Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, te V. okrivljenika i VI. okrivljenika – svoje sinove, s ciljem stjecanja znatne imovinske koristi za okrivljeno trgovačko društvo registrirano za uvoz i prodaju medicinskih uređaja te podjelu tako ostvarene koristi koja će se ostvariti plasiranjem i prodajom medicinskih uređaja distribuiranih od strane okrivljenog trgovačkog društva na način da se u postupcima javnih nabava za bolničke ustanove u državnom vlasništvu tražene tehničke karakteristike medicinskih uređaja prilagode tim uređajima i cijene odrede sukladno traženju okrivljenika.

U okviru tog plana, sukladno međusobnoj podjeli uloga, I. okrivljenik je tražio od II. okrivljenika da poduzme sve potrebne radnje kako bi osigurao provođenje ciljanih javnih nabava, a u Državnom proračunu Republike Hrvatske osigura potrebna novčana sredstva za njihovu provedbu. Na navedeno je II. okrivljenik pristao te je svojim odlukama osiguravao potreban novac u Državnom proračunu za financiranje postupaka javnih nabava tih medicinskih uređaja. Također je III. okrivljenik, u dogovoru s I. i V. okrivljenikom, određivao i nudio novčane i druge nagrade ciljanim osobama u sustavu javnog zdravstva kako bi osigurao da se okrivljenom trgovačkom društvu omogući privilegirani položaj u navedenim javnim nabavama. IV. okrivljenik je, za novčane nagrade koje mu je isplaćivao I. okrivljenik, dogovarao s II. okrivljenikom da poduzima potrebne radnje s ciljem da se okrivljenom trgovačkom društvu omogući stjecanje imovinske koristi prodajom medicinskih uređaja po znatno uvećanim cijenama. Nakon prodaje tih uređaja bolničkim ustanovama te izvršenih uplata na račun okrivljenog trgovačkog društva, III. okrivljenik je dogovarao s V. okrivljenikom podjelu imovinske koristi, dok je VI. okrivljenik, s ciljem zametanja traga protupravnoj osnovi stjecanja dijela nepripadne imovinske koristi, okrivljenom trgovačkom društvu ispostavljaio neistinite račune drugog trgovačkog društva i time stvarao privid da je nepripadna imovinska korist zakonito stečena.

Tako su, u cilju opisanog plasmana robotskog mikroskopa jednoj Klinici u Zagrebu od VII. okrivljenika – ravnatelja Klinike, zatražili da, u zamjenu za novčanu nagradu, provede postupak javne nabave s tehničkim karakteristikama prilagođenim onima robotskog mikroskopa, koji je distribuiralo trgovačko društvo III. okrivljenika, na što je VII. okrivljenik pristao.

Osim toga, III. okrivljenik je, u dogovoru s I. okrivljenikom, koristeći svoje poznanstvo s VIII. okrivljenikom – predstojnikom klinike KBC-a i stvarnim voditeljem poslovanja privatne zdravstvene ustanove, zatražio od VIII. okrivljenika da, u zamjenu za besplatnu isporuku

identičnog robotskog mikroskopa privatnoj zdravstvenoj ustanovi, u KBC-u inicira provođenje postupka javne nabave s tehničkim karakteristikama predmeta nabave prilagođenim tehničkim karakteristikama robotskog mikroskopa, na što je VIII. okrivljenik pristao.

Na opisani način provedenim postupcima javnih nabava Državni proračun je oštećen za ukupni iznos od 750.000,00 eura.¹²⁶

Primjena istražnog zatvora u ovome predmetu pokazuje diferenciran i dinamičan pristup suda u odnosu na pojedine okrivljenike, pri čemu su istražnozatvorske osnove i trajanje mjere bili uvjetovani kako njihovom ulogom u zločinačkom udruženju, tako i konkretnim okolnostima relevantnima za procjenu pojedinih zakonskih razloga. Od osam okrivljenika, istražni zatvor predložen je i određen u odnosu na njih sedam, dok je VIII. okrivljenik po uhićenju pušten da se brani sa slobode te u odnosu na njega nije predloženo određivanje istražnog zatvora.

U odnosu na I. okrivljenika, koji je imao ulogu organizatora zločinačkog udruženja, istražni zatvor određen je po trima zakonskim osnovama – zbog opasnosti od bijega te koluzijske i iteracijske opasnosti. Opasnost od bijega sud je temeljio na njegovoj dugotrajnoj nedostupnosti tijelima kaznenog progona. Naime, unatoč raspisanoj nacionalnoj i međunarodnoj tjeralici te europskom uhiđenom nalogu, okrivljenik nije bio lociran niti uhićen, nego se tek nakon osam mjeseci dobrovoljno javio u istražni zatvor. Takvo ponašanje sud je ocijenio kao jasan indikator njegove spremnosti izbjegavanja kaznenog progona, osobito imajući u vidu da je znao da je protiv njega pokrenut kazneni postupak te da niti nakon njegove predaje nije razjašnjeno gdje se nalazio tijekom razdoblja nedostupnosti. Koluzijska opasnost obrazložena je činjenicom da je u okviru poslovanja koristio nasilje nad drugim osobama kao instrument ostvarenja poslovnih rezultata te da postoji opasnost da će utjecati na svjedoke na način da u svom iskazu budu neutralni, čime bi ugrozio opstojnost inkriminacije za koju se tereti. Iteracijska opasnost temeljena je na okolnostima počinjenja inkriminiranih kaznenih djela s obzirom na to da je dvije godine planirano, koordinirano i kontinuirano činio kaznena djela s ciljem pribavljanja znatne imovinske koristi te je uspostavio organiziranu strukturu s jasno naznačenom podjelom uloga. Radi se o načinu postupanja koji je karakterističan za kriminalne organizacije sačinjene od osoba koje se „karijerno“ bave sustavnim i organiziranim počinjenjem kaznenih djela. Drugim riječima, radi se o „poslovnom modelu“ uspostavljenom radi trajne primjene u svim segmentima kontinuiranog kriminalnog djelovanja.

Međutim, odmah po određivanju istražnog zatvora, drugostupanjski sud otklonio je postojanje iteracijske opasnosti s obrazloženjem da se opasnost od ponavljanja kaznenih djela mora vezati kroz bitno istovrsno kazneno djelo za koje se vodi kazneni postupak, a ne neko potencijalno kazneno djelo jer se tada takva opasnost ne bi mogla smatrati razboritom ili predvidivom. Naime, za postojanje iteracijske opasnosti nije dostatno postojanje osnovane sumnje da je I. okrivljenik ranije ustrojio zločinačko udruženje u okviru kojeg su počinjene specifične

¹²⁶

<https://uskok.hr/hr/priopcenja/podignuta-optuznica-protiv-bivseg-ministra-zdravstva-i-jos-sedmorice-okrivljenika-te-tri> (pristupljeno 5. travnja 2026.).

kriminalne aktivnosti za koje se tereti, nego moraju postojati i druge okolnosti koje bi upućivale na postojanje realne, konkretne i predvidive opasnosti od ponavljanja kaznenog djela pa nije razborito za očekivati da bi I. okrivljenik u slučaju puštanja na slobodu organizirao i vodio novo zločinačko udruženje. Nakon podizanja optužnice istražni zatvor je predložen i produljen samo zbog opasnosti od bijega, dok je koluzijska opasnost s obzirom na fazu postupka prestala postojati.

U odnosu na ovog okrivljenika donesena je presuda na temelju sporazuma stranaka te je okrivljenik osuđen na kaznu zatvora u trajanju tri godine i devet mjeseci, a nakon donošenja nepravomoćne presude produljen mu je istražni zatvor s obrazloženjem da bi puštanjem na slobodu mogao ponovno pobjeći i tako onemogućiti izvršavanje kazne na koju je osuđen. Međutim, cijeneći okolnost da se dobrovoljno javio u istražni zatvor, da se u njemu nalazio više od dva mjeseca te da je u odnosu na njega donesena presuda, utvrđeno je da se prevencija opasnosti od bijega može adekvatno ostvariti i blažom mjerom, odnosno jamstvom u visini 1.000.000,00 eura, koje se sastoji u uknjižbi založnog prava u korist Republike Hrvatske u navedenom iznosu i to na nekretninama u vlasništvu VI. okrivljenika.

Kod II. okrivljenika, vrlo važnog člana zločinačkog udruženja, istražni zatvor određen je isključivo zbog koluzijske opasnosti, koja je obrazložena potrebom ispitivanja svjedoka s relevantnim saznanjima o inkriminiranim kaznenim djelima. Sud je u tom dijelu zauzeo uobičajen pristup, ističući da postoji realna mogućnost utjecaja na svjedoke koji još nisu ispitani. Međutim, s obzirom na to da su svjedoci u odnosu na koje je utvrđeno postojanje iteracijske opasnosti ispitani u kratkom roku, istražni zatvor ukinut je već nakon 11 dana. Zanimljivo je da, iako je istražni zatvor okrivljeniku ukinut na temelju prijedloga USKOK-a, sud rješenje o ukidanju istražnog zatvora nije temeljio na toj zakonskoj osnovi (članak 125. stavak 1. točka 4. ZKP), nego na činjenici da su prestali razlozi zbog kojih je istražni zatvor bio određen i da su prikupljeni dokazi radi kojih je istražni zatvor bio određen (članak 125. stavak 1. točka 1. i 8. ZKP).

III. okrivljenik, još jedan važan član zločinačkog udruženja, predstavlja primjer kod kojeg je opasnost od bijega bila dominantna i dugotrajna osnova za primjenu istražnog zatvora. Sud je tu opasnost temeljio na njegovim snažnim međunarodnim vezama – poslovanju u više država, uključujući zemlje regije i Ujedinjene Arapske Emirate, kao i činjenici da stvarno ne živi u Republici Hrvatskoj, gdje mu se nalazi formalno prebivalište. Dodatno, njegova obitelj živi izvan Republike Hrvatske, što dodatno slabi njegovu stvarnu povezanost s Republikom Hrvatskom. Evidentirani česti prelasci državne granice i boravci u inozemstvu radi obavljanja poslovne djelatnosti dodatno su osnažili zaključak o opasnosti bijega. Koluzijska opasnost postojala je zbog potrebe ispitivanja svjedoka, no prestala je nakon provedbe tih dokaznih radnji. Istražni zatvor ovom okrivljeniku trajao je osam mjeseci, što je najdulje trajanje u ovome predmetu. Upravo s obzirom na trajanje istražnog zatvora, sud je, uz suglasnost USKOK-a, nakon podizanja optužnice zaključio da se prevencija opasnosti od bijega u daljnjem tijeku postupka može uspješno prevenirati blažom mjerom, slijedom čega mu je određeno jamstvo u iznosu 200.000,00 eura, koje

se sastoji u gotovom novcu, te mjera opreza obveze redovitog javljanja nadležnoj policijskoj postaji.

IV. okrivljeniku, također važnom članu zločinačkog udruženja, istražni zatvor određen je zbog koluzijske i iteracijske opasnosti. Koluzijska opasnost bila je obrazložena potrebom ispitivanja svjedoka, dok je iteracijska opasnost utemeljena na visokom stupnju koordinacije i kriminalne volje, uz naglasak na usklađeno djelovanje okrivljenika i njihovu usmjerenost na ostvarivanje znatne imovinske koristi, kakvu ne bi ostvarili zakonitim poslovanjem.

Prilikom prvog produljenja istražnog zatvora predloženo je produljenje samo zbog postojanja iteracijske opasnosti, no taj prijedlog odbijen je uz obrazloženje da nema opasnosti da bi ovaj okrivljenik s ostalim okrivljenicima u slučaju puštanja na slobodu došao u okolnosti da bi se opet povezao u zločinačko udruženje u okviru kojeg bi nastavio sa svojim kriminalnim aktivnostima. Sama okolnost da je sada osnovano sumnjiv da je sudjelovao u takvom zločinačkom udruženju u okviru kojeg je činio vrlo specifične kriminalne aktivnosti za koje se tereti, nije dovoljna bez postojanja još nekih drugih okolnosti koje bi upućivale na opasnost od ponavljanja kaznenih djela, a osobito ne na opasnost od ponavljanja već učinjenog ili bitno istovrsnog kaznenog djela. Naime, sudac istrage je naveo da se opasnost od ponavljanja kaznenih djela mora promatrati u okviru kraćeg budućeg perioda u odnosu na koji postoji bojazan da će okrivljenik nastaviti s protupravnim ponašanjem, a ne nekog takvog potencijalnog ponašanja u daljoj budućnosti. Procjena opasnosti recidiva mora se vezati kroz istovrsno kazneno djelo za koje se vodi postupak, a ne neko buduće, potencijalno jer se u tom slučaju opasnost ne bi mogla smatrati razboritom i predvidivom. Stoga je utvrđeno da takva opasnost na strani okrivljenika ne egzistira, kako u odnosu na njegovu eventualnu mogućnosti povezivanja u zločinačko udruženje s ostalim okrivljenicima, tako ni na njegove pokušaje da se uključi u postupke javne nabave ili neke slične postupke u kojima će moći postupati s ciljem pribavljanja znatne protupravne koristi na štetu Državnog proračuna Republike Hrvatske. Ovo osobito stoga što II. okrivljenik, kao osoba koja je odobravalala novčana sredstva, odnosno osoba čija je odluka bila od presudne važnosti za pokretanje i okončanje postupaka javne nabave, više nije bio ministar zdravstva. Posljedično, istražni zatvor ukinut je nakon 28 dana, nakon što su ispitani svi svjedoci, čime ovaj slučaj ilustrira restriktivan pristup sudova u pogledu primjene osnove iz članka 123. stavka 1. točke 3. ZKP.

V. i VI. okrivljeniku, sporednim članovima zločinačkog udruženja, istražni zatvor inicijalno je određen po tri osnove – opasnosti od bijega te koluzijske i iteracijske opasnosti. Opasnost od bijega temeljila se na činjenici da se u trenutku policijskog postupanja nisu nalazili na adresi prebivališta. V. okrivljenik je u telefonskom razgovoru s policijskim službenicima izjavio da je izvan Republike Hrvatske, pri čemu nije precizirao gdje se nalazi i iz kojih razloga nije u mogućnosti staviti se na raspolaganje redarstvenim vlastima. VI. okrivljenik se pak nije javio na poziv policije, iako je, s obzirom na medijske napise, znao da je protiv njega pokretnut kazneni postupak i da tijela kaznenog progona tragaju za njim. Međutim, drugostupanjski sud je ovu istražnozatvorsku osnovu otklonio u odnosu na obojicu okrivljenika, ističući da su isti državljani

Republike Hrvatske, u kojoj imaju prebivalište. Također, nije utvrđeno da bi učestalo mijenjali boravišta ili poduzimali druge radnje usmjerene k izbjegavanju svoje dostupnosti tijelima kaznenog progona Republike Hrvatske. Konačno, nakon što su obaviješteni da se protiv njih vodi kazneni postupak, dobrovoljno su se javili policiji.

Koluzijska opasnost u odnosu na ove okrivljenike obrazložena je potrebom ispitivanja svjedoka i činjenicom da u okviru poslovanja koriste nasilje kao sredstvo ostvarivanja poslovnih ciljeva. Iteracijska opasnost temeljena je na koordiniranim, kontinuiranom, organiziranom i složenom načinu počinjenja inkriminiranih kaznenih djela kroz dulje razdoblje. Međutim, već prilikom prvog produljenja istražnog zatvora, sud je otklonio postojanje iteracijske opasnosti, naglašavajući da sama činjenica sudjelovanja u zločinačkom udruženju nije dostatna bez dodatnih i konkretnih okolnosti koje bi upućivale na realnu mogućnost ponavljanja kaznenih djela. Posebno je istaknuto da više ne postoje uvjeti za ponovno povezivanje u isto zločinačko udruženje, osobito zbog promijenjenih okolnosti u odnosu na ključne aktere. Istražni zatvor obojici okrivljenika trajao je nešto kraće od tri mjeseca te je ukinut na prijedlog USKOK-a, nakon što su ispitani svi svjedoci.

Konačno, VII. okrivljeniku, koji je inkriminirana kaznena djela počinio izvan sastava zločinačkog udruženja, istražni zatvor određen je zbog koluzijske i iteracijske opasnosti. Koluzijska opasnost proizlazila je iz okolnosti da je bilo potrebno ispitati svjedoke koji imaju relevantna saznanja o činjenicama i okolnostima od značaja za utvrđivanje kaznene odgovornosti okrivljenika. Iteracijska opasnost bila je specifično vezana uz činjenicu da je okrivljenik inkriminirana kaznena djela počinio djelujući u okviru svojih radnih zadataka te koristeći svoj položaj i ovlasti ravnatelja Klinike, koju je dužnost i dalje obnašao u trenutku određivanja istražnog zatvora, te mu je ona pružala objektivnu mogućnost daljnjeg protupravnog postupanja. Međutim, odmah po određivanju istražnog zatvora okrivljenik je podnio ostavku na dužnost ravnatelja Klinike pa je drugostupanjski sud otklonio postojanje iteracijske opasnosti s obzirom na to da je time izgubio faktičnu mogućnost ponavljanja kaznenih djela. Također je cijenjena činjenica da je okrivljenik kazneno neosuđivana i prekršajno nekažnjavana osoba. Nakon što su ispitani svi svjedoci, okrivljeniku je nakon 12 dana ukinut istražni zatvor. I u odnosu na ovog okrivljenika, iako je ukidanje istražnog zatvora predložio USKOK, sud se ukidanje obrazložio time što su prestali razlozi zbog kojih je istražni zatvor bio određen i zato što su prikupljeni dokazi radi kojih je istražni zatvor bio određen.

Analiza trajanja istražnog zatvora i dinamike smanjenja broja okrivljenika obuhvaćenih tom mjerom u ovome predmetu pokazuje jasnu povezanost između prirode pojedinih istražnozatvorskih osnova, uloge okrivljenika u zločinačkom udruženju i konkretnih okolnosti u odnosu na svakoga od njih.

U odnosu na povezanost trajanja istražnog zatvora s ulogom u zločinačkom udruženju, može se zaključiti da, iako okrivljenici s istaknutijom organizacijskom ili koordinacijskom ulogom u pravilu inicijalno podliježu strožoj procjeni, njihova pozicija sama po sebi ne determinira duljinu

trajanja istražnog zatvora, nego ona primarno korelira s vrstom i intenzitetom istražnozatvorskih razloga, odnosno s konkretnim okolnostima koje ukazuju na postojanje pojedine osnove za primjenu te mjere.

Najdulje je istražni zatvor trajao kod III. okrivljenika (osam mjeseci), kod kojeg je bila dominantno naglašena opasnost od bijega. Nasuprot tome, I. okrivljenik, iako organizator i ključna figura u zločinačkom udruženju, proveo je u istražnom zatvoru znatno kraće vrijeme (nešto manje od tri mjeseca), što potvrđuje zaključak da nije presudna sama organizacijska uloga, nego konkretna procjena postojanja i trajanja pojedinog istražnozatvorskog razloga.

Kod ostalih okrivljenika trajanje istražnog zatvora kreće se u rasponu od 11 dana do približno tri mjeseca. U tom kontekstu moguće je uočiti određene pravilnosti: koluzijska opasnost pokazuje se kao vremenski vrlo ograničena osnova, budući da prestaje relativno brzo, ispitivanjem relevantnih svjedoka, dok se iteracijska opasnost promptno eliminirala u situacijama kada je utvrđeno da ipak ne postoje konkretne i individualizirane okolnosti koje bi upućivale na realnu i predvidivu opasnost od ponavljanja kaznenih djela. Posljedično, nakon početne faze postupka dolazi do postupnog napuštanja tih osnova i smanjenja intenziteta primjene istražnog zatvora. To se prvenstveno ogleda u činjenici da su se tek dvojica okrivljenika nalazila u istražnom zatvoru u trenutku podizanja optužnice, s time da je jednom od njih istražni zatvor ukinut odmah po podizanju optužnice.

Prosječno trajanje istražnog zatvora u ovome predmetu iznosi 2 mjeseca i 19 dana, no ta brojka prikriva značajne razlike među pojedinim okrivljenicima. Upravo te razlike potvrđuju da je mjera istražnog zatvora u ovome predmetu bila primjenjivana individualizirano, uz kontinuiranu procjenu opravdanosti njezina daljnjeg trajanja.

Zaključno, ovaj predmet jasno ilustrira tipičnu dinamiku primjene istražnog zatvora u složenim predmetima organiziranog kriminaliteta: početnu relativno široku i uniformnu primjenu mjere osiguranja prisutnosti okrivljenika, uz njezino postupno sužavanje i zamjenu blažim mjerama kako pojedini procesni rizici prestaju. Takav razvoj potvrđuje iznimnu i supsidijarnu narav istražnog zatvora te ukazuje na tendenciju sudske prakse da, unatoč složenosti i težini kaznenih djela, kontinuirano preispituje opravdanost daljnjeg ograničenja slobode svakog pojedinog okrivljenika.

6.3.3. Predmet III – Teško ubojstvo

U trećem predmetu okrivljenicima se stavlja na teret kaznena djela zločinačkog udruženja te pokušaja teškog ubojstva, poticanja na teško ubojstvo, nedozvoljenog posjedovanja, izrade i nabavljanja oružja i eksplozivnih tvari, sve u sastavu zločinačkog udruženja, te teškog

kaznenog djela protiv opće sigurnosti i nedozvoljenog posjedovanja, izrade i nabavljanja oružja i eksplozivnih tvari.

I. i III. okrivljeniku se stavlja na teret da su povezali u zajedničko djelovanje IV., V., VI. i VII. okrivljenika i druge nepoznate osobe u nakani odmazde prema dvije muške osobe za fizičke napade i ponižavanje za vrijeme dok se III. okrivljenik nalazio u istražnom zatvoru. Nakon što su dogovorili da će postavljanjem eksplozivne naprave ispred stana obitelji jedne od te dvije osobe lišiti života njegovu izvanbračnu suprugu i njihovo dvoje malodobne djece, I. i III. okrivljenik su angažirali IV. okrivljenika da izvrši taj napad, a od njega us također zatražili da potvrdi i točan identitet te nadzire kretanje članova obitelji druge osobe. Prema uputama I. okrivljenika, a radi pripreme izvršenja napada, IV. okrivljenik je za utvrđivanje točnog identiteta osoba, nadzora njihovog kretanja i utvrđivanja mjesta stanovanja i vremena boravka članova obitelji u stanu, angažirao VI. i VII. okrivljenika i druge nepoznate osobe, dok je I. okrivljenik zatražio od V. okrivljenika da osigura eksplozivne tvari koje će biti upotrijebljene u napadima pa je ovaj nabavio pet kilograma vojnog eksploziva. Radi potvrđivanja identiteta žrtve, IV. okrivljenik se susreo s izvanbračnom suprugom osobe kojoj su se htjeli osvetiti. Zatim je s VI. i VII. okrivljenikom dolazio na njihovu adresu. Koristeći se šifrom ulaznih vrata ulazili su u stambenu zgradu radi utvrđivanja točnog mjesta stanovanja te zvonili na portafon.

Nakon toga je IV. okrivljenik, s ciljem da prema traženjima i uputama I. i III. okrivljenika usmrti navedene osobe te pristajući da istovremeno zbog količine i razorne moći eksplozivnog sredstva izazove opasnost za živote i imovinu drugih osoba koje su se nalazile u stambenoj zgradi, došao do zgrade i ispred ulaznih vrata stana obitelji osobe kojoj su se htjeli osvetiti postavio ruksak s najmanje 500 grama vojnog eksploziva. Uslijed eksplozije došlo je do opsežnih oštećenja tog stana, a izvanbračna supruga osobe kojoj su se željeli osvetiti zadobila je tjelesnu ozljedu. Do težih posljedica po nju i njezinu djecu nije došlo jer se udaljila od ulaznih vrata stana nakon što je čula zvuk sagorijevanja štapina ispred ulaznih vrata stana. U eksploziji je oštećeno i devet stanova na istom katu zgrade, dok su hodnici, prozori i vrata dizala u zgradi oštećena od prvog do šestog kata, čime je prouzročena materijalna šteta od oko 150.000,00 eura. Do napada na članove obitelji druge osobe kojoj su se željeli osvetiti nije došlo jer je IV. okrivljenik uhićen.

Nadalje, I. i II. okrivljenik su dogovorili da će radi odmazde prema još jednoj muškoj osobi zbog neriješenih odnosa i konflikata s II. okrivljenikom, povezanih s ilegalnom trgovinom drogom, tu osobu lišiti života. I. okrivljenik je od V. okrivljenika zatražio da osigura ogružje za taj napad, dok je II. okrivljenik angažirao osobu da za 15.000,00 eura usmrti osobu s kojom je u konfliktu.

Sukladno dogovoru, I. i II. okrivljenik su obilazili adresu stanovanja osobe koju su namjeravali usmrtiti te su utvrdili i točnu lokaciju vikendice u kojoj ljetuje s obitelji. Nakon što je II. okrivljenik osobi angažiranoj za usmrćenje predao dio novca i 50 grama kokaina vrijednog 2.000,00 eura, I. okrivljenik je na dječjem igralištu ostavio revolver koji je ta osoba i preuzela.

Međutim, do napada nije došlo jer je osoba angažirana za ubojstvo prethodno obavijestila žrtvu da ju je II. okrivljenik angažirao da ga liši života, zbog čega je ovaj odmah napustio Republiku Hrvatsku. Potom je II. okrivljenik od te osobe tražio da vrati revolver, što je ona i učinila te ga je naknadno obavijestila o povratku žrtve u Republiku Hrvatsku, nakon čega je I. okrivljenik od V. okrivljenika pribavio revolver koji je on predao osobi angažiranoj za usmrćenje. Ta osoba je ponovo izvijestila II. okrivljenika da je obišla adresu stanovanja žrtve, ali da nije mogla izvršiti napad jer se žrtva ne nalazi u gradu.

Također se V. okrivljeniku stavlja na teret da je neovlašteno držao vojnu strojnicu sa spremnikom i redenikom, vojnu automatsku pušku s pripadajućim spremnikom, metalne okvire, redenike i udarnu iglu za mitraljez, tromblonski nastavak, detonatorsku kapislu, spremnike za automatsku pušku i streljivo.¹²⁷

Iz navedenog proizlazi da opisano zločinačko udruženje predstavlja organiziranu i strukturiranu kriminalnu grupaciju koja postoji u određenom razdoblju i ima za cilj činjenje kaznenih djela, pri čemu nije potrebno da članovi organizacije imaju formalno utvrđene uloge, međutim, istovremeno takva grupacija ima obilježja hijerarhijskog odnosa s odlikom postojanja čvrstih veza povezanosti između samih članova, ali i naspram organizatora zločinačkog udruženja, u okviru kojeg su pripadnici udruženja, ili osobe koje u njemu sudjeluju, izvršitelji danih im zapovjedi i naloga, uz bezuvjetnu poslušnost i spremnost na izvršenje izdanih zapovjedi.

U odnosu na I. okrivljenika, koji se pojavljuje kao jedan od ključnih organizatora zločinačkog udruženja, istražni zatvor određen je odmah nakon uhićenja i to po više osnova: zbog opasnosti od bijega, iteracijske opasnosti te opasnosti od uznemirenja javnosti. Opasnost od bijega detaljno je obrazložena njegovim snažnim vezama s inozemstvom, odnosno s Republikom Kolumbijom, gdje ima obiteljske veze (izvanbračna supruga i dijete) te gdje je ranije boravio kroz dulja vremenska razdoblja na nepoznatim lokacijama. Sud je dodatno uzeo u obzir mogućnost njegova kretanja izvan Republike Hrvatske, uključujući i ilegalne prelaske granice u susjedne države, gdje pak ima mogućnost trajnijeg boravka na nepoznatim lokacijama. Kada se tome pridoda težina kaznenih djela za koja se tereti, kao i visina propisanih kazni, odnosno mogućnost izricanja kazne dugotrajnog zatvora, sud je zaključio da postoji realna i konkretna opasnost da bi boravkom na slobodi mogao pobjeći i postati nedostupan tijelima kaznenog progona.

Iteracijska opasnost kod I. okrivljenika ocijenjena je iznimno visokom. Ona proizlazi prije svega iz njegove uloge organizatora zločinačkog udruženja koje je djelovalo kroz dulje vremensko razdoblje (gotovo dvije godine) i bilo usmjereno na počinjenje najtežih kaznenih djela protiv života i tijela. Sud je osobito naglasio brutalnost i bešćutnost u načinu planiranja i pokušaja izvršenja kaznenih djela, uključujući korištenje eksplozivne naprave u stambenoj zgradi, čime su bili

¹²⁷ <https://uskok.hr/hr/priopcenja/podignuta-optuznica-protiv-sedmorice-okrivljenika-9> (pristupljeno 6. travnja 2026.).

ugroženi životi većeg broja osoba, uključujući i djece. Važan element u procjeni iteracijske opasnosti bila je i ranija osuđivanost okrivljenika zbog kaznenog djela s elementima nasilja, pri čemu je sud zaključio da prethodno izrečena kazna nije imala odvraćajući učinak, nego je, dapače, došlo do progresije kriminalnog ponašanja. Nadalje, činjenica da je kaznena djela činio u okviru hijerarhijski strukturirane kriminalne organizacije u kojoj su članovi, kako međusobno, tako i s organizatorima, bili čvrsto povezani, dodatno je pojačala procjenu o visokom stupnju kriminalne volje, koja nadilazi kriminalnu volju koja postoji kod pojedinačnih i samostalnih počinitelja kaznenih djela.

Opasnost od uznemirenja javnosti također je bila posebno naglašena. Sud je detaljno opisao razorne posljedice eksplozije, uključujući velika materijalna oštećenja stana, ali i cijele zgrade, te ozbiljnu ugrozu sigurnosti stanara, posebno s obzirom na to da je kazneno djelo počinjeno u kasnim noćnim satima, uz zaključak da su teže posljedice izostale tek pukom srećom. U pogledu kaznenog djela poticanja na teško ubojstvo druge osobe, posebno je uzeta u obzir okolnost da je okrivljenik pištolj za izvršenje tog kaznenog djela ostavio na dječjem igralištu gdje se svakodnevno igraju djeca koja su navedeno oružje mogla pronaći. Ujedno, namjeravao je izvršiti napad na žrtvu postavljanjem eksplozivne naprave ispod njegovog automobila, što bi sigurno izazvalo opasnost za druge osobe koje bi se tom prilikom zatekle u blizini, odnosno usmrćenje osoba koje bi eventualno bile u automobilu zajedno s njim u trenutku aktiviranja eksplozivne naprave. Dodatno je uzeta u obzir i opširna medijska popraćenost događaja te opći osjećaj uznemirenja i nesigurnosti koji je izazvan u javnosti nakon inkriminiranih događaja.

Istražni zatvor I. okrivljeniku produljen je i nakon podizanja optužnice te je trajao sve do isteka zakonskih rokova, odnosno tri godine i šest mjeseci. Naime, u ovome predmetu produljena je istraga pa su rokovi trajanja istražnog zatvora bili produljeni za šest mjeseci. Tijekom cijelog razdoblja trajanja istražnog zatvora u bitnome su ponavljani isti razlozi za njegovu primjenu, uz minimalne varijacije u obrazloženju.

II. okrivljenik, također jedan od organizatora, nalazio se u vrlo sličnoj procesnoj situaciji kao i I. okrivljenik, no uz određene specifičnosti. I njemu je istražni zatvor određen zbog opasnosti od bijega, iteracijske opasnosti i opasnosti od uznemirenja javnosti. Opasnost od bijega temeljila se prvenstveno na činjenici da, uz hrvatsko, ima i državljanstvo Republike Srbije, u kojoj ima obiteljske veze i u koju je učestalo odlazio, s time da nisu poznate adrese njegovih boravišta u toj državi. Sud je osobito istaknuo činjenicu da Republika Srbija ne izručuje svoje državljane, što je dodatno povećavalo rizik da bi okrivljenik mogao izbjeći kazneni progon bijegom u tu državu.

Iteracijska opasnost kod II. okrivljenika bila je obrazložena njegovom višestrukom ranijom osuđivanosti zbog kaznenih djela iz domene kriminaliteta droga, kao i činjenicom da su kaznena djela u ovome predmetu motivirana upravo odnosima iz kriminalnog miljea ilegalne trgovine drogama. Sud je zaključio da se radi o osobi koja ustraje u činjenju kaznenih djela, pri čemu ranije izrečene kazne nisu imale specijalno preventivni učinak. Naprotiv, u ovom predmetu dolazi do

eskalacije kriminalnog ponašanja prema najtežim oblicima kaznenih djela, uključujući organiziranje zločinačkog udruženja i planiranje teškog ubojstva. Sam način organizacije i neposrednog počinjenja kaznenih djela, a s obzirom na ulogu u radnjama tih kaznenih djela, ukazuju na visok stupanj organiziranosti koji izlazi izvan okvira svojstvenih biću tih kaznenih djela i time govori u prilog iznimne opasnosti u daljnjem činjenju istih kaznenih djela. Sud je zaključio da okrivljenik, potaknut odmazdom prema pripadnicima drugih, suprotstavljenih kriminalnih organizacija, u ostvarenju svoga cilja ne preže niti od najtežih posljedica po život, tijelo i imovinu unaprijed neodređenog broja ljudi. Kao i kod I. okrivljenika, naglašena je njegova uloga u organiziranoj i hijerarhijski strukturiranoj kriminalnoj grupaciji, što ukazuje na visok stupanj kriminalne volje i organiziranosti.

Opasnost od uznemirenja javnosti proizlazila je iz prirode i načina počinjenja kaznenih djela, uključujući planiranje napada postavljanjem eksplozivne naprave ispod automobila i potencijalno ugrožavanje života većeg broja ljudi. Sud je istaknuo da bi boravak na slobodi osobe koja je osnovano sumnjiva kao počinitelj ovakvih kaznenih djela proizveo veliku uznemirenost cjelokupne javnosti jer se radi o takvom postupanju okrivljenika koje izaziva posebnu moralnu osudu, čime bi se u konačnici umanjili ugled i povjerenje u kazneno pravosuđe. Ujedno, boravak na slobodi doveo bi i do uznemirenosti članova obitelji žrtve, koji su nakon pokretanja kaznenog postupka postali svjesni činjenice da je bio planiran i napad na njih u cilju da ih se usmrti.

Istražni zatvor II. okrivljeniku također je produljen nakon podizanja optužnice te je trajao maksimalne tri godine i šest mjeseci, uz kontinuirano ponavljanje istih razloga tijekom cijelog razdoblja.

III. okrivljenik, kao treći organizator, u početku nije bio obuhvaćen istražnim zatvorom jer se nalazio na izvršavanju kazne zatvora u drugom predmetu, no naknadno je protiv njega određen istražni zatvor zbog iteracijske opasnosti i opasnosti od uznemirenja javnosti. Sud je glede iteracijske opasnosti istaknuo slične okolnosti kao i kod I. i II. okrivljenika, dakle njegovu ulogu u zločinačkom udruženju i okolnosti počinjenja inkriminiranih kaznenih djela. Također je istaknuta njegova ranija osuđivanost zbog brojnih i raznovrsnih kaznenih djela, između ostalog i onih s elementima nasilja. Posebno je istaknuto da su kaznena djela u ovome predmetu počinjena tijekom vremena provjeravanja po ranijoj osudi, što je potvrdilo neučinkovitost ranijih kazni. Opasnost od uznemirenja javnosti temeljila se na istim okolnostima kao i kod ostalih organizatora, uključujući razorne posljedice eksplozije i potencijalno ugrožavanje velikog broja ljudi te golemu štetu koju je eksplozija izazvala. Istražni zatvor je i ovom okrivljeniku produljen nakon podizanja optužnice te je također trajao do isteka rokova trajanja, dakle tri godine i šest mjeseci. Kao i kod prethodnih okrivljenika, sud se tijekom obrazlaganja istražnozatvorskih osnova svo vrijeme rukovodio istim razlozima.

IV. okrivljenik, koji se smatra važnim članom zločinačkog udruženja, imao je ulogu operativnog izvršitelja. Iako u početku nije bio obuhvaćen istražnim zatvorom zbog izvršavanja

kazne zatvora u drugom predmetu, naknadno mu je određen istražni zatvor zbog iteracijske opasnosti i opasnosti od uznemirenja javnosti. Iteracijska opasnost proizlazila je iz njegove konkretne uloge u izvršenju kaznenih djela, uključujući postavljanje eksplozivne naprave ispred stana, kao i iz njegove ranije višestruke osuđivanosti. Sud je zaključio da se radi o osobi koja ustraje u činjenju kaznenih djela i koja pokazuje visok stupanj kriminalne volje, pri čemu prethodne kazne nisu imale odvratajući učinak. Opasnost od uznemirenja javnosti bila je posebno naglašena zbog izravnog sudjelovanja u izvršenju radnji koje su dovele do eksplozije i ozbiljnog ugrožavanja sigurnosti stanara. S obzirom na to da mu je istražni zatvor određen nakon ostalih okrivljenika, IV. okrivljenik se i dalje, nakon tri godine, nalazi u istražnom zatvoru i to iz istih razloga, što ukazuje na trajnost i intenzitet procijenjenih procesnih rizika, osobito s obzirom na njegovu operativnu ulogu i jasnu sklonost činjenju kaznenih djela.

V. okrivljenik, kao sporedni član zločinačkog udruženja, bio je obuhvaćen istražnim zatvorom odmah nakon uhićenja, ali isključivo zbog iteracijske opasnosti. Ta opasnost temeljila se na njegovoj ulozi u vidu nabave oružja i eksplozivnih tvari te činjenici da je specijalni povratnik s obzirom na to da je ranije osuđen za istovrsno kazneno djelo. Sud je osobito istaknuo da je nova kaznena djela počinio tijekom vremena provjeravanja, što ukazuje na kontinuiranu sklonost kriminalnom ponašanju. Istražni zatvor V. okrivljeniku ukinut je nakon šest mjeseci, prije podizanja optužnice, uz obrazloženje da je njegovo dotadašnje trajanje u dovoljnoj mjeri utjecalo na njega. Ovakvo obrazloženje ukazuje na procjenu suda da se iteracijska opasnost s vremenom smanjila do razine koja više ne opravdava daljnju primjenu istražnog zatvora.

Konačno, VII. okrivljenik, kao sporedni član, bio je obuhvaćen istražnim zatvorom zbog opasnosti od bijega i iteracijske opasnosti. Opasnost od bijega bila je konkretizirana činjenicom da se skrivao i bio nedostupan tijelima kaznenog progona, zbog čega je za njim bila raspisana tjeratica. Njegovo ponašanje nakon saznanja o pokretanju postupka jasno je ukazivalo na namjeru izbjegavanja kaznenog progona. Iteracijska opasnost temeljila se na općenitim navodima o okolnostima počinjenja kaznenih djela, kao i na činjenici da su protiv njega već bili u tijeku drugi kazneni postupci. Unatoč tome, istražni zatvor VII. okrivljeniku trajao je relativno kratko, svega tri mjeseca, nakon čega je, prije podizanja optužnice, ukinut uz obrazloženje da je njegovo trajanje dostatno utjecalo na njega, pri čemu je sud uzeo u obzir i činjenicu da je neosuđivan. Ovakav pristup potvrđuje da sudovi pridaju značaj i osobnim okolnostima okrivljenika, osobito kada ne postoji dugotrajan kontinuitet kriminalnog ponašanja i kad se prethodno nije pojavljivao kao počinitelj kaznenih djela.

Iz navedenog proizlazi da je već u početnoj fazi postupka istražni zatvor određen za većinu okrivljenika na temelju kombinacije istražnozatvorskih osnova, pri čemu je iteracijska opasnost obrazlagana pretežito kroz samu narav i težinu inkriminiranih kaznenih djela. Takav pristup upućuje na zaključak da sud nije u dovoljnoj mjeri individualizirao položaj pojedinih okrivljenika, osobito sporednih članova, nego je procjenu rizika u znatnoj mjeri vezao uz obilježja samog kaznenog djela i zločinačkog udruženja kao takvog.

S druge strane, tijekom trajanja postupka dolazi do vidljive diferencijacije u primjeni istražnog zatvora. Kod ključnih okrivljenika – organizatora (I., II. i III. okrivljenika) – istražnozatvorski razlozi ostaju stabilni i kontinuirano se ponavljaju kroz cijelo razdoblje trajanja mjere, koja je je ukinuta tek zbog isteka zakonskih rokova trajanja. Takvo trajanje posljedica je kumulacije više istražnozatvorskih osnova, ali i percepcije suda o njihovoj ključnoj ulozi u organiziranju i usmjeravanju kriminalnih aktivnosti. Kod ovih okrivljenika sud naglašava kumulaciju više osnova: opasnost od bijega (temeljena na međunarodnim vezama, dvojnomo državljanstvu ili mogućnosti lakog prelaska državne granice), izraženu iteracijsku opasnost (proizašlu iz uloge u zločinačkom udruženju, načina počinjenja kaznenih djela i ranije osuđivanosti) te opasnost od uznemirenja javnosti (utemeljenu na težini i iznimnoj brutalnosti kaznenih djela). Karakteristično je da se obrazloženja postojanja pojedinih istražnozatvorskih razloga kroz vrijeme gotovo uopće ne mijenjaju, nego se isti razlozi reproduciraju, što otvara pitanje stvarne dinamike sudske kontrole opravdanosti daljnjeg trajanja istražnog zatvora ovim okrivljenicima.

Kod IV. okrivljenika, iako formalno nije organizator, njegova operativna uloga u izvršenju najtežih radnji dovela je do sličnog tretmana kao i kod organizatora. I kod njega se istražni zatvor temelji na iteracijskoj opasnosti i uznemirenju javnosti, uz naglašavanje konkretnih radnji koje ukazuju na visok stupanj kriminalne volje i neposrednu opasnost za sigurnost drugih. Time se pokazuje da sud, barem u kasnijim fazama postupka, ne polazi isključivo od formalne hijerarhijske pozicije, nego i od stvarne uloge u počinjenju kaznenih djela. S obzirom na dugo trajanje istražnog zatvora kod ovog okrivljenika, zaključuje se da stvarna uloga u izvršenju može imati jednaku ili čak veću težinu od formalne hijerarhijske pozicije.

Suprotno tome, kod sporednih članova zločinačkog udruženja (V. i VII. okrivljenika) primjena istražnog zatvora je znatno restriktivnija i kraćeg trajanja. Kod V. okrivljenika istražni zatvor se temeljio isključivo na iteracijskoj opasnosti, dok je kod VII. okrivljenika postojala i opasnost od bijega zbog skrivanja i nedostupnosti tijelima kaznenog progona. Međutim, u oba slučaja dolazi do relativno brzog ukidanja istražnog zatvora, uz obrazloženje da je njegovo dotadašnje trajanje u dovoljnoj mjeri utjecalo na njih. Takva obrazloženja upućuju na nešto fleksibilniji pristup i razumijevanje iznimnosti primjene istražnog zatvora.

Posebno je zanimljiv položaj VI. okrivljenika, u odnosu na kojeg istražni zatvor uopće nije bio predlagan. To ukazuje na postojanje određene razine selektivnosti u pristupu, no istodobno otvara pitanje dosljednosti kriterija, osobito u svjetlu činjenice da je u početnoj fazi postupka mjera bila široko primijenjena na sve ostale okrivljenike bez dovoljno jasne individualne diferencijacije.

Ukupno gledano, iako je početna primjena istražnog zatvora bila relativno široka i nedovoljno individualizirana, daljnji tijek postupka pokazuje jasnu tendenciju diferencijacije prema ulozi i konkretnim okolnostima svakog okrivljenika ponaosob. Time se potvrđuje da trajanje istražnog zatvora nije determinirano isključivo težinom kaznenog djela, nego prvenstveno

individualnom procjenom procesnih rizika, pri čemu ključnu ulogu imaju položaj unutar zločinačkog udruženja, način sudjelovanja u izvršenju kaznenih djela i osobna kriminalna prošlost okrivljenika.

6.3.4. Predmet IV – Neovlaštena proizvodnja i promet drogama

U ovome predmetu optuženo je 20 okrivljenika i to zbog počinjenja kaznenih djela zločinačkog udruženja, neovlaštene proizvodnje i prometa drogama u sastavu zločinačkog udruženja te neovlaštene proizvodnje i prometa drogama.

Tako se I. i II. okrivljeniku stavlja na teret da su, u razdoblju od dvije i pol godine, u cilju ostvarenja značajne nepripadne imovinske koristi kontinuiranom kupovinom i daljnjom prodajom većih količina droge, povezali u zajedničko djelovanje III. do V. okrivljenika, VII. do IX. okrivljenika i druge nepoznate osobe radi nabave, prijevoza, prijenosa i preprodaje droge. Radi ostvarenja navedenog cilja, I. i II. okrivljenik su kupovali veće količine marihuane, kokaina, amfetamina i MDMA radi daljnje preprodaje. Potom su pronalazili osobe zainteresirane za kupnju droge s kojima su dogovarali vrstu, količinu i cijenu pojedine droge, nakon čega su III. i IV. okrivljenik kupcima isporučivali drogu.

Za prijevoz i isporuku droge kupcima, I. i II. okrivljenik su angažirali IV., V., VII. i VIII. okrivljenika te druge neutvrđene osobe koje su po njihovim nalogima i uputama u više navrata preuzimale drogu i isporučivale je kupcima. Dio tako nabavljene droge predavali su VII. i IX. okrivljeniku koji su ju pohranjivali, čuvali i pakirali radi isporuke dogovorenim kupcima. Među kupcima droge bili su i V., VI. i VII. te IX. do XIX. okrivljenika, dok je XX. okrivljenik u jednom navratu sudjelovao u nabavi droge.

Na opisani način okrivljenici su na ilegalnom narkotržištu nabavili najmanje 777,5 kilograma marihuane, 35,1 kilogram amfetamina, 22,1 kilogram kokaina, 3000 tableta MDMA, od čega su prodali 570 kilograma marihuane, 28,1 kilogram amfetamina, 21 kilogram kokaina i tisuću tableta MDMA. Tako su pribavili protupravnu imovinsku korist od 1.129.594,66 eura, koju su podijelili sukladno svojim ulogama u zločinačkom udruženju. Osim toga se VI. okrivljenik tereti da je radi daljnje preprodaje držao više omota ispunjenih s manjim količinama MDMA, kokaina i marihuane.¹²⁸

Opisano zločinačko udruženje predstavlja organiziranu i strukturiranu kriminalnu grupaciju koja ima obilježja hijerarhijskog odnosa s odlikom postojanja čvrstih veza povezanosti između samih članova, ali i između njih i organizatora ili vođa zločinačkog udruženja. Pripadnici

¹²⁸ <https://uskok.hr/hr/priopcenja/optuzeno-20-okrivljenika-zbog-krijumcarenja-i-preprodaje-velikih-kolicina-marihuane> (pristupljeno 7. travnja 2026.).

su osobe koje sudjeluju kao izvršitelji danih zapovijedi i naloga, uz bezuvjetnu poslušnost i spremnost na izvršenje izdanih zapovijedi.

Istražni zatvor u ovome predmetu bio je određen protiv 15 okrivljenika, no nije im svima bio određen u istom trenutku. To se prije svega odnosi na I., II., III. i IV. okrivljenika, koji su se u istražnom zatvoru nisu nalazila o osnovi ovoga postupka, nego su već bili lišeni slobode u okviru drugog kaznenog predmeta. Riječ je upravo o predmetu koji je obrađen u prethodnom poglavlju. Naime, u odnosu na organizatore i važne članove, radi se o istom zločinačkom udruženju koje se u ovom predmetu pojavljuje kao osnovano sumnjivo za počinjenje kaznenog djela neovlaštene proizvodnje i prometa drogama. Stoga inicijalno neodređivanje istražnog zatvora u ovome postupku nije posljedica izostanka istražnozatvorskih razloga, nego činjenice da se mjera istražnog zatvora već provodila u paralelnom postupku koji se odnosi na istu kriminalnu strukturu. O povezanosti navedenih postupaka i posljedičnoj primjeni istražnog zatvora bit će riječi u sljedećem poglavlju.

U odnosu na I. okrivljenika istražni zatvor određen je zbog opasnosti od bijega i iteracijske opasnosti. Opasnost od bijega sud je temeljio na činjenici da okrivljenik ima razgranatu mrežu kriminalnih suradnika, poznanika i bliskih osoba na području Republike Srbije i Crne Gore, koji mu mogu osigurati smještaj na tajnim lokacijama i time mu omogućiti skrivanje od tijela kaznenog progona. Dodatno je uzeta u obzir činjenica da je kroz dulja vremenska razdoblja boravio izvan Republike Hrvatske, kao i njegova obiteljska povezanost s Republikom Kolumbijom, gdje je učestalo odlazio. Sud je naglasio i njegovu sposobnost ilegalnog prelaska državne granice te mogućnost trajnijeg boravka na nepoznatim lokacijama. Iteracijska opasnost obrazložena je okolnostima počinjenja kaznenih djela, uključujući velike količine droge, značajnu imovinsku korist, njegovu ulogu organizatora zločinačkog udruženja te njegovu samu strukturu. Istaknut je visok stupanj kriminalne volje, ustrajnosti i organiziranosti, kao i činjenica da je poduzimao različite zaštitne mehanizme kako bi izbjegao otkrivanje (npr. komunikacija putem nenadziranih komunikacija). Zaključeno je da upravo kroz kaznena djela povezana s ilegalnom trgovinom drogom osigurava sredstva za svakodnevni život, a njegova višestruka osuđivanost, kao i činjenica da se protiv njega vode i drugi kazneni postupci, dodatno je ukazala na trajniju sklonosti kriminalnom ponašanju. Razlozi za primjenu istražnog zatvora tijekom cijelog razdoblja njegove primjene u bitnome su ostali nepromijenjeni i kontinuirano su se ponavljali, a okrivljenik se i dalje nalazi u istražnom zatvoru.

U odnosu na II. okrivljenika, drugog organizatora zločinačkog udruženja, istražni zatvor također je određen zbog opasnosti od bijega i iteracijske opasnosti, pri čemu su razlozi u velikoj mjeri analogni onima kod I. okrivljenika, ali uz određene specifičnosti. Tako se opasnost od bijega kod ovog okrivljenika temelji i na činjenici da, uz hrvatsko, ima i državljanstvo Republike Srbije. Sud je naglasio da je učestalo prelazio državnu granicu i boravio u Republici Srbiji kroz dulja vremenska razdoblja, pri čemu nisu bile poznate točne adrese njegovih boravišta. Utvrđeno je da odlasci nisu bili privatne ili obiteljske naravi, nego radnje usmjerene na izbjegavanje uhićenja i

otežavanje kaznenog progona. Također je uzeta u obzir mogućnost skrivanja uz pomoć kriminalne mreže u susjednim državama. Iteracijska opasnost obrazložena je okolnostima počinjenja kaznenih djela, velikim količinama droge i znatnom imovinskom koristi, kao i njegovom ulogom u zločinačkom udruženju. Sud je posebno istaknuo ustrajnost, visok stupanj kriminalne volje i činjenicu da je poduzimao mjere kako bi izbjegao otkrivanje. Njegova ranija osuđivanost i status specijalnog povratnika dodatno su naglašeni, uz zaključak da je činjenje kaznenih djela prihvatio kao svoju osnovnu djelatnost. Kao i kod I. okrivljenika, razlozi za primjenu istražnog zatvora tijekom cijelog razdoblja ostali su u bitnome nepromijenjeni, a okrivljenik se i dalje nalazi u istražnom zatvoru.

U odnosu na III. okrivljenika, važnog člana zločinačkog udruženja, istražni zatvor određen je zbog iteracijske opasnosti. Sud je tu opasnost temeljio na njegovoj konkretnoj ulozi u distribuciji većih količina droge, pri čemu je više puta preuzimao drogu i dalje je distribuirao kupcima. U obzir je uzet način funkcioniranja zločinačkog udruženja, koje je bilo visoko organizirano i dugotrajno aktivno na ilegalnom tržištu, kao i količine droge koja je stavljana u promet. Također je naglašeno da je poduzimao zaštitne mehanizme radi izbjegavanja otkrivanja, što dodatno potvrđuje njegovu svjesnost i uključenost u kriminalne aktivnosti. Njegova višestruka osuđivanost zbog različitih kaznenih djela dodatno je pridonijela zaključku o postojanju iteracijske opasnosti. I ovaj okrivljenik se i dalje nalazi u istražnom zatvoru.

V. okrivljeniku, također važnom članu zločinačkog udruženja, istražni zatvor određen je zbog iteracijske opasnosti. Ta opasnost obrazložena je njegovom ustrajnošću u činjenju kaznenih djela i činjenicom da je kriminalno ponašanje usvojio kao obrazac svakodnevnog funkcioniranja s obzirom na to da kaznenim djelima povezanim s ilegalnom trgovinom drogom osigurava sredstva za svakodnevni život, uzdržavanje članova obitelji i održavanje životnog standarda na koji je navikao. U obzir su uzete vrste i količine droga kojima je zločinačko udruženje trgovalo, kao i njegova ranija višestruka osuđivanost, osobito za kaznena djela protiv imovine. Tijekom trajanja istražnog zatvora razlozi za njegovu primjenu u bitnome su se ponavljali. Istražni zatvor trajao je jednu godinu, nakon čega je ukinut uz obrazloženje da je njegovo dotadašnje trajanje u dovoljnoj mjeri utjecalo na okrivljenika da se ubuduće kloni protupravnog ponašanja.

I u odnosu na VII. okrivljenika istražni zatvor određen je zbog iteracijske opasnosti. Ta opasnost proizlazi iz njegove važne uloge u zločinačkom udruženju kao osobe od posebnog povjerenja II. okrivljenika, pri čemu je bio uključen u ključne logističke aktivnosti zločinačkog udruženja – pohranjivanje droge te njezino preuzimanje i prijevoz kupcima. Također je sudjelovao u prepakiravanju, vaganju i pripremi droge za tržište, što ukazuje na kontinuiranu i operativno važnu ulogu u zločinačkom udruženju. Sud je dodatno uzeo u obzir njegovo loše imovinsko stanje i nezaposlenost, iz čega proizlazi zaključak da ilegalnom trgovinom drogom osigurava sredstva za život. Istražni zatvor trajao je osam mjeseci, nakon čega je donesena presuda na temelju sporazuma stranaka, pri čemu je istražni zatvor produljen do pravomoćnosti rješenja o upućivanju na izvršavanje kazne zatvora.

IX. okrivljeniku istražni zatvor određen je zbog iteracijske opasnosti, koja je obrazložena njegovom važnom ulogom te aktivnoj i kontinuiranoj uključenosti u djelovanje zločinačkog udruženja. Sud je naglasio da je kao osoba od posebnog povjerenja II. okrivljenika sudjelovao u preuzimanju, pohranjivanju, miješanju i pripremi droge za daljnju distribuciju, pri čemu je višekratno i dugotrajno poduzimao dogovorene i naložene mu kažnjive radnje. Posebno je istaknuto da je poduzimao mjere konspirativnosti, uključujući komunikaciju putem nenadziranih kanala i izbjegavanje neposrednog kontakta s dobavljačima. U obzir je uzeto i njegovo loše imovinsko stanje, nezaposlenost te nepostojanje legalnih izvora prihoda, iz čega proizlazi zaključak da kaznenim djelima koja su povezana sa ilegalnom trgovinom narkoticima, a koja su u svojoj osnovi imovinskog karaktera i koja su usmjerena na stjecanje protuzakonite imovinske koristi, stječe financijska sredstva koja su mu potrebna za vlastito održavanje. Tijekom trajanja mjere razlozi za istražni zatvor ostali su isti. Istražni zatvor trajao je šest mjeseci, nakon čega je ukinut uz obrazloženje da je njegovo trajanje dostatno utjecalo na okrivljenika, uzimajući u obzir i činjenicu da je isti kazneno neosuđivana osoba.

U odnosu na XVIII. okrivljenika istražni zatvor određen je zbog opasnosti od bijega i iteracijske opasnosti. Opasnost od bijega konkretizirana je njegovim pokušajem bijega prilikom uhićenja, kada je, nakon što mu je uručen nalog za pretragu i priopćeno da je uhićen, pokušao pobjeći policiji. Dodatno je uzeta u obzir činjenica da ima i državljanstvo Bosne i Hercegovine, što povećava mogućnost napuštanja teritorija Republike Hrvatske. Iteracijska opasnost obrazložena je činjenicom da je bio jedan od kupaca većih količina kokaina, koje je nabavljao od II. okrivljenika i potom distribuirao na ilegalnom narko tržištu u kratkom vremenu nakon nabave, pri čemu je istaknut visok stupanj ustrajnosti i kriminalne volje, kao i činjenica da je drogu prodavao radi stjecanja sredstava za vlastito održavanje. Međutim, nakon jednog mjeseca boravka u istražnom zatvoru utvrđeno je da iteracijska opasnost više ne postoji, dok se opasnost od bijega može uspješno prevenirati blažim mjerama, pa je istražni zatvor zamijenjen jamstvom u visini 220.000,00 eura, koje se sastoji u polaganju gotovog novca, te mjerama opreza zabrane napuštanja boravišta, obveze redovitog javljanja policiji i privremenog oduzimanja putne isprave.

U odnosu na X. do XVII. okrivljenike istražni zatvor određivan je zbog iteracijske opasnosti, koja se temeljila na okolnostima počinjenja inkriminiranih kaznenih djela, količinama droge koja je stavljena u promet te činjenici da su većinom nezaposleni ili bez imovine, slijedom čega se održavaju ilegalnom trgovinom drogom. Kod dijela okrivljenika uzeta je u obzir i njihova ranija osuđivanost ili postojanje drugih kaznenih postupaka. Istražni zatvor trajao je kratko, u rasponu od jednog do tri mjeseca, nakon čega je ukinut uz obrazloženje da se radi o osobama koje nisu članovi zločinačkog udruženja, nego nižerangirani počinitelji, odnosno osobe na nižim razinama distribucijskog lanca, da nisu stekli nikakvu imovinsku korist te da je stoga trajanje mjere bilo dostatno za postizanje svrhe. U pojedinim slučajevima istražni zatvor zamijenjen je mjerama opreza i to onim okrivljenicima koji su u istražnom zatvoru proveli najmanje vremena.

IV. okrivljenik se i dalje nalazi u istražnom zatvoru, ali u okviru drugog kaznenog postupka, zbog čega u ovom predmetu još njegovo određivanje nije predloženo.

XX. okrivljenik se u trenutku podizanja optužnice nalazio na izvršavanju kazne zatvora u drugom predmetu te istražni zatvor u ovom postupku nije bio predlagan.

Konačno, u odnosu na VI., VIII. i XIX. okrivljenika istražni zatvor uopće nije bio predlagan. Takva odluka temelji se na procjeni da se radi o osobama koje su sudjelovale u manjem opsegu kriminalne aktivnosti, s neznatnom ili nikakvom imovinskom koristi te s ograničenim brojem radnji počinjenja kaznenih djela. Osim VIII. okrivljenika, koji je bio povezan sa zločinačkim udruženjem, ostali nisu bili njegovi članovi, što je dodatno utjecalo na zaključak da ne postoje uvjeti za primjenu istražnog zatvora.

Iz navedenog proizlazi da, osim kod organizatora, kod ostalih važnih članova zločinačkog udruženja iteracijska opasnost predstavlja jedinu osnovu za određivanje istražnog zatvora. Ona se temelji na njihovoj operativnoj ulozi, kontinuiranom sudjelovanju u kriminalnim aktivnostima i činjenici da kaznenim djelima osiguravaju sredstva za život. Za razliku od organizatora, kod ovih okrivljenika dolazi do postupnog slabljenja razloga za primjenu mjere, pa se istražni zatvor ukida nakon određenog vremena uz obrazloženje da je ostvario svoju svrhu.

Kod pojedinih okrivljenika vidljiva je i primjena blažih mjera kao zamjene za istražni zatvor, što upućuje na dosljednu primjenu načela razmjernosti. Nasuprot tome, kod nižerangiranih okrivljenika istražni zatvor određuje se zbog iteracijske opasnosti, ali se ukida u relativno kratkom roku, uz naglasak na njihov ograničen doprinos i slabiju kriminalnu uključenost. U određenim slučajevima istražni zatvor uopće nije ni predlagan, što dodatno potvrđuje selektivnost u pristupu.

Unatoč kasnijoj diferencijaciji, u početnoj fazi postupka uočava se određena sklonost širokoj primjeni istražnog zatvora, osobito kroz generalizirano pozivanje na težinu kaznenih djela i njihovu društvenu opasnost. Takav pristup upućuje na nedovoljnu individualizaciju u trenutku određivanja mjere, pri čemu se razlike među okrivljenicima jasnije profiliraju tek kroz daljnji tijek postupka.

U pogledu trajanja istražnog zatvora, jasno se očituje povezanost između procesne uloge okrivljenika i duljine trajanja mjere. Organizatori i ključni članovi zločinačkog udruženja (I., II. i III. okrivljenik) u istražnom zatvoru se nalaze dulje vrijeme, uz kontinuirano ponavljanje u bitnome istih razloga, što ukazuje na percipiranu trajnost i intenzitet procesnih rizika. S druge strane, kod važnih, ali operativno nižih članova (V., VII., IX. okrivljenik) istražni zatvor traje kraće, ali i dalje značajno dulje nego kod perifernih sudionika, pri čemu se njegovo ukidanje najčešće opravdava procjenom da je ostvario svoju svrhu. Konačno, kod nižerangiranih okrivljenika (X.–XVII. okrivljenici) istražni zatvor ima izrazito kratko trajanje, svega nekoliko mjeseci, što jasno odražava činjenicu da nisu bili članovi zločinačkog udruženja. Takva gradacija

trajanja mjere potvrđuje da sud, unatoč početnoj uniformnosti u određivanju istražnog zatvora, u konačnici diferencira njegovu primjenu u skladu s hijerarhijom i ulogom unutar kriminalne organizacije.

6.3.5. Povezani paralelni postupci i istražni zatvor

U gore izloženom predmetu iz domene kriminaliteta droga, rješenjem optužnog vijeća odbijen je prijedlog USKOK-a da se organizatorima zločinačkog udruženja, I. i II. okrivljeniku, odredi istražni zatvor. Navedeni prijedlog podnesen je godinu i tri mjeseca nakon podizanja optužnice, odnosno tri tjedna prije isteka rokova trajanja istražnog zatvora u drugom predmetu u kojem su se okrivljenici teretili za pripremanje kaznenih djela teškog ubojstva u sastavu zločinačkog udruženja (v. poglavlje 6.3.3.). Iz navedenog proizlazi da je prijedlog podnesen s ciljem da se prevenira puštanje okrivljenika iz istražnog zatvora po isteku njegovog maksimalnog trajanja u drugom predmetu.

U obrazloženju je detaljno prikazana kronologija tijeka postupka. Nakon što su okrivljenici uhićeni, USKOK je sljedećeg dana donio rješenje o provođenju istrage protiv osam okrivljenika. Ta istraga vodila se protiv I. okrivljenika zbog kaznenog djela zločinačkog udruženja, tri kaznena djela poticanja na teško ubojstvo u sastavu zločinačkog udruženja te kaznenog djela pomaganja u teškom ubojstvu u sastavu zločinačkog udruženja, a protiv II. okrivljenika zbog kaznenog djela zločinačkog udruženja i kaznenog djela poticanja na teško ubojstvo u sastavu zločinačkog udruženja. Nakon tri mjeseca, USKOK je donio rješenje o proširenju istrage protiv devet okrivljenika, među kojima i protiv I. i II. okrivljenika. Protiv njih je istraga proširena zbog osnovane sumnje da su počinili kaznena djela zločinačkog udruženja i neovlaštene proizvodnje i prometa drogama u sastavu zločinačkog udruženja. Nakon daljnjih osam mjeseci, postupak koji je pokrenut rješenjem o provođenju istrage i proširen rješenjem o proširenju istrage razdvojen je rješenjem USKOK-a na način da je odlučeno da će se posebno dovršiti kazneni postupak u odnosu na I. i II. okrivljenika te ostale okrivljenike zbog kaznenih djela zločinačkog udruženja i neovlaštene proizvodnje i prometa drogama u sastavu zločinačkog udruženja.

Potom je, mjesec dana kasnije, USKOK podigao optužnicu protiv I. okrivljenika zbog kaznenog djela zločinačkog udruženja, tri kaznena djela poticanja na teško ubojstvo u sastavu zločinačkog udruženja i kaznenog djela poticanja na teško ubojstvo u sastavu zločinačkog udruženja, a protiv II. okrivljenika zbog kaznenog djela zločinačkog udruženja i kaznenog djela poticanja na teško ubojstvo u sastavu zločinačkog udruženja. S druge strane, u odnosu na kaznena djela iz područja kriminaliteta droga, istraga je nastavljena te je, nakon njezinog dovršetka, jednu godinu i tri mjeseca nakon prve optužnice podignuta druga optužnica protiv, između ostalih, I. i II. okrivljenika i to zbog kaznenih djela zločinačkog udruženja i neovlaštene proizvodnje i prometa drogama u sastavu zločinačkog udruženja.

Sud je prilikom odlučivanja o prijedlogu za određivanje istražnog zatvora posebno istaknuo povezanost između ovih dvaju kaznenih postupaka. Naime, naglašeno je da se I. i II. okrivljeniku u oba postupka stavlja na teret da su bili organizatori i vođe zločinačkog udruženja, kako to proizlazi iz podignutih optužnica, pri čemu su članovi, osobito oni visoko pozicionirani u hijerarhiji, optuženi u obje optužnice. Iz toga proizlazi zaključak da je riječ o paralelnim kaznenim postupcima koji su, s obzirom na navedene okolnosti, međusobno povezani, slijedom čega je istražni zatvor u oba postupka potrebno promatrati u cjelini. Jednako tako, sud je istaknuo da je tijekom istrage osam mjeseci bio vođen jedan jedinstveni postupak, koji je tek naknadno razdvojen rješanjem USKOK-a. Naglašeno je da u optužnici koja se odnosi na kaznena djela neovlaštene proizvodnje i prometa drogama nije bilo predloženo određivanje istražnog zatvora za I. i II. okrivljenika, niti je takav prijedlog bio podnesen sve do trenutka kad se približio istek maksimalnog trajanja istražnog zatvora u drugom predmetu, iako su okolnosti na koje se USKOK pozivao u svome prijedlogu postojale i ranije.

Sud je nadalje istaknuo da pitanje eventualnog zbrajanja lišenja slobode u paralelnim kaznenim postupcima nije izričito regulirano Zakonom o kaznenom postupku. Stoga je članak 133. ZKP-a potrebno tumačiti u svjetlu članka 5. i 6. Konvencije te prakse Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske. U tom smislu, naglašeno je da sva lišenja slobode moraju biti zakonita kako bi pojedinac bio zaštićen od arbitrarnosti vlasti koja odlučuju o oduzimanju njegove slobode (*Bizzotto protiv Grčke*, zahtjev broj 22126/93 od 15. studenog 1996.), da zahtjev zakonitosti iz članka 5. Konvencije ne znači samo formalno poštovanje domaćeg prava nego i njegovu usklađenost s općim načelima Konvencije, osobito s načelom vladavine prava (*Ilaşcu i drugi protiv Moldove i Rusije*, zahtjev broj 48787/99 od 8. srpnja 2004.) te da članak 5. Konvencije jamči temeljno pravo na slobodu i sigurnost, čija je ključna svrha spriječiti proizvoljna ili neopravdana lišenja slobode (*McKay protiv Ujedinjene Kraljevine*, zahtjev broj 543/03 od 3. listopada 2006.; *Ladent protiv Poljske*, zahtjev broj 11036/03 od 18. ožujka 2009.). Posebno je istaknuto da članak 5. stavak 1. Konvencije traži da svako lišenje slobode bude u skladu sa svrhom zaštite pojedinca od proizvoljnosti, a temeljno je načelo da proizvoljno određen istražni zatvor ne može biti spojiv s člankom 5. stavkom 1. Konvencije (*Šebalj protiv Hrvatske*, zahtjev broj 4429/09 od 28. lipnja 2011.). Sud je također naglasio da, s aspekta zaštite ljudskih prava, istražni zatvor predstavlja iznimno osjetljivu mjeru oduzimanja osobne slobode čovjeka jer se određuje u fazi kada vrijedi ustavna presumpcija nedužnosti te da je riječ o privremenoj mjeri ograničenja prava na osobnu slobodu.

Polazeći od navedenog, sud je zaključio da zadržavanje I. i II. okrivljenika u istražnom zatvoru u drugom predmetu nakon isteka maksimalnog trajanja istražnog zatvora u prvom predmetu, dakle na osnovi rješenja o određivanju istražnog zatvora donesenog u povezanom paralelnom kaznenom postupku, ne bi bilo spojivo s načelom pravne sigurnosti te bi bilo proizvoljno i protivno načelu vladavine prava. U takvoj situaciji došlo bi do faktičnog premašivanja maksimalnog trajanja istražnog zatvora, što bi predstavljalo povredu članka 5. Konvencije. Stoga je zauzeto stajalište da je, zbog međusobne povezanosti postupaka koji se vode

protiv I. i II. okrivljenika, nužno i pravno dosljedno ukupno trajanje istražnog zatvora promatrati jedinstveno, odnosno uzeti u obzir i vrijeme provedeno u istražnom zatvoru u drugom, povezanom i paralelno vođenom kaznenom postupku. Suprotno postupanje bilo bi, prema stavu optužnog vijeća, nezakonito i proizvoljno te bi predstavljalo povredu prava na slobodu i sigurnost iz članka 5. Konvencije te prava na pravično suđenje iz članka 6. Konvencije. Sud je napomenuo da bi određivanje istražnog zatvora bilo dopušteno u predmetu koji nije povezan s drugim paralelnim postupkom, što u konkretnom predmetu nije slučaj.

Visoki kazneni sud Republike Hrvatske prihvatio je žalbu USKOK-a te je preinačio prvostupanjsko rješenje na način da je I. i II. okrivljeniku odredio istražni zatvor, koji će početi teći od isteka roka trajanja istražnog zatvora u drugom predmetu.

U obrazloženju je istaknuto da maksimalni rokovi trajanja istražnog zatvora iz članka 133. ZKP-a nisu premašeni jer se radi o dva paralelna kaznena postupka koji, suprotno stavu prvostupanjskog suda, nisu povezani. Sud je u tom smislu naglasio da se postupci vode zbog različitih kaznenih djela – u jednom zbog kaznenih djela protiv života i tijela, a u drugom zbog kaznenih djela protiv zdravlja ljudi – te da se radi o različitim zaštitnim objektima i različitim činjeničnim opisima, zbog čega se ne može govoriti o povezanim postupcima. Dodatno je navedeno da je, iako se u oba postupka okrivljenici terete za organiziranje zločinačkog udruženja, riječ o zločinačkim udruženjima s različitim motivima, ciljevima, organizacijom i članovima. Stoga sama činjenica identiteta I. i II. okrivljenika ne predstavlja dovoljnu poveznicu između postupaka, a zaključak da su osobe okrivljenika jedina poveznica između postupaka dodatno potvrđuje njihovu nepovezanost.

Sud je također istaknuo da je postupak inicijalno razdvojen upravo zbog toga što inkriminirano postupanje ovih okrivljenika čini dvije zasebne cjeline u činjeničnom i dokaznom smislu te da činjenica da je prethodno vođena jedinstvena istraga ne znači da se radi o povezanim postupcima. U tom smislu, zauzeto je stajalište da nema zapreke da se okrivljenicima u drugom predmetu odredi istražni zatvor, da se vrijeme provedeno u istražnom zatvoru u jednom postupku ne može zbrajati s vremenom u drugom postupku, te da se u svakom postupku primjenjuju zasebni maksimalni rokovi trajanja istražnog zatvora.

U povodu rješenja Visokog kaznenog suda Republike Hrvatske, II. okrivljenik je podnio ustavnu tužbu, koja je odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske odbijena. Ustavni sud složio se s pravnim shvaćanjima Visokog kaznenog suda Republike Hrvatske te je naveo: „Radi izbjegavanja ponavljanja svih osobitih okolnosti zbog kojih Ustavni sud prihvaća utvrđenje Visokog kaznenog suda kako “nema zapreke da se okrivljenicima u drugom predmetu odredi istražni zatvor”, podnositelja se upućuje na razloge koji su s tim u vezi navedeni u obrazloženju osporavanog rješenja.“ Ovdje je uzgredno potrebno istaknuti problematičnost činjenice da je Ustavni sud izašao izvan svojih ovlasti kada je ocijenio da ne postoje zakonski uvjeti za spajanje

kaznenih postupaka, uz obrazloženje da između inkriminacija ne postoji koneksitet, iako o prijedlogu za spajanje postupaka još nije bila donesena odluka od strane optužnog vijeća.

Zaključak VKSRH i Ustavnog suda, prema kojem je u konkretnom slučaju riječ o dvama odvojenim zločinačkim udruženjima, ne može se smatrati pravilnim. Takvo shvaćanje zanemaruje činjenicu da jedinstvena kriminalna struktura može istodobno djelovati kroz više različitih aktivnosti, pri čemu se radi o radnjama iste skupine, a ne o zasebnim udruženjima. U tom smislu, takav pristup bio bi usporediv s kvalifikacijom jedne te iste kriminalne organizacije kao dvaju odvojenih zločinačkih udruženja samo zato što se ona paralelno bavi, primjerice, nezakonitom trgovinom oružjem i trgovinom ljudima. Međutim, upravo je višedjelatnost i diverzifikacija kriminalnih aktivnosti jedno od temeljnih obilježja suvremenih organiziranih kriminalnih skupina, zbog čega se takve aktivnosti ne mogu promatrati izolirano, nego kao sastavni dijelovi jedinstvenog zločinačkog udruženja.

U konkretnom slučaju, na postojanje jednog, a ne dvaju odvojenih zločinačkih udruženja upućuje više međusobno povezanih okolnosti. Prije svega, organizatori i ključni članovi koji se pojavljuju u oba predmeta su iste osobe, što jasno govori u prilog jedinstvenoj organizacijskoj strukturi. Nadalje, primarna kriminalna djelatnost zločinačkog udruženja bila je usmjerena na ilegalnu trgovinu drogama, dok su žrtve planiranih teških ubojstava trebali biti članovi obitelji vođa suprotstavljenog, odnosno konkurentskog zločinačkog udruženja, koje se također bavilo ilegalnom trgovinom drogama. Pritom je važno istaknuti i da su kriminalne aktivnosti zločinačkog udruženja vremenski koincidirale, odnosno odvijale se paralelno u gotovo istom razdoblju. Ovakva usmjerenost kriminalnih aktivnosti ukazuje na postojanje jednog zločinačkog udruženja, a ne na postojanje dviju odvojenih struktura. Drugim riječima, takve aktivnosti ne predstavljaju zasebnu organizacijsku cjelinu, nego reakciju unutar istog kriminalnog okvira, uvjetovanu dinamikom odnosa na ilegalnom narko tržištu.

Činjenica da se okrivljenicima stavlja na teret kaznena djela s različitim zaštitnim objektima i različitim činjeničnim opisima ni na koji način ne isključuje njihovu međusobnu povezanost, osobito u kontekstu organiziranog kriminaliteta, gdje je upravo raznolikost kriminalnih aktivnosti jedno od njegovih temeljnih obilježja. Suprotno tome, svoditi ocjenu povezanosti postupaka isključivo na formalne razlike u pravnoj kvalifikaciji znači zanemariti stvarnu prirodu i dinamiku djelovanja zločinačkih udruženja. Jednako je neodrživ zaključak da se radi o dvama zločinačkim udruženjima s različitim motivima i ciljevima, budući da su način djelovanja i krajnji cilj protupravnog postupanja u konkretnom slučaju očito međusobno povezani i proizlaze iz iste kriminalne djelatnosti.

Stajalište prema kojem su osobe okrivljenika jedina poveznica između dvaju postupaka predstavlja izrazito reducirajući i pogrešan pristup, kojim se ignorira čitav niz drugih relevantnih elemenata – od organizacijske strukture i hijerarhije, preko kontinuiteta djelovanja, do funkcionalne povezanosti pojedinih kriminalnih aktivnosti. Takav pristup dovodi do umjetnog fragmentiranja jedinstvene kriminalne cjeline. Konačno, tvrdnja da sama činjenica da se u oba

kaznena postupka okrivljenici terete za počinjenje kaznenih djela u okviru zločinačkog udruženja ne znači da se radi o povezanim postupcima odražava pretjerani formalizam koji zanemaruje materijalnopravnu i kriminološku stvarnost. Ovakva interpretacija nije samo pojednostavljena, nego i pogrešna, jer vodi zaključcima koji nisu utemeljeni na cjelovitoj i logički dosljednoj analizi svih relevantnih okolnosti.

Zaključno, stav VKSRH i Ustavnog suda počiva na formalističkom pristupu koji zanemaruje stvarnu povezanost predmetnih postupaka te dovodi do rezultata koji je teško pomirljiv s temeljnim jamstvima prava na slobodu i sigurnost. Takvo tumačenje, koje isključuje potrebu cjelovitog sagledavanja povezanih paralelnih postupaka i njihovog kumulativnog učinka na lišenje slobode, u konačnici otvara prostor za zaobilaženje ograničenja trajanja istražnog zatvora.

Ovakav slučaj do sada nije zabilježen u sudskoj praksi, što mu daje poseban značaj te je u povodu ove pravne situacije pokrenut postupak pred Europskim sudom za ljudska prava, koji je još uvijek u tijeku. Prvostupanjskim rješenjem pritom je artikuliran svojevrsni koncept povezanih paralelnih postupaka, koji može predstavljati doprinos razvoju pravne teorije i prakse u području kaznenog procesnog prava, osobito u kontekstu primjene istražnog zatvora.

6.4. Rezultati istraživanja

Provedena analiza sudske prakse na uzorku četiri predmeta iz domene organiziranog kriminaliteta ukazuje na postojanje određenih obrazaca, ali i značajnih razlika u primjeni istražnog zatvora. Komparativni pristup jasno pokazuje da primjena istražnog zatvora u znatnoj mjeri ovisi o vrsti kaznenog djela, ulozi okrivljenika unutar zločinačkog udruženja te širem kontekstu procjene društvene opasnosti.

Usporedba analiziranih predmeta pokazuje da se intenzitet i opseg primjene istražnog zatvora razlikuju s obzirom na prirodu inkriminiranih kaznenih djela. U predmetu koji se odnosi na kazneno djelo protiv imovine, iako počinjeno u sastavu zločinačkog udruženja, istražni zatvor pokazuje tendenciju kraćeg trajanja te supstituiranja blažim mjerama nedugo nakon podizanja optužnice. Takav pristup upućuje na implicitnu procjenu nižeg stupnja društvene opasnosti, unatoč formalnoj kvalifikaciji djela kao onog iz domene organiziranog kriminaliteta. Suprotno tome, u predmetima koji uključuju koruptivna kaznena djela i složene oblike organiziranog kriminaliteta s elementima nasulja i visokog stupnja društvene opasnosti, vidljiv je stroži, ali i diferenciraniji pristup, pri čemu se istražni zatvor određuje selektivno, no uz dulje trajanje, prije svega u odnosu na ključne aktere. Dakle, rezultati istraživanja upućuju na zaključak da vrsta kaznenog djela ima značajan utjecaj na primjenu istražnog zatvora. Takav pristup dijelom je razumljiv s obzirom na percepciju društvene opasnosti pojedinih oblika kriminaliteta, no istodobno otvara pitanje u kojoj mjeri težina kaznenog djela preuzima dominantnu ulogu u odnosu na individualiziranu procjenu istražnozatvorskih razloga.

Analiza pokazuje da su koluzijska i iteracijska opasnost najzastupljenije istražnozatvorske osnove u predmetima organiziranog kriminaliteta, dok se opasnost od bijega pojavljuje kao sekundarna, ali u određenim slučajevima presudna osnova, osobito kada postoje snažne veze okrivljenika s drugim državama. Koluzijska opasnost dominantna je u ranoj fazi postupka, osobito u složenim predmetima s većim brojem svjedoka i opsežnim dokaznim materijalom. Međutim, njezin značaj opada kako postupak napreduje i kako se ključni dokazi osiguravaju. S druge strane, iteracijska opasnost pokazuje se kao najtrajnija osnova za primjenu istražnog zatvora. Upravo ona često predstavlja ključni temelj za produljenje te mjere i nakon podizanja optužnice. Međutim, analiza ukazuje na problematičnu tendenciju obrazlaganja iteracijske opasnosti kroz općenite razloge koji se odnose na strukturu zločinačkog udruženja te način i okolnosti počinjenja kaznenih djela u njihovoj ukupnosti, neovisno o ulozi i radnjama konkretnog okrivljenika. Dakle, iteracijska opasnost se obrazlaže bez dostatne individualizacije okolnosti koje bi opravdale zaključak o stvarnoj, konkretnoj i predvidivoj opasnosti od ponavljanja kaznenog djela.

Stoga se uočava tendencija da se istražni zatvor u početnim fazama postupka određuje gotovo automatizmom prema svim članovima zločinačkog udruženja, bez dostatnog razlikovanja njihove konkretne uloge i doprinosa. Nadalje, obrazloženja u pojedinim slučajevima ne dosežu zahtijevani standard konkretnosti, nego ostaju na razini općenitih formulacija, osobito u dijelu koji se odnosi na iteracijsku opasnost. Takva praksa otvara prostor za arbitrarnost te se time dovodi u pitanje dosljedna primjena načela razmjernosti.

U pogledu sudske prakse, nužno je dodatno osnažiti zahtjev za individualizacijom istražnozatvorskih razloga u odnosu na svakog okrivljenika i to od najranije faze postupka. Sudovi bi trebali izbjegavati generalizacije koje proizlaze iz same prirode zločinačkog udruženja i kaznenih djela počinjenih u njegovom sastavu te jasno razgraničiti uloge i konkretne okolnosti koje opravdavaju lišenje slobode. Također, potrebno je sustavno i ozbiljno razmatrati mogućnost primjene blažih mjera, osobito u kasnijim fazama postupka, čime bi se ojačala primjena načela razmjernosti.

Iako specifičnosti predmeta iz domene organiziranog kriminaliteta često opravdavaju njegovu primjenu, analiza ukazuje na opasnost od njegove prekomjerne i nedovoljno individualizirane uporabe. Stoga se kao ključni izazov nameće uspostavljanje stvarne ravnoteže između učinkovitosti kaznenog progona i zaštite temeljnih prava okrivljenika. Ta ravnoteža može se postići jedino kroz dosljednu primjenu načela razmjernosti, visoke standarde obrazloženja sudskih odluka te kontinuiranu i stvarnu kontrolu opravdanosti trajanja istražnog zatvora. Samo pod tim uvjetima istražni zatvor može zadržati svoju legitimnu procesnu ulogu u borbi protiv organiziranog kriminaliteta.

7. Zaključak

Istražni zatvor predstavlja najsnažniji zahvat države u temeljno pravo pojedinca na slobodu prije donošenja pravomoćne osuđujuće presude, zbog čega njegova primjena nužno zahtijeva pažljivo i kontinuirano balansiranje između zahtjeva javnog interesa i učinkovitosti kaznenog progona, s jedne strane, te zaštite ustavnih i konvencijskih jamstava osobne slobode, pretpostavke nedužnosti i pravičnog postupka, s druge strane. Istodobno, organizirani kriminalitet kao složen, dinamičan i transnacionalan fenomen predstavlja jedan od najozbiljnijih izazova suvremenih kaznenopravnih sustava, što dodatno pojačava potrebu za učinkovitim procesnim instrumentima, među kojima istražni zatvor zauzima posebno mjesto.

Normativni okvir istražnog zatvora u hrvatskom kaznenom procesnom pravu detaljno je razrađen i formalno usklađen s ustavnim i konvencijskim standardima, dok je normativno uređenje organiziranog kriminaliteta usmjereno na njegovo što učinkovitije suzbijanje. Međutim, stvarni domet tih normativnih rješenja ne ovisi isključivo o njihovoj razrađenosti, nego ponajprije o njihovoj dosljednoj i kvalitetnoj primjeni u praksi. Upravo u tom kontekstu dolazi do izražaja međusobna povezanost ova dva instituta, budući da složenost, organiziranost i trajnost kriminalnih aktivnosti karakterističnih za organizirani kriminalitet često stvaraju okolnosti u kojima se istražni zatvor pojavljuje kao ključni instrument osiguranja učinkovitog vođenja kaznenog postupka.

Osnovana sumnja i pojedini istražnozatvorski razlozi, iako normativno precizirani, u praksi zahtijevaju visoku razinu konkretizacije i individualizacije. U predmetima organiziranog kriminaliteta ta se potreba dodatno naglašava zbog brojnosti okrivljenika, njihove međusobne povezanosti i hijerarhijske strukture. Ipak, razmatranje sudske prakse ukazuje na tendenciju sudova da kod određivanja i produljenja istražnog zatvora odlučuju ponajprije polazeći od težine kaznenih djela i opće strukture zločinačkog udruženja, dok individualizacija uloge i konkretnih okolnosti pojedinog okrivljenika često dolazi do izražaja tek u kasnijim fazama postupka. Takav pristup dovodi do svojevrzne početne uniformnosti u primjeni istražnozatvorskih osnova, osobito u pogledu iteracijske opasnosti, koja se nerijetko obrazlaže općenitim okolnostima počinjenja kaznenih djela, bez dostatnog razlikovanja između organizatora, operativnih članova i perifernih sudionika. Ovo upućuje na zaključak da, iako formalno postoji obveza individualizirane procjene, ona u praksi često biva potisnuta u korist generaliziranog pristupa u ranoj fazi postupka, što otvara pitanje dosljednosti i razmjernosti primjene ove najstrože mjere.

Porast praktične primjene istražnog zatvora, osobito u složenim kaznenim predmetima, dodatno naglašava potrebu za njegovim kontinuiranim kritičkim preispitivanjem. U kontekstu organiziranog kriminaliteta, gdje su kazneni postupci gotovo beziznimno kompleksni i dugotrajni, od presudne je važnosti osigurati da svaka odluka o lišenju slobode bude utemeljena na konkretnoj, individualiziranoj i uvjerljivo obrazloženoj procjeni. Samo takav pristup može spriječiti pretvaranje istražnog zatvora u instrument anticipirane represije te očuvati njegovu legitimnost kao procesne mjere osiguranja prisutnosti okrivljenika.

Zaključno, istražni zatvor i organizirani kriminalitet predstavljaju dva međusobno snažno povezana segmenta suvremenog kaznenopravnog sustava: prvi kao iznimno osjetljiv procesni institut, a drugi kao kompleksan sigurnosni i pravni izazov. Njihovo međudjelovanje jasno pokazuje da učinkovitost kaznenog progona ne smije biti ostvarena na štetu temeljnih prava, već upravo suprotno – samo sustav koji uspijeva istodobno osigurati djelotvornu borbu protiv organiziranog kriminaliteta i visoku razinu zaštite prava okrivljenika može se smatrati uistinu usklađenim s načelima vladavine prava.

8. Literatura

KNJIGE I STRUČNI RADOVI

1. Derenčinović, D.; Getoš A., *Uvod u kriminologiju s osnovama kaznenog prava*, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2008.
2. Krapac, D., *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*, Zagreb, Narodne novine, 2020.
3. Bitanga, M.; Bilušić, I., Opasnost od ponavljanja djela i određivanje istražnog zatvora – *iudex, quo vadis?*, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, vol. 28, br. 2, 2021.
4. Brnas, D., Politička i ekonomska okruženja kao kriminogeni potencijal za razvijanje organiziranog kriminaliteta, *Jahr*, vol. 6, br. 2, 2015.
5. Bučaj, E.; Qehaja, D.; Hoti, A.; Gara, A., Impact of Socioeconomic Factors on the Proliferation of Organized Crime in Western Balkans Countries, *Ekonomski pregled*, vol. 76, br. 5, 2025.
6. Derenčinović, D., Kratak pregled pravnog okvira za suzbijanje organiziranog kriminala u prostoru sigurnosti, slobode i pravde Europske unije, *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, vol. V, br. 1, 2014.
7. Filipović, H.; Šuperina, M., Razvoj pravnog uređenja najtežih mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika u kaznenom postupku i statistička analiza provođenja mjere uhićenja u Republici Hrvatskoj, *Policija i sigurnost*, vol. 21, br. 3, 2012.
8. Horvat, L.; Drenški Lasan, V., Istražni zatvor, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 16, br. 2, 2009.
9. Kapikul, M., Nadležnost suda za određivanje i produljenje istražnog zatvora i neke praktične dileme, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/nadleznost-suda-za-odredivanje-i-produljenje-istrasnog-zatvora-i-neke-prakticne-dileme>
10. Kos, D., Istražni zatvor – krajnja mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika, a ne kazna, https://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/DKos_24Istrazni-zatvor-KRAJNJA-MJERA-OSIGURANJA.pdf
11. Ljubić, D., Organizirani kriminal kao faktor ugroze nacionalne sigurnosti u Republici Hrvatskoj, *Policija i sigurnost*, vol. 33, br. 2, 2024.

12. Moslavac, B., Prosuđivanje kriterija opasnosti od ponavljanja djela na temelju neosuđivanosti počinitelja kod odluke o istražnom zatvoru, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2023B1849>
13. Saračević Moslavac, A., Krajnosti oduzimanja slobode mjerom istražnog zatvora, <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2019B1256>
14. Skorupan, V., Općenito o organiziranom kriminalu, s posebnim osvrtom na kaznenopravni i penološki aspekt, *Društvena istraživanja*, vol. 9, br. 4-5 (48-49), 2000.
15. Valentić, R., Zločinačko udruženje u hrvatskom kaznenom zakonodavstvu (uz osvrt na sudsku praksu), *Novine u kaznenom zakonodavstvu – 2022.*, 2022.
16. Vlahović, S.; Galović, R., Izvršavanje istražnog zatvora: normativni okvir i praksa u svjetlu zaštite temeljnih ljudskih prava, *Pravnik*, vol. 47, br. 1 (94), 2013.
17. Izvješće o radu zatvorskog sustava za 2024. godinu, https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2025-11-06/160302/IZVJ_ZATVORSKI_SUSTAV_2024.pdf

PROPISI

1. Ustav Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 56/90., 135/97., 8/98. – službeni pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. - službeni pročišćeni tekst, 28/01., 41/01. – službeni pročišćeni tekst, 76/10., 55/01. – službeni pročišćeni tekst, 5/14., 85/10. – službeni pročišćeni tekst)
2. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Narodne novine“, međunarodni ugovori, broj 18/97., 6/99., 14/02., 13/03., 9/05., 1/06., 2/10. i 13/17.)
3. Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“, broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. – pročišćeni tekst, 91/12. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19., 80/22., 36/24., 72/25. i 13/26.)
4. Kazneni zakon („Narodne novine“, broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., 36/24. i 136/25.)

SUDSKA PRAKSA

1. Ustavni sud Republike Hrvatske, poslovni broj U-III-3250/2025 od 10. srpnja 2025.

2. Visoki kazneni sud Republike Hrvatske, poslovni broj II Kž-133/2026 od 5. ožujka 2026.
3. Visoki kazneni sud Republike Hrvatske, poslovni broj II Kž-Us-49/2025 od 17. lipnja 2025.
4. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-16/2026 od 24. ožujka 2026.
5. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-3/2026 od 10. veljače 2026.
6. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-7/2026 od 9. veljače 2026.
7. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-5/2026 od 30. siječnja 2026.
8. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-2/2026 od 13. siječnja 2026.
9. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-1/2026 od 13. siječnja 2026.
10. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-3459/2025 od 23. prosinca 2025.
11. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-61/2025 od 14. studenog 2025.
12. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-iz-49/2025 od 3. studenog 2025.
13. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-60/2025 od 3. studenog 2025.
14. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kv I-Us-197/2025 od 2. listopada 2025.
15. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-62/2025 od 26. rujna 2025.
16. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-49/2025 od 22. rujna 2025.
17. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-48/2025 od 16. rujna 2025.
18. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-46/2025 od 2. rujna 2025.
19. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-45/2025 od 14. kolovoza 2025.
20. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kv I-126/2025 od 12. kolovoza 2025.

21. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-41/2025 od 17. srpnja 2025.
22. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kv II-EPPO-3/2025 od 16. srpnja 2025.
23. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-41/2025 od 16. srpnja 2025.
24. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-39/2025 od 8. srpnja 2025.
25. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-38/2025 od 20. lipnja 2025.
26. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-35/2025 od 3. lipnja 2025.
27. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-78/2025 od 15. svibnja 2025.
28. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-32/2025 od 8. svibnja 2025.
29. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-28/2025 od 14. travnja 2025.
30. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-23/2025 od 6. ožujka 2025.
31. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-20/2025 od 24. veljače 2025.
32. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-24/2025 od 14. veljače 2025.
33. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-20/2025 od 11. veljače 2025.
34. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-10/2025 od 3. veljače 2025.
35. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kv I-214/2024 od 20. prosinca 2024.
36. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-127/2024 od 16. prosinca 2024.
37. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-133/2024 od 13. prosinca 2024.
38. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-123/2024 od 4. prosinca 2024.
39. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kv II-EPPO-10/2024 od 2. prosinca 2024.
40. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-127/2024 od 26. studenog 2024.

41. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-126/2024 od 25. studenog 2024.
42. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kv II-EPPO-9/2024 od 22. studenog 2024.
43. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-EPPO-33/2024 od 16. studenog 2024.
44. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-124/2024 od 16. studenog 2024.
45. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-116/2024 od 13. studenog 2024.
46. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-95/2024 od 23. rujna 2024.
47. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-84/2024 od 3. rujna 2024.
48. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-69/2024 od 11. srpnja 2024.
49. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-61/2024 od 13. lipnja 2024.
50. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-59/2024 od 12. lipnja 2024.
51. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-52/2024 od 27. svibnja 2024.
52. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-113/2024 od 9. svibnja 2024.
53. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-44/2024 od 3. svibnja 2024.
54. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-39/2024 od 30. travnja 2024.
55. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-32/2024 od 5. travnja 2024.
56. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-26/2024 od 21. ožujka 2024.
57. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-23/2024 od 4. ožujka 2024.
58. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-22/2024 od 29. veljače 2024.
59. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-11/2024 od 19. veljače 2024.
60. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-4/2024 od 24. siječnja 2024.

61. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-297/2023 od 20. prosinca 2023.
62. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-288/2023 od 11. prosinca 2023.
63. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-80/2023 od 15. studenog 2023.
64. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-76/2023 od 27. listopada 2023.
65. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-253/2023 od 20. listopada 2023.
66. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-219/2023 od 17. listopada 2023.
67. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-239/2023 od 29. rujna 2023.
68. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-235/2023 od 22. rujna 2023.
69. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-63/2023 od 4. rujna 2023.
70. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-216/2023 od 2. rujna 2023.
71. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-60/2023 od 9. kolovoza 2023.
72. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-54/2023 od 14. srpnja 2023.
73. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-47/2023 od 26. svibnja 2023.
74. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-39/2023 od 10. svibnja 2023.
75. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-27/2023 od 30. ožujka 2023.
76. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-17/2023 od 28. veljače 2023.
77. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kov-Us-iz-51/2022 od 21. prosinca 2022.
78. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-314/2022 od 20. listopada 2022.
79. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-286/2022 od 3. listopada 2022.
80. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-282/2022 od 21. rujna 2022.

81. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-109/2022 od 21. travnja 2022.
82. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-100/2022 od 19. travnja 2022.
83. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-76/2022 od 21. ožujka 2022.
84. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-45/2022 od 11. veljače 2022.
85. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-18/2022 od 21. siječnja 2022.
86. Županijski sud u Zagrebu, poslovni broj Kir-Us-286/2021 od 24. prosinca 2021.